

Η ΕΥΤΕΡΗ,

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλ. 41.

Τόμος Β'.

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 1 ΜΑΪΟΥ 1849.

ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΣ ΔΙΑΜΟΝΗ ΕΙΣ ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΙΑΝ.

Εκ τοῦ ἡμερολογίου τοῦ Κ. Τυροῦττι Βρονίς.

(Συνέχεια εἶδε Φυλλάδιον 40.)

« Πολλὰι παρήλθον ἑβδομάδες χωρὶς νὰ ἡμπορέσω νὰ ἐργασθῶ εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο.

« Τὴν ἑσπέραν τῆς 5, ἐνῶ οἱ σύντροφοί μου συνωμίλου περὶ τὴν πυρᾶν, καὶ ἐγὼ ἡσυχολοῦν γράφων, αἴφνης μᾶς διέκοψε σύριγμα γνωστὸν εἰς τὴν ἀκοήν μου. « Ὁ Βραδλέης εἶναι » ἔκραξα. Ἄλλ' οἱ λοιποὶ ἐθεώρησαν τὸ πρᾶγμα ὡς ἀδύνατον, καὶ φοβούμενοί τι στρατήγημα, ἤρπασαν τὰ πυροβόλα των. Ἀλλὰ νέον σύριγμα μᾶς ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἡπατήθη, καὶ ἀμέσως μετὰ ταῦτα ὁ Βραδλέης ἐφθασεν ἐφιππος καὶ τρέχων ἀπὸ ρυτῆρος, εἶπετο δὲ ὁ δὸν Λουδοβίκος, ἀλλ' ὁ Μαγκόλμ δὲν ἦτον μετ' αὐτῶν. « Φίλοι μου, ἔκραξεν ὁ Βραδλέης, ἔχω φοβερὰν εἰδησιν νὰ σᾶς δώσω. Τὸ πλεῖστον τοῦ χυροῦ μας ἀπώλετο καὶ ἀπώλετο ἀμεταστρεπτί. — Ἀπώλετο! εἶπον ἐγὼ, ὑποπτεύων προδοσίαν τοῦ

Βραδλέη καὶ τοῦ δὸν Λουδοβίκου. Ἀπώλετο! καὶ πῶς; Δὲν τὸ πιστεύω, δὲν τὸ πιστεύω ποτέ. » Ὁ δὲ Βραδλέης ἐτόξευσε πρὸς ἐμὲ βλέμμα παρωργισμένου, ἀλλὰ δὲν ἀπεκρίθη.

« Καὶ ποῦ εἶναι, ἠρώτησα, ὁ Μαγκόλμ; — Ἀπέθανεν, εἶπεν ὁ Βραδλέης, ἢ καὶ φοβοῦμαι. — Ὡ Θεέ μου! » ἀνέκραξα, καὶ ἐπρόσθεσα ὡς ὁμιλῶν κατ' ἰδίαν. « Τότε λοιπὸν τὸν ἐφονεύσατε σῆς. » Παρητήρησα δὲ ὅτι ὁ Βραδλέης ἐξέταξεν ἀλληλοδιαδόχως ὄλων τὰ πρόσωπα, καὶ ἐπειδὴ τὰ βλέμματά μου παρεκκλινόμενα εἶδον τὰς φουσιογνωμίας ἐπιτετυπωμένην τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀπελπισίαν. Τὸ ἐνόησε δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ δι' ὅλης τῆς ἑσπέρας οὐδὲ λέξιν πλέον ἐπρόφερε. Τὴν λύσιν δὲ τοῦ μυστηρίου μᾶς, ἔδωκεν ὁ δὸν Λουδοβίκος ὡς ἀκολούθως:

« Διηγῆθη λοιπὸν ὅτι ἀρ' οὗ ἐγνωρίσθησαν ἀπὸ ἡμᾶς, ἤρχισαν νὰ δράμωσι τροχάζοντες, ὅπως ταχυτέρου φθάσωσιν εἰς μέρη εὐαρεστότερα καὶ ἀσφαλέστερα τῆς ἐρήμου θου τοὺς ἀφήσαμεν. Διάφοροι ἐνδείξεις τοὺς ἐπειθον ὅτι Ἴνδοι κακοῦργοι περιερέροντο περὶ αὐτούς· καὶ ἐπειδὴ αἱ φάραγες καὶ αἱ χαράδραι δι' ὧν διήρχοντο ἐβοήθησαν τῶν τοιοῦτων ἀνθρώπων τὰς ἐπιχειρήσεις, διὰ τοῦτο ἦσαν οἱ σύντροφοί μας ἀνυπόμονοι νὰ φθάσωσιν εἰς τόπους ὅ-

μαλωτέρους. Ἡ ὁδὸς των διήρχετο κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τινὰ μίλια διὰ ταπεινῶν ὁρέων διατεταγμένων ὑπὸ κοιλάδων, ὅπου ἐπεκράτουν αἱ δρυς, καὶ ἐνίοτε ἐγείροντο σπάνιαί τινες πίτυς. Καθ' ἣν δὲ στιγμήν ἀνέβαινον σειρὰν ὁρέων οὐχὶ ὑψηλῆν, τὴν τελευταίαν ὡς ἐνόμιζον, ἥτις τοὺς ἐχώριζεν ἀπὸ τοῦ Σακραμέντον, ἔχοντες πυκνὸν ἄλλος πρὸς ἀριστερὰν, ὁ δὲν Λουδοβίκος, ὅστις προηγείτο τοῦ Βραδλέη καὶ τοῦ Μαλκόλμ, στραφεὶς διὰ τὰ τοῖς ὁμιλήσῃ, εἶδεν ἱππεῖα ἐξερχόμενον τοῦ δάσους ὀπίσω των. Τὴν αὐτὴν σχεδὸν στιγμήν καὶ δεύτερος προέκυψεν ἱππεὺς, Ἰνδός, ὡς ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἐνδυμασίας του, καὶ πρὶν ὁ δὲν Λουδοβίκος προφθάσῃ νὰ δώσῃ εἰδήσιν, ἠγέρθη ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου του, ἐσφενδόνισε τὸ *λάσσο* του, καὶ τὸ σχοινίον συρίζον περιετυλίχθη περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὤμους τοῦ Μαλκόλμ. Ὁ δὲν Λουδοβίκος ἰδὼν ὅλην τὴν σκηνὴν ταύτην, κατέβη ἀμέσως ἀπὸ τὸν ἵππον του, ἔλαβε τὸ πυροβόλον του, καὶ κατεπυροβόλησε τὸν Ἰνδόν, καθ' ἣν στιγμήν αὐτὸς ἀνεχώρει δρομαίος. Ἡ σφαῖρα ἐκτύπησε τὸν ἵππον εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ὁ ἵππος ἐστάθη σχεδὸν εἰς τὸ ἴδιον μέρος, καὶ μετὰ μίαν στιγμήν ζῶον καὶ ἄνθρωπος ἐκυλίοντο κατὰ γῆς, ἐνῶ καὶ ὁ Μαλκόλμ συγχρόνως, μὴ δυνήθεις ν' ἀντισταθῇ εἰς τοῦ *λάσσο* τὴν βίαν, ἐπιπτεν ἀπὸ τὸν ἵππον του καὶ αὐτὸς ὁ Βραδλέης, ὅστις ἐνόησε τὸν κίνδυνον μόνον ὅταν ἤκουσε συρίζον τὸ *λάσσο*, ἀφίππευσε, καὶ ἐν ᾧ ὁ δὲν Λουδοβίκος ἐπροφυλάττετο ὀπίσω τοῦ ἵππου του, ἐπυροβόλησε τὸν ἐγθρόν, καὶ τὸ πυροβόλον του, εἵστοχον πάντοτε καὶ ἐπιτυχῆς, ἥπλωσε κατὰ γῆς ἕνα τῶν ληστῶν, ἄνθρωπον γαλκόχροα, καὶ φοροῦντα τὸν πλατὺν Μεξικανικὸν πῖλον. Συγχρόνως δὲ ἀμφότεροι ἐπροφύλαξαν ὀπίσω ἐράχων τοὺς ἵππους των κατὰ τῶν βελῶν τοῦ ἐγθροῦ, καὶ ἐκεῖθεν εἶδαν τέσσαρας ἄνθρώπους ἀπὸ βυτῆρος κατ' αὐτῶν ὁρμώντας. Ἀλλ' ὁ δὲν Λουδοβίκος καὶ ὁ Βραδλέης πρὸ πολλοῦ ἐξωκειωμένοι πρὸς τὰ τοιαῦτα συμβάντα, κατέπεσαν κατὰ γῆς, καὶ ἐγέμισαν τὰ ὄπλα των πάλιν. Ὁ δὲν Λουδοβίκος ἐβρίψε πρῶτος ἀλλ' ἀπέτυχε· τέσσαρες δὲ πυροβολισμοὶ τῷ ἀπεκρίθησαν ἀμέσως, καὶ αἱ σφαῖραι διήλθον συρίζουσα: ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ καὶ τοῦ Βραδλέη. Τότε ἐπυροβόλησε καὶ αὐτὸς· καὶ ὡς ἂν εἶχε διαίρηθῃ εἰς τέσσαρα μέρη ἡ σφαῖρά του, ἔλεγεν ὁ δὲν Λουδοβίκος, καὶ ἂν εἶχε κτυπήσει καὶ τοὺς τέσσαρας ἡμῶν ἀντιπάλους συγχρόνως, ἔπρεπε νὰ τοὺς ἰδῆτε πῶς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ἀμέσως καὶ ἐβρίφθησαν πρὸς τὸ δάσος, ἀλλὰ ἀρπάσαντες καὶ τὸν ἵππον τοῦ Μαλκόλμ, τὸν ὁποῖον οὕτως δὲν ἔδομεν πλέον.

« Ὁ δὲν Λουδοβίκος ἐπρόσθεσεν ὅτι ἅμα ἔμεινον κύριοι τοῦ πεδίου τῆς μάχης, ἐξῆλθον τοῦ ἀσύλου των, καὶ ἤρχισαν νὰ ζητῶσι τὸν Μαλκόλμ, ὅστις ἔκειτο κατὰ γῆς πάντοτε, τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον τετυλιγμένους διὰ τοῦ *λάσσο*, καὶ μὴ δίδων σημεῖον ζωῆς. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον παρετήρησαν ὅτι ἀναπνεύει ἀκόμη, ἀλλ' ὅτι εἶχεν οἰκτρῶς καταπατηθῆ ὑπὸ τοὺς πόδας τῶν ἵππων των ληστῶν. Ὁ Βραδλέης λαβὼν τὴν θηρευτικὴν μάχαιράν του, ἐκοψε τὸ *λάσσο*, καὶ ἀμφότεροι ἐπροσπάθησαν νὰ ἐ-

Ὁ Μαλκόλμ.

γείρωσι τὸν φίλον των, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἦτον εἰς κατάρασιν νὰ σταθῇ ὄρθιος, καὶ οὐδὲ κἄν εἶχεν ἀναλάβει τὰς αἰσθήσεις του. Τὴν στιγμήν ταύτην ἠκούσθη θόρυβος μέγας φωνῶν, καὶ τοῖς ἐνέπνευσε νέον φόβον. Προήρχοντο δὲ αἱ φωναὶ ἀπὸ πληθῶς ἱππέων ἐρχομένων δρομαίων, καὶ ὡς ἐφαίνετο, ἀπὸ τὸν ποταμὸν Σακραμέντον. Τότε ἐνόμισαν ὅτι πᾶσα ἑλπίς σωτηρίας ἀπώλετο δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔμαθον πρὸς μεγίστην χαρὰν των ὅτι ἦτον μεταλλωρύχοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀκούσαντες τοὺς πυροβολισμοὺς ἐσπευσαν πρὸς βοήθειάν των. Ὁ δὲν Λουδοβίκος ἐφρόνει ὅτι οἱ λησταὶ εἶχον ἰδεῖ τὴν ἐπικουρίαν ταύτην ἐρχομένην, καὶ τοῦτο μᾶλλον παρὰ αἱ σφαῖραι τοῦ Βραδλέη τοὺς ἐτρέψεν εἰς φυγὴν μετὰ τῆς ταχύτητος. Ὁ ἵππος τοῦ Ἰνδοῦ ἐβρέθη, καὶ τὸ *λάσσο* ἦτο ἀκόμη δεδεμένον εἰς τὸ ἐπίππειον. Ὁ δὲ ἱππεὺς οὐδαμῶς ἐφαίνετο, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς κακίτην κατάστασιν, διότι ὁ δὲν Λουδοβίκος εἶδεν, ὅταν ἔπεσεν, ὅτι ὁ ἵππος εἶχε κυλισθῆ ἐπάνω του. Ὁ δ' ἄλλος ληστής, ὃν εἶχε φωνεύσει ὁ Βραδλέης, αὐτὸς ἔκειτο ἄπνους εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶχε πέσει ἡ σφαῖρα τῷ εἶχε διατρύπησι τὸ στήθος. Τινὲς τῶν ἐγγχωρίων χρυσορύχων τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἕνα τῶν λειποτακτῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Καλλιφορνίας, καλούμενον Θωμᾶν Μαρίαν Καρίλλον, ληστὴν θηριώδη, ἀνήκοντα ἀπὸ τινος εἰς συμμορίαν ληστεύουσαν τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς χρυσορύχους, ὅσοι ἀσθενέστεροι ὄντες, διήρχοντο ἐντὸς βολῆς τῶν ὄπλων τῆς. Ἡ συμμορία αὕτη εἶχεν ἐσχάτως ἐγκαταλείψει τὴν παραθαλασσίαν, ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐξήσκει τὰς κακουργίας τῆς, καὶ ἦλθε πλησίον τῶν μεταλλείων νὰ ζητήσῃ τύχην, καὶ καθ' ἣ διηγεῖτο εἰς τῶν χρυσορύχων περὶ τῶν ἐσχάτως γενομένων κλοπῶν εἰς τὰ περὶ, τὰ κέρδη των πρέπει νὰ ἦσαν μέγιστα.

« Ἡ πρώτη μας φροντίς ὑπῆρξεν, ἐξηκολούθησεν ὁ δὲν Λουδοβίκος, νὰ ἐπιμεληθῶμεν τὸν δυστυχῆ Μαλκόλμ, καὶ ἡ δευτέρα νὰ διώξωμεν τοὺς ληστές. Ἀλλ' ὅταν ἐζητήσαμεν πρὸς τοῦτο τὴν βοήθειαν τῶν νέων μας φίλων, μᾶς ἠρηθήσαν, διότι ἡ περιέργεια, ὁ μόνος λόγος, ὅστις πιθανῶς τοὺς ἔφερε πρὸς ἡμᾶς, εἶχεν εὐχαριστηθῆ. Μετὰ πολλῆς ἀγανακτικῆς τῶς τοὺς εἶδα στρέφαντας τοὺς χαλινούς, καὶ ἐγκαταλείψαντας ἡμᾶς μόνους μετὰ τοῦ θνήσκοντος ἡμῶν φίλου, χωρὶς νὰ θελήσωσι κἄν νὰ μᾶς ἀκούσωσιν ὅταν τοὺς ἐζητοῦμεν βοήθειαν. Ὅχι, ἐβιάζοντο νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐργασίας των, ν' ἀνασκάψωσι, ν' ἀνορύξωσι, νὰ πλύνωσι τὸν ἀγαπητόν των χρυσόν, καὶ εὐδαίμονας ἔπρεπε νὰ θεωρῶμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὅτι ἡ ἀφίξις των μᾶς ἔσωσε τὴν ζωὴν. Ταῦτα μᾶς ἀπεκρίθησαν. Καὶ τοιαύτη ἦν ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ παρ' αὐτοῖς, ὥστε οὐδὲ στιγμήν τῇ ἀφαιροῦσιν ὑπὲρ τῆς φιλοφροσύνης καὶ τῆς χριστιανικῆς ἐλεημοσύνης. Ἡ στιγμή αὕτη ἤθελε τοῖς εἶναι ζημία. Τέλος, ἐπρόσθεσεν ὁ δὲν Λουδοβίκος, διὰ τῶν ἐνθέρμων μου παρακλήσεων καὶ διὰ τῆς ὑποσχέσεως, ὅτι θέλω τοῖς πληρώσει τὴν ὑπηρεσίαν των ὅσα καὶ ἂν ἐζήτηουν, τοὺς κατέπεισα νὰ μ' ἀκούσωσι, καὶ δύο μὲ ὑπεσχέθησαν νὰ ἐπανέλθωσι μετὰ μίαν ὥραν μετὰ φορείου καὶ νὰ μετακομίσωσι τὸν Μαλκόλμ εἰς τὰς σκηνάς των.

« Καὶ τῷ ὄντι μετ' ὀλίγον ἦλθον, ἔχοντες φορεῖον κατεσκευασμένον ἐκ κλάδων καὶ πεπλωμάτων. Εἰς αὐτὸ ἠπλώσαμεν τὸν Μαλκόλμ, καὶ κατωρθώσαμεν εὐτυχῶς νὰ τὸν μεταφέρωμεν εἰς καλύβην πτωχῆς ἀλλ' ἀξιολόγου γυναικὸς ἐγγωρίου, ἥτις μᾶς ὑπεσχέθη νὰ τὸν ἐπιμεληθῇ, ἐν ᾧ ἡμεῖς ἀνελάβομεν νὰ ἔλθωμεν ἐδῶ νὰ ἐπικαλεσθῶμεν τὴν βοήθειάν σας.

« Εἰς τὰς ἐρωτήσεις μου δὲ ἀπεκρίθη ὁ δὲν Λουδοβίκος ὅτι καθ' ἣ ἐλπίζει ὁ φίλος μας δὲν ἔχει κανέν ὄστον κατεαγῶς· ὅτι ὅμως εἶχε μῶλοπαρ συνεχεῖς καὶ ὀδυνηροὺς, καὶ πολλοῦ ἐσχισμένους τὰς σάρκας. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτον ἀδύνατον νὰ ἔλθω πρὸς αὐτὸν ἐν μέσῳ τοῦ σκότους, διότι ἤθελα πληνθῆ ἀναμφισβητήτως, ἠναγκάσθη νὰ περιμείνω μέχρι τῆς ἐπαύριον.

« Καθ' ὅλην τὴν διήγησιν τοῦ δὲν Λουδοβίκου οὐδὲ στιγμήν διελογίσθη τὸν ἀπολεσθέντα χρυσόν μας, καὶ ὅλοι μου οἱ στοχασμοὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὸν φίλον μου τὸν δυστυχῆ. Ἀλλὰ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐκθέσεώς του παρατήρησα ὅτι ὀλίγοι τῶν συντρόφων μας συνεμερίζοντο τὰ αἰσθητά μου. Ἐξ ἐναντίας πολλοὶ τὸν προσέβαλον διὰ πικρῶν ἐρωτήσεων, καὶ προπετειῶν πολλάκις, καὶ ἀναφερομένων ὄλων εἰς τὸν κλαπέντα θησαυρόν. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἀπεκρίνετο ὅτι, ὡς ἠξέρομεν ὅλοι, ὁ Μαλκόλμ ἔφερεν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου του τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ χρυσοῦ, καὶ ἐπομένως ἀρπάσαντες τὸν ἵππον ὅτι ἤρπασαν καὶ τὸν χρυσόν οἱ λησταί. « Τὸν ἱατρὸν πρέπει νὰ εὐχαριστήσωμεν διὰ τὴν καλὴν ταύτην τύχην » ἐπιθύρησεν ὁ Βραδλέης· καὶ ἐγὼ δ' αὐτὸς, ἂν καὶ δὲν ἐθεώρουν τὸ πρᾶγμα ὅλως διόλου ὡς ἐκεῖνος, δὲν ἐδυνάμην ὅμως νὰ μὴ ὁμολογήσω εἰς ἑμαυτὸν ὅτι εἰς τὴν δυσπιστίαν μου ἔπρεπε ν' ἀποδοθῶσι τὰ κληθέντα μέτρα ὡς πρὸς τὴν με-

τακόμισιν τοῦ θησαυροῦ μας, καὶ ὅτι ἐγὼ ἤμην ὁ αἷτιος τοῦ θανάτου τοῦ φίλου μας.

« Τότε ἀνελογίσθη τὴν δυστυχῆ γυναῖκά του, τὰ παιδιά του μείναντα εἰς ὄρεγῶνα, καὶ μέλλοντα τοῦ λοιποῦ ματαίως νὰ τὸν περιμένωσιν, ἐν ᾧ τὸν ἤλπιζον νὰ ἐπανέλθῃ φέρων πλοῦτη μεγάλα. Πολλοὶ ἐξ ἡμῶν διενυκτέρευσαν ὄρθιοι περὶ τὴν πυρᾶν, ἐσθεμισμένοι εἰς ἄρρων ἀπελπισίαν, ἡ ἀρὰς κατὰ τῆς τύχης προφύροντες· καὶ ὅταν τῆς αὐγῆς αἱ πρῶται ἀκτίνες ἔλαμψαν ἐπὶ τῶν χιονοσκεπῶν κορυφῶν, ἐφώτισαν πρόσωπα ἐξηγριωμένα ἢ νεαρῶκαμένα, καὶ ἀνθρώπους ἀπαυδήσαντας καὶ ἀσιδιάσαντας δι' ὅλα ὅσα τοὺς περιεκύκλουν.

« Μετὰ κατηφῆς πρόγευμα τὴν πρῶτην τῆς ἑκτικῆς παρεσκευάζον τὸν ἵππον μου διὰ νὰ σπεύσω πρὸς τὸν δυστυχῆ Μαλκόλμ, ὅταν ὁ δὲν Λουδοβίκος ἦλθε καὶ μὲ εἰδοποίησεν ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν συντρόφων ἐπρότεινον νὰ διανεμηθῶμεν τὸν ἐναπολειπόμενον χρυσόν, καὶ νὰ διαλύσωμεν ἀμέσως τὴν ἑταιρίαν, ἀφίνοντες ἕκαστον ἐλεύθερον ἢ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς μέρη κατοκμημένα ἢ νὰ ἐξηκολούθησῃ τὴν ἐργασίαν, ἂν τῷ ἔμμεν ἀκόμη θάρρος καὶ ὀρεξίς. Κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης δὲν εἶχον τι ν' ἀπαντήσω, ἐπομένως ὁ χρυσὸς συνελέγη καὶ ἐζυγίσθη, καὶ τὴν μὲν μερίδα τοῦ Λακόσου ἀνέλαβεν ὁ Βραδλέης, ἐγὼ δὲ παρεκλήθη νὰ φέρω τὴν ἐδικὴν του εἰς τὸν Μαλκόλμ. Ἐν ὅλοις εἶχομεν ἀκόμη περίπου 42 λίτρας χρυσοῦ, ὥστε ἐλάβομεν ἕκαστος ἀνά τέσσαρας λίτρας καὶ δύο ὀγγίαι, ἥτοι ἀνά 3710 φράγκα. Μετὰ τῆς μερίδος μου δὲ ἐκ τοῦ χρυσοῦ τοῦ κατατεθέντος παρὰ τῷ λοχαγῷ Κ. Σούτερ, καὶ ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς πωλήσεως τῶν σκαφῶν, καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας εἰς τὰ ὄρυγματα τῶν Μορμόνων πρὶν ἢ ὁ Λακόσος καὶ ὁ Βίγς γίνωσι σύντροφοί μας, εἶχον ἐν ὅλοις περὶ τὰ 7950 φράγκα.

« Μέγα μέρος τῆς πρῶτης ἐνσχόλησιν αἱ περὶ τῆς διανομῆς φιλονεικίαι. Τὸ κατ' ἐμὲ ἔμεινα ἀμέτοχος εἰς αὐτὰς, καὶ ἔλαβον ὅ,τι μοι ἐδόθη. Μετὰ ταῦτα δὲ λαβὼν τὸν Μακφάιλ κατὰ μέρος, τὸν ἠρώτησα πῶς ἔσαν τὰ σχέδιά του· ὁ δὲ μοι ἀπεκρίθη, ὅτι ἂν ἤθελον νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι καὶ οἱ ἄλλοι, ἤθελε νὰ καταδιώξῃ τοὺς ληστές, καὶ ἐλυπεῖτο πολὺ διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ γέροντος κυνηγοῦ, ἐβίαιος ὢν ὅτι ἀπὸ ἐκεῖνον ὀδηγούμενοι ἠθέλομεν κατορθώσει νὰ τοὺς ἀνακαλύψωμεν. Μὴ δυνάμενος δὲ ν' ἀπέλθω μόνος πρὸς τὸν Μαλκόλμ, ἐχρονοτρίβησα ἀκόμη παρακαλῶν τινὰς τῶν συντρόφων μου νὰ μὲ συνοδεύσωσιν ὡς ἐκεῖ. Τέλος ἀνεχωρήσαμεν ὁ δὲν Λουδοβίκος, ὁ Ἰωσῆς, ὁ Βραδλέης, ὁ Μακφάιλ καὶ ἐγὼ. Ὁ Βίγς, ὅστις εἶχε ἐντελῶς ἀναλάβει, ἠθέλησε νὰ περιμεῖνῃ ἀκόμη τινὰς ἡμέρας· ὁ Βραδῶ δὲ καὶ Δῶλιγγ δὲν ἦσαν ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ ὀδοιπορήσωσι· δι' ὃ καὶ ὁ Στόρξ ἀπεφάσισε νὰ μείνῃ ἕως ὅτου δυνήθωσι νὰ τὸν συνοδεύσωσιν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἐλυπούμην μεγάλως ἕλέπων ὅτι ἔμμενον τέσσαρες ἄνθρωποι, ἐξ ὧν, ἂν προσεβάλλοντο, μόνον οἱ δύο, ἢ ἴσως οἱ τρεῖς ἐδύναντο νὰ ἀντισταθῶσι. Αὐτοὶ ὅμως δὲν ἐφαίνοντο φοβούμενοι κίνδυνον· ἀλλὰ καὶ ἂν τὸν ἐφοβοῦντο, τὰ πιθανώτερον εἶναι ὅτι οὐδεμίαν συμπάθειαν καὶ ἐπικουρίαν δὲν ἤθελον εὑρεῖ

παρά τοῖς ἄλλοις, τόσον ἡ ψυχὴ τῶν περισσοτέρων εἶχε σκληρυνθῆ εἰς ἰδιοτέλειαν.

« Μόλις ἠτοιμάσθημεν ν' ἀναχωρήσωμεν περὶ τὴν μίαν μετὰ μεσημέριαν. Συνωδεύομεθα δὲ ἀπὸ δύο φορτηγὰ διὰ νὰ φέρωσι τὰς σκηνὰς ἡμῶν καὶ τινὰ σκευὴ μαγειρικὰ. Τὰ δὲ ἰδιαίτερα ἡμῶν σκευὴ ἐφέρονται ἐπὶ τῶν ἐπιπέλων μας. Ὁ Βραδλέης καὶ ὁ δὸν Λουδοβίκος ἐπροπορεύοντο, μετ' αὐτοὺς εἶπετο ὁ ἵππος ὁδηγῶν τὰ ἀχθοφόρα, καὶ ἡ ὀπισθοφυλακὴ συνέκειτο ἀπὸ τὸν Μακφαίλ καὶ ἐμέ. Μόλις δὲ προὐχωρήσαμεν τέσσαρα μίλια, καὶ ἴδωμεν δύο ἵππεὺς ἐρχομένους πρὸς ἡμᾶς. Ἦσαν δὲ αὐτοὶ ὁ Λακόσος καὶ ὁ κυνηγός· καὶ αὐτοὶ δὲ κακὰς εἰδήσεις ἔφερον, ὅταν τοὺς ἐρωτήσαμεν διατί ἔμενον τόσον καιρὸν εἰς τοῦ Σούτερ τὸ φρούριον, καὶ διατί δὲν ἔφερον ζωτροφίας.

« Ὁ Λακόσος μᾶς διηγήθη ὅτι τὴν ἐπιούσαν τῆς ἀναχωρήσεώς των ἔφθασαν ἀκωλύτως εἰς τὸ φρούριον τοῦ Σούτερ, καὶ ἔμεινον ἐκεῖ νὰ διανυκτερεύσωσιν· ὅτι ἡ τιμὴ τοῦ ἀλεύρου εἶχε φθάσει ἐκεῖ εἰς 85 τάλ. ὁ τόπος, καὶ τῶν λοιπῶν τροφίμων κατ' ἀναλογίαν· ὅτι ὅμως ἠγόρασαν ἄλευρον καὶ αὐθημερὸν ἀνεχώρησαν. Τὴν ἐπιούσαν κατεσκήνωσαν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Σακραμέντου, παρὰ τὴν ἐκβολὴν αὐτοῦ εἰς τὸν ποταμὸν τῶν Πτερῶν. Τὴν ἐπαύριον ἀναχωρήσαντες πάλιν προώδευσαν εἰκοσιπέντε μίλια καὶ ἔμεινον νὰ διανυκτερεύσωσι πλησίον μικρᾶς συνοδείας μεταλλωρύχων, καὶ τὴν μετ' αὐτὴν κλύσθησαν πλησίον πολυαριθμοῦ συνοδείας, ὅπου δὲν ἐνόμισαν ἀναγκαῖον νὰ φρουρῶσι διὰ νυκτός, φρονούντες ὅτι ἡ πολυανθρωπία τῶν γειτόνων των τοῖς ἐγγυάτο ἀσφάλειαν. Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν τὸ πρῶτ' οὔτε φορτηγὰ οὔτε ζωτροφίας εἶδον πλέον, μόνοι δὲ τοῖς ἔμεινον οἱ ἵπποι ἐφ' ὧν ἐπέβαινον, καὶ τὰ παμπληθῆ περὶ τὴν σκηνὴν αὐτῶν ἔγνη δὲν τοῖς ἔχρησάμενον ποσῶς εἰς ἀνακάλιψιν τῶν κλεπτῶν.

Ὅπου καὶ ἂν ἐρώτησαν εἰς τὰς σκηνάς, ἀπὴνῆσαν ὑποδοχὴν ὄχι πολλὰ φιλόφρονα· οὐδεὶς εἶχεν εἰδήσιν περὶ τῶν ἵππων ἢ τῶν ζωτροφῶν των· εἰς μάλιστα Ἀμερικανὸς ὄστεώδης τὸ σῶμα καὶ γιγαντιαῖος τὸ ἀνάστημα, τοὺς ἠπέλιχεν ὅτι θέλει πυροβολῆσαι κατ' αὐτῶν ἂν δὲν ἐμακρύνοντο ἀμέσως τῆς σκηνῆς του, ὅπου ἐφαίνετο ὠχρωμένους μᾶλλον παρὰ κατοικῶν. Εἰς τὴν ἀγροίκον αὐτὴν προπέτειαν ὁ Λακόσος ἀπεκρίθη ζωγράφος τινὰς λέξεις, αἵτινες συνήγαγον τινὰς τῶν χρυσορύχων περὶ αὐτόν. Ἀπὸ αὐτοῦ δὲ ἔμαθον ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς ἐκεῖνος εἶχεν ἤδη φονεύσει δύο ἀνθρώπους ἀπ' οὗτου ἦλθε καὶ ἠργάζετο εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, καὶ ὅτι ἐνέπνεε φρίκην εἰς τὸ στρατόπεδον. Ταῦτα λοιπὸν μαθόντες ἀνεχώρησαν ἀμέσως, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν ἄλλων δυστυχημάτων τὸ ἑσπέρας ἐκεῖνο ἔμεινον ὅσον ἐδυνήθησαν ἀπώτερον πάσης ἀδελφότητος τῶν χρυσορύχων.

« Μετὰ ταῦτα δὲ διηγήθημεν καὶ ἡμεῖς τὰ δυστυχήματά μας, ἅτινα κατέβησαν τὸν Λακόσον. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ὑπάρχει νὰ λάβῃ τὰ σκευὴ του ἀπὸ τὸ φρούριόν μας, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα θὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς εὑρῇ εἰς τὸ φρούριον τοῦ Σούτερ, ὅπου νὰ δοκιμάσωμεν ἂν δὲν ἴσται δυνατόν νὰ καταδιώξωμεν

τοὺς ληστές μας, καὶ νὰ τοὺς ἀναγκάσωμεν νὰ μᾶς ἀποδώσωσι τὸν κλαπέντα χρυσόν. Ὁ κυνηγὸς ἀνέλαβε νὰ τὸν συνοδεύσῃ, συνειφωνήσαμεν δὲ ὅτι ὁ Βραδλέης ἢ ὁ Μακφαίλ θέλει περιμενεῖν τὴν ἐπιστροφὴν των εἰς τοῦ Σούτερ τὸν πύργον.

« Μόνον τὴν ἑσπέραν τῆς ἐπιούσης, ἀπ' οὗ διενυκτέρευσα εἰς τὸ ὑπαιθρον καὶ ἠσθάνθην ψύχος ὀριμὸν, ἔφθασα εἰς τὴν ἀγροίκον καλύσθη ὅπου εἶχε κατατεθῆ ὁ δυσυχὴς Μαλκόλμ. Εὐτυχῶς δὲ τὸν εἶδον ὀπισθοῦν ἀναλασσόντα καὶ δυνάμενον νὰ κάθηται καὶ νὰ δέχεται τροφήν. Ἐκτός τῶν συνολάσεων τῶν σαρκῶν του καθ' ὅλον τὸ σῶμα, καὶ ἐλαφρῶν πληγῶν εἰς τὴν κνήμην, κατὰ τὰ ἄλλα ἐνόμιζεν ἑαυτὸν ὑγιῆ. Τὴν προτεραιάν εἶχε σφοδρὸν κεφαλόπονον, ἀλλὰ κοιμηθεὶς ἠσύχως τὴν νύκτα, ὠφελήθη πολὺ. Ἀπ' οὗ δὲ ἔπραξα καὶ διέταξα ὅτι ἐνόμιζον ἀναγκαῖον, τὸν παρέδωκα εἰς τὴν ἀγαθὴν γυναῖκα ἣτις εἶχε συγκατανεύσει ν' ἀναλάβῃ τὴν ἐπιμέλειάν του.

« Τὴν ἐπαύριον πρὸ τῆς ἀνατολῆς ἦλα πρὸς τὴν κλίνην του, περιμένων νὰ ἐξυπνήσῃ. Εἶχε δὲ κοιμηθῆ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καλῶς, καὶ τοῦτο πολὺ τὸν ὠφέλησε. Περὶ τὴν μεσημέριαν ὁ δὸν Λουδοβίκος, ὁ Βραδλέης, ὁ Μακφαίλ καὶ ὁ Ἰωσής ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν πύργον τοῦ Σούτερ, καὶ ἐγὼ ὑπεσχέθην νὰ τοὺς ἀκολουθῆσω ἅμα ἔβλεπον ὅτι ὁ Μαλκόλμ δὲν εἶχε πλέον τῆς ἐπισκεψέως μου ἀνάγκην.

« Ἐμείνα δὲ ἀκόμη τινὰς ἡμέρας μετὰ τοῦ Μαλκόλμ, ἐπισκεπτόμενος εἰς τὰς στιγμὰς τῆς ἀργίας μου τοὺς χρυσορύχους, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχω διόλου ὄρεξιν ν' ἀναμιγῶ εἰς τὰς ἐργασίας των. Οἱ πурετοι ἦσαν συνεχέστατοι μετὰ αὐτῶν, καὶ τὰ δύο τρίτα τῶν ἐνταῦθα κατεσκηνωμένων ἦσαν ἀνίκανοι νὰ προέλθωσι τῶν σκηνῶν των, οἱ δὲ λοιποὶ ἀπὸ ἰδιοτέλειαν δὲν ἠθελον νὰ χρονοτριβῶσιν ἐπιμελούμενοι τοὺς ἀσθενεῖς. Πολλοὶ ἀλλεπαλλήλως ἀπέθνησκον, ἀλλ' οἱ ἐπιζῶντες οὔτε κἄν ἐφρόντιζον νὰ τοὺς θάπτωσιν, ὥστε τὰ πτώματα ἔμενον ἐπὶ τῶν πεδιάδων ἔσθ' αὐτῶν λύκων καὶ τῶν θηρίων.

« Τέλος ἐβελτιώθη ἡ κατάστασις τοῦ Μαλκόλμ, ὥστε αἰσθανόμενος ὅτι ἡ παρουσία μου τῷ ἦτον περιττὴ τοῦ λοιποῦ, τὸν ἀρῆκα εἰς τοὺς ἀξιολόγους του ξενοδόχους, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν δηλαδὴ γυναῖκα καὶ εἰς τὸν σύζυγόν της, ὧν ἡ ἀγαθότης τὸσω μᾶλλον ἀξιάγαστος ἦτον καθ' ὅσον περιετοιχεῖτο πανταχῶθεν ὑπὸ σιδηροῦ ἐγωῖσμοῦ σκληρύνοντος τὰς καρδίας.

« Ὡδοιπόρου δὲ βραδέως, παρακολουθῶν τὰς ὀχθὰς τοῦ Σακραμέντου, καὶ ἐπισκεπτόμενος τὰς οἰκίσεις τῶν χρυσορύχων. Πανταχοῦ εἴρισκον πληθὸς ἀσθενῶν, καὶ πανταχοῦ ἐμάνθανον ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἀσφάλεια οὔτε ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὔτε ὡς πρὸς τὰ πράγματα· ὅτι ἅμα διεδίδετο ὅτι εἶχε συλλέξει τις ἰκανὴν ποσότητα χρυσοῦ, ἐπετρεῖτο, παρεκκολουθεῖτο, μέχρις οὗ, εὐρεθείσης τῆς καταλλήλου περιστάσεως ἐφονεύετο. Καὶ δημοσίως μὲν ὀλίγαι δολοφονίαι ἦσαν γνωσταί· ἀλλὰ μέγας ἐξ ἐναντίας ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἡ ἀπουσία ἔμεινε διὰ παντός ἀνεξήγητος· καὶ πολλάκις ἐφάνησαν πτώματα ἐπιπλέοντα εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπερ ἀποδεικνύει ὑπαρξὴν ἐγκαλήματος, διότι εἶναι

ἔββαιον ὅτι ὁ πτωχότερος τῶν χρυσορύχων εἶχε συλλέξει ἰκανὴν ποσότητα χρυσοῦ, ὥστε αὐτὴ νὰ θυθῆσιν τὸ πτώμα του, καὶ γενικὴ ἦτο συνήθεια τὸ νὰ φέρῃ ἕκαστος τὸν θησαυρὸν του μετ' ἑαυτοῦ πάντοτε. Προσέτι ὄλαι αἱ ζωτροφίαι καὶ τὰ φορέματα εἶχον φθάσει εἰς τιμὰς ὑπερμέτρους· δι' ὃ καὶ τοὺς πλείστους τῶν χρυσορύχων ἐκάλυπτον δυσειδέστατα ῥάκη. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνήρχοντο περὶ καλύβας ἀπὸ κλάδους πλεκτάς καὶ μὲ γῆν ἠλειμμένας, ὅπου ἐπωλεῖτο οἰνόπνευμα πρὸς ἓν τάλληρον τὸ μικρὸν ποτήριον. Εἶδα πολλοὺς τῶν δυστυχῶν τούτων ἡμιγύμνους καὶ βακένδυτας, πυρέσσοντας σχεδὸν ὄλους, καὶ τὴν ἀνηκούστον ταύτην τιμὴν δίδοντας διὰ τὸ πύρινον ποτὸν, οὐ ἐκάστη βραβὴς ἤδρανε τὴν ἀσθενείαν των καὶ τοὺς ἔφερον ἐγγύτερον εἰς τὸν τάφον.

« Εἰκὲ εἶδα τὸν Ἀμερικανόν, ὅστις τόσον θαρδάρως προσεφέθη πρὸς τὸν Λουδοβίκον, καὶ ἔμαθα ὅτι εἶχε συλλέξει ὑπὲρ τὰς 75,000 δραχμῶν, καὶ ὅτι ἕκαστος ὅστις τὸν ἐπλησίαζε τὸν ἐθεώρει ὡς ἔχθρον ἐρχόμενον νὰ ἀρπάξῃ τὸν θησαυρὸν του. Ἐκείνοι δὲ οὗς ἐφρόνευσε φαίνεται ὅτι ἦσαν τῷ ὄντι κλέπται, ὁ μὲν λειποτάκτης τῆς φρουρᾶς τῆς Μοντερένης, ὁ δὲ ἀνήκων εἰς συμμορίαν ληστῶν, ὡς τὴν προσβάλλουσιν τοὺς φίλους μας.

« Ὅταν ἔφθασα εἰς τὸν πύργον τοῦ Σούτερ, εἶδον τὸν Λακόσον, καὶ ἔμαθον ἀπὸ τὸν Λοχαγόν ὅτι ὁ ἀρχιληστής, ὅστις μᾶς εἶχε κλέψει, εἶχε φανεῖ εἰς τὴν παραλίαν πρὸ δέκα ἡμερῶν περίπου. Ἦτον δὲ Ἰνδὸς ἐκ τῶν ἀρχιωτέρων, καὶ ὀνομάζετο Ἀρμῖος.

« Ὁ ληστής Ἀρμῖος.

Ἀνεχωρήσαμεν λοιπὸν ἀμέσως διὰ νὰ προφθάσωμεν τοὺς φίλους μας, τὸν δὸν Λουδοβίκον, τὸν Βραδλέην τὸν Μακφαίλ καὶ τὸν Ἰωσῆν, οἵτινες καταδιώκοντες τοὺς ληστές, εἶχον διέλθει διὰ τοῦ πύργου καὶ διευθύνοντο πρὸς τὸν ἄγ. Φραγκίσκον, ὅπου τοὺς εὑρομεν. Ἐμάθομεν δὲ παρ' αὐτῶν ὅτι πανταχοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ των εἶχον ἀκούσει περὶ τοῦ Ἀρμῖου, διότι ὁ καπετάνιος, ὡς ὀνομάζετο, ἦτον τόσον γνωστὸς πανταχοῦ, ὥστε ὅπου μόνον διήρχετο, ἡ φήμη διεσάλλπιζε τὴν παρουσίαν του.

« Ἄμα φθάσαντας εἰς ἅγιον Φραγκίσκον, ἐφρόντισαν ἀμέσως νὰ ἐξετάσωσιν ἂν πρό τινων ἡμερῶν δὲν εἶχον ἀποπλεύσει πλοῖα ἀπὸ τὸν λιμένα· καὶ μ' εὐχαρίστησιν ἔμαθον ὅτι εἰς κἀνὲν πλοῖον δὲν ἔμεινεν ἀρκετὸν πλήρωμα ὥστε οὐδὲ ν' ἀνεγκύθη τὴν ἄγκυραν, διότι ὄλαι εἶχον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἐγκαταλειθῆ ὑπὸ τῶν ναυτῶν των. Ἐμαθον δὲ προσέτι ὅτι ὁ Ἀρμῖος μετὰ τῆς συμμορίας του εἶχον προσπαθῆσαι νὰ ἐπιζῶσιν εἰς πλοῖον, καὶ εἶχον προσφέρει χίλια τάλληρα εἰς πλοίαρχον ἡμιολίας (γολέττας) ὅπως τοὺς ἀποβιβάσῃ εἰς ὄν τινα δῆποτε τῶν λιμένων τοῦ Μεξικῶ, ὑποχρεούμενοι προσέτι νὰ ἐκτελῶσι τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ναυτῶν ἐπὶ τοῦ διαύλου. Ἀλλ' ὁ πλοίαρχος δὲν εἶχε δεχθῆ.

« Τότε ἀπεφάσισαν νὰ ἀποταθῶσι πρὸς τὸν πρῶτον δῆμαρχον διὰ νὰ τῷ ζητήσωσι βοήθειαν πρὸς καταδιώξιν τῶν ληστῶν, οἵτινες πιθανῶς διέμενον εἰς χωρίον τι τῶν παραθαλασσίων. Ἀλλ' ὁ δῆμαρχος, ὡς καὶ οἱ πλείστοι τῶν δημοτῶν του εἶχον ἀναχωρήσει διὰ τὴν χρυσοῦν χώραν. Ὁ πατέρας ἔλλειπε καὶ αὐτὸς διὰ τὸν ἴδιον λόγον, καὶ εἰς ἄγ. Φραγκίσκον οὐδεμία ὑπῆρχεν ἀρχὴ, δι' ἣ ἀπεφάσισαν οἱ φίλοι μας νὰ μεταβῶσιν εἰς Μοντερένην, ὅπου εἶχον ἀπέλθει πιθανῶς καὶ οἱ λησταὶ νὰ εὑρῶσιν ἄλλο πλοῖον.

« Ὁ Λακόσος καὶ ἐγὼ ἠθελήσαμεν νὰ συνοδεύσωμεν τοὺς φίλους μας καὶ ἀνευ ἀναβολῆς ἀνεχωρήσαμεν ὄλοι, σπεύδοντες ὅσον ἠδύνατο νὰ σπεύσωσιν οἱ ἵπποι ἡμῶν. Ὅταν ἤλθομεν εἰς τὴν πόλιν ἔμαθαμεν ὅτι ὁ Ἀρμῖος ἐφάνη ἐκεῖ, καὶ ὅτι μάλιστα εἰς τῶν ὄπαδῶν του ἐκρατήθη ὡς λειποτάκτης. Ἐπομένως ὁ δὸν Λουδοβίκος καὶ ἐγὼ, ἐλθόντες πρὸς τὸν συνταγματάρχην Μάσωνα, τῷ ἀνηγγείλαμεν τὸ συμβῆν ἡμῶν καὶ ἐλάβομεν τὴν ἀδειαν νὰ ἰδῶμεν τὸν στρατιώτην εἰς τὴν φυλακὴν του. Ὑποσχεθέντες εἰς αὐτὸν ἐνόρκως ὅτι δὲν θέλομεν τὸν καταδιώξαι δι' ὅσον μέρος τοῦ χρυσοῦ ἡμῶν εἶχε λάβει διὰ τῆς κλοπῆς, ἐμάθομεν ἀπ' αὐτὸν ὅλας τὰς περιστάσεις τῆς κλοπῆς, καὶ μᾶς εἶπε προσέτι ὅτι ὁ Ἀρμῖος μετὰ δύο ὄπαδῶν του ἀπῆλθε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα μετὰ τοῦ χρυσοῦ ἡμῶν μετὰ τὴν ἐμπορικὴν συνοδείαν, ἣτις ἔρχεται κατ' ἔτος ἀπὸ Σανταφῆν τοῦ Νέου Μεξικῶ διὰ ν' ἀγοράζῃ ἵππους εἰς Καλλιφορνίαν.

« Ἐπανελθόντες λοιπὸν πρὸς τοὺς συντρόφους μας, ἀπεφάσισαμεν μετὰ μικρὰν συζήτησιν ν' ἀναχωρήσωμεν ἀμέσως τὴν ἐπαύριον πρὸς καταδιώξιν τῶν ληστῶν. Τὸ εἶπομεν δὲ τὸν συνταγματάρχην Μάσωνα, ὅστις μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι προθύμως ἠθέλε μᾶς δώσει συνοδείαν, ἄγ δὲν ἦτον ἔββαιος ὅτι μὴ

λες ἐξεληθόντες τὴν πύλωσιν ἤθελον λειποτακτῆσαι διὰ τὸ ἀπέλθωσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα.

Οὕτω λοιπὸν ἀνεχώρησαν, καὶ μετὰ τριήμερον ἀνένδοτον διώξιν, ἧτις ἐξησθένθησεν ἐντελῶς τοὺς ἵππους των, ἔμαθον ὅτι οἱ κλέπτει των (διότι αἱ πληροφοροὶαὶ τοῦ λειποτακτοῦ ἦσαν ἀκριβεῖς) προηγούντο αὐτῶν τεσσαράκοντα ὥρας. Μὴ ἔχοντες λοιπὸν οὔτε ἵππους, οὔτε ὄδηγους ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων, ὅπου ἦτο βέβαιον ὅτι οἱ Ἴνδοὶ ἤθελον τοὺς ἐκθέσει εἰς μεγάλους κινδύνους, οἱ δυστυχεῖς χρυσωρῶχοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς Μοντερέην, λαβόντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ἀπώλεσαν τὸν θησαυρὸν των ἀμεταστρέπτι.

Ἐπιστρέψαντες εἰς Μοντερέην, κατωκίσησαν εἰς ξενοδοχεῖον, ἀθλιον μὲν, ἀλλὰ τὸ καλλήτερον τῆς πόλεως, καὶ τὴν ἐπαύριον διενεμήθημεν τὸν χρυσὸν ὅσον ὁ Βραδλέης εἶχεν ἐμπιστευθῆ εἰς τὸν λοχαγὸν Σρύτερ, αὐτὸς δὲ μᾶς εἶχε πέμψει. Τὴν αὐτὴν ἐσπέραν συνεδειπνήσαμεν διὰ τὸ ἀποχαιρετηθῶμεν, καὶ τὸ δεῖπνόν μας ἦτον θλιβερῶς εὐθυμον. Τὴν δ' ἐπαύριον ἐσφίγγαμεν τὰς χεῖρας ἀλλήλων καὶ ἐχωρίσθημεν διὰ πάντοτε. Ὁ δὸν Λουδοβίκος ἀπῆλθεν εἰς τὴν ὠραίαν του κατοικίαν, καὶ ὁ Βραδλέης πρὸς ἄγ. Φραγκίσκον. Οἱ λοιποὶ ἀγνοῶ τί ἀπέγειραν. Ἠξέυρω δὲ μόνον ὅτι τὴν ἐπαύριον ἐξυπνήσας εὐρέθη μόνος.

Μετὰ τὸ πρόγευμα περιῆλθα τὴν πόλιν καὶ εὗρον τὴν Μοντερέην ἔρημον ὡς καὶ τὸν ἄγ. Φραγκίσκον, διότι ὅλοι οἱ κάτοικοι εἶχον πετάξει πρὸς τὰ μεταλλεῖα, ἐγκαταλείψαντες ὑποθέσεις, πλοῖα, ἐργαστήρια καὶ οἰκίας. Οἱ δὲ μέιναντες εἶναι ἄνθρωποι ἢ μετερχόμενοι ἐπικερδῆς τι ἐμπόριον, ἀπαιτοῦν τὴν παρουσίαν αὐτῶν, ἢ γραφεῖς καὶ ἐργάται, πεισθέντες μόνον διὰ ὑπερόγκων μισθῶν νὰ μένωσιν εἰς τὴν πόλιν. Καὶ ὅμως, ὅσον μεγάλοι καὶ ἂν εἶναι οἱ μισθοί, οἱ ὑπηρεταὶ εἶναι σπανιώτατοι· καὶ ἀπὸ τὸν συνταγματάρχην Μάσωνα ἔμαθον ὅτι ἐπὶ δύο μῆνας οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς ἔμεινον χωρὶς ὑπηρετῶν, καὶ ἠναγκάζοντο νὰ μργειρεύωσιν οἱ ἴδιοι, ἕκαστος κατὰ σειράν, μὴ ἐξαιρεθέντος οὐδ' αὐτοῦ τοῦ συνταγματάρχου.

Ἐδῶ παύει τὸ ἡμερολόγιον, καὶ ὁ Βρούκς τὸ πέμπει εἰς τὸν ἀδελφόν του δι' ἐπιστολῆς, ἐξ ἧς νομίζομεν περιεργον νὰ ἐρανισθῶμεν τὰ ἀκόλουθα πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἀνωτέρω πληροφοριῶν.

... Ὅτ' ἐρωτήσῃς βεβαίως ἂν ἐπλούτησας; φεῦ! ἡ κακὴ μου μοῖρα μὲ κατατρέχει πάντοτε. Πρὸ τριῶν μηνῶν ἐφρόνου ὅτι εἶχον γίνει Κροῖσος, ἀλλ' ἠπατήθην. Ἐγὼ ἤμην ἐκ τῶν πρώτων ἐδῶ, ὅταν ἦλθεν ἡ εἰδησις τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ χρυσοῦ, ἔτρεξα ἐκ τῶν πρώτων, εἰργάσθην μετὰ ζήλου μεγίστου, ὑπέμεινα μυρίας κακοπαθείας, μυρίους κινδύνους, καὶ σήμερον ἐξ αἰτίας τῆς καταστάσεως τοῦ τόπου ἐληστεύθην, εἶμαι πτωχὸς πάλιν, καὶ ἠναγκασμένος νὰ περιμένω τὸ προσεχὲς ἔτος διὰ τὸ ἀρχίσω ἐκ θεμελιῶν πάλιν τὴν οἰκοδομὴν τοῦ πλοῦτου μου. Μοὶ ἔμεινον μόνον 1,400 τάλληρα (περίπου 7500 δραχμαί), δηλαδὴ ἐφόδιον δύο ἢ τριῶν μηνῶν, ἐξ αἰτίας τῶν ὑπερόγκων τιμῶν ὄλων ἐδῶ τῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ τὸ δυστύχημά μου εἶναι

κοινὸν εἰς πολλούς. Καθ' ὅσον αὐξάνει τῶν χρυσωρῶχων ὁ ἀριθμὸς, αὐξάνει καὶ ὁ τῶν ἐγκλημάτων. Κατ' ἀρχὰς ὑπῆρχεν ἡσυχία ὅταν ἐφθίασαμεν εἰς τὰ ὄρυγματα τῶν Μορμόνων· Ἀλλὰ τῶρα τὰ πάντα μετεβλήθησαν. Ὅταν εἰς τὴν ἐπιστροφὴν μου ἐπισκέφθην αὐτὰ, ἡ κατάστασις τοῦ τόπου ἦτο ἀθλία· ἀλλὰ καθ' ἃ πληροφοροῦμεθα, τὴν σήμερον δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ ἄνθρωπος, ὅπως οὖν ἐπιτυχῶν εἰς τὴν ἐργασίαν του, ὅστις ὅταν ἀποκοιμᾶται τὸ ἐσπέρας εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν θέλει δολοφονηθῆ μέχρι τῆς πρωΐας. Ὁ τόπος οὗτος εἶναι σχεδὸν ἐντελῶς ἔρημος, κατοικούμενος ἀπὸ σπανίας καὶ ἀθλίας Ἰνδῶν φυλάς. Ἡ μικρὰ στρατιωτικὴ φρουρὰ τοῦ συνταγματάρχου Μάσωνος δὲν ὑπάρχει σχεδὸν πλέον, διότι οἱ πλείστοι τῶν στρατιωτῶν ἐλειποτάκτησαν, καὶ τῶν ἐναπολειπομένων δὲ ἡ πίστις εἶναι λίαν ἀμφίβολος, κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ τοῦ συνταγματάρχου.

Καὶ ταῦτα γράφων ὁ Κ. Βρούκς, ἔμεινε ὁμως εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, ἢ μετέβαινε εἰς τὰς Σανδβίχας νήσους, ὅπου ὁ χρυσὸς τοῦ ἐδύνατο νὰ τῷ ἀρκέσῃ διὰ τὴν διαχειμάσῃ, ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὰ χρυσωρυχεῖα ἅμα παρήρχετο ὁ καιρὸς τῶν βροχῶν. Ἀλλὰ κατὰ τὰς νεωτάτας πληροφορίας ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἐκήρυξε τὸν χρυσὸν τῆς Καλλιφορνίας ἐθνικὸν θησαυρὸν, καὶ ἐμπόδισεν εἰς τοὺς ξένους τὸν σφετερισμὸν αὐτοῦ ἐπὶ ποινῇ φυλακίσεως. Νὰ ἰδῶμεν ἂν ὁ Κ. Βρούκς θ' ἀψήφησῃ καὶ αὐτὸν τὸν κίνδυνον διὰ τὴν πραγματοποιήσῃ τὸ χρυσοῦν ὄνειρον τῆς ζωῆς του.

ΣΙΛΛΕΡ.

Singend zeriss er seine Felseln. Ἄδων διέρρηξε τὰ δισμά του.

Ὅτι ἱστορικῶς χαρακτηρίζει τὸν μέγαν, συνήθως εἶστιν ἡ παράδοξος ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς θέσεως, ἢ λαμβάνει πρῶτον ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον, καὶ

ἰδοὺ τι ἀπαντῶμεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα τῆς βιογραφίας τοῦ Σίλλερ.

Αὐτὸς, οὗ ἡ μεγαλοφυΐα καὶ τὸν Γερμανικὸν κόσμον ἐδόξασε, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἐτίμησε, αὐτὸς οὔτε πορφυρᾶν ἔσχε τὴν κοιτίδα, οὔτε τὸν ἄρτον ἱπαρχῆς εὗρεν εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον· εἰρκτὴ μάλιστα τυράννου ἐμπρώτοις περιέκλεισε καὶ τὴν ἀγγελικὴν αὐτοῦ καρδίαν καὶ τὸ γιγάντιον πνεῦμα· καὶ πολὺ νεώτερος θὰ καθίστατο ἐφάμιλλος τῶν συγχρόνων του, ἂν ἡ εἰρκτὴ αὐτῆ (ἡ στρατιωτικὴ σχολὴ τῆς Στουτγάρτης) δὲν τῷ ἐπέδαλε τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὴν τέχνην, δι' ἣν ἐμελλε τῆς ὕλης θεράπων καὶ ὄχι τοῦ πνεύματος νὰ γίνῃ, ἀλλ' αὐτὸς ἄδων διέρρηξε τὰ δεσμά του.

Γονεῖς ἔσχεν ὁ Σίλλερ τὸν λοχαγὸν I. K. Σίλλερ καὶ τὴν θυγατέρα ἀρτοποιοῦ· ἐγεννήθη δὲ τὸ 1759 ἐν Μαρβάχῃ πολιχνίῳ τῆς Βυρτεμβέργης ὀνομασθεῖς Ἰωάννης Χριστοφόρος Φριδερίκος Σίλλερ. Τὴν πρώτην ἐκπαίδευσίν του διεξήγαγεν ἐν Λόρχῃ κώμῃ ἐπὶ τῶν μεθοριῶν τῆς Βυρτεμβέργης ὁ Ερμερίος Μόσερ, ὃν παρέστησεν ἔπειτα ὡς ἐφημέριον εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ τραγωδίαν οἱ Λησται.

Ὁ Σίλλερ, ὑψηλὸς τόσο καὶ τόσο πολμηρὸς ἐταστής καὶ δικαστῆς τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος καὶ καρδίας, δὲν περιηγήθη εἰμὴ νοερῶς τὸν κόσμον, καὶ διεσχάραξε γενὸν τὸν κύκλον τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ περιφερείας ἐντὸς Γερμανικῶν μόνον τόπων ἐλισσόμενος. Ἡ ἰσορία δὲ μόνη παρέσχεν εἰς τὴν φαντασίαν αὐτοῦ καὶ τὴν κρίσιν εὐχερῆ τὴν ἐρευναν τῆς φύσεως, ἧτις ἀπεκαλύφθη ἐνώπιόν του γυμνῇ ὑπ' ὄλην αὐτῆς τὴν λάμπριν καὶ τὴν ἐνέργειαν. Ἰδοὺ ἡ σειρά τῶν κριωτέρων πόλεων ἐν αἷς ἀνεστράφη, ἀνεδείχθη, ἔμασε κ' ἐτελεύτησεν ὁ Σίλλερ, καὶ ἡ σειρά τῶν κριωτέρων προσώπων μεθ' ὧν ἀνεστράφη, καὶ τῶν συγγραμμάτων δι' ὧν ἐκόσμησε τὸ ἠθικὸν μέρος τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐἰσαχθεὶς τὸ 14 ἔτος τῆς ἡλικίας του εἰς τὴν σχολὴν Καρόλου ἐν Στουτγάρτῃ τῆς Βυρτεμβέργης, διέμεινε ἐκεῖ μέχρι τοῦ 22 σπουδάσας διαδοχικῶς τὴν νομικὴν (καταλιπὼν τὴν θεολογίαν δι' ἣν ἦτο προωρισμένος) καὶ τὴν ἰατρικὴν, ἐξεληθὼν δὲ ὡς ἱατρός τάγματος καὶ διακριθεὶς ὡς τοιοῦτος εἰς τὸ πρακτικὸν μέρος τῆς ἐπιστήμης. Ἡ Μαγχεῖμη ἐπορεύθη εἰς τὴν Βαυαρίας ὑπεδέχθη τὸν ποιητὴν, ὅστις ἐν τῇ Σχολῇ εἶτι διαμένων εἶχε λαμπρύνει τὸ θεατρὸν τῆς διὰ τῶν Ληστών αὐτοῦ. Ἐκείθεν μεταβὰς διετέλεσεν ἐναλλάξ εἰς Βεῖμάρην, Δρέσδην, Λειψίαν, Φραγκφόρτην, Βερολίνον, Γένην, πολλὰς πόλεις καὶ πόλινια ἀποθανῶν τέλος εἰς Βεῖμάρην τὴν 9 Μαΐου 1805.

Ἐπιστόμωτοι τῶν ἱστορικῶν ἀνδρῶν μεθ' ὧν γνωσθεῖς ἀνεστράφη καὶ συνεβίωσεν ὁ Σίλλερ αἰετοπεριεργόμενος κ' εὐεργετούμενος εἰσι (κατὰ χρονολογίαν σειράν) ὁ Δαλβέργ φιλόμουσος εὐγενὴς τῆς Μαγχεῖμης ἐνεργήσας αὐτὸς τὴν πρώτην παράστασιν τῶν Ληστών, οἱ Βεῖλ, Βεῖκ, καὶ Ἰφφλανδ ποιηταὶ καὶ οἱ ἀριστοὶ τότε τῶν ἠθοποιῶν τῆς Γερμανίας Μαγχεῖμη, ὁ Βαυαρὸς ἀνακτόδουλος Σδᾶν αὐτόθι, Γαίτης, ὁ Βιλάνδος, Οὐβερ, Κάντ, Ἐρδερ, καὶ Γάγας Δουξ τῆς Βεῖμάρης προστάτης γενναῖος τῶν

Μουσῶν καὶ κέντρον τῆς φάλαγγος τῶν ἐνδόξων, ὅσοι τότε παρίστανον ὑπὲρ ποτε λαμπρὰν τὴν Γερμανικὴν φυλὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ ἠθικοῦ κόσμου.

Αἱ συγγραφαὶ τοῦ Σίλλερ φέρουσι τετραπλοῦν χαρακτῆρα: ὡς δραματικοῦ καὶ λυρικοῦ ποιητοῦ, ὡς ἱστοριογράφου καὶ ἠθικοῦ φιλοσόφου· δράματα ἔγραψε περὶ τὰ εἴκοσι ἐμμέτρως καὶ πεζῶς ὧν τὰ κυριώτερα ὁ Δὸν Κάρολος, ὁ Βαλλεσταῖν, ἡ Συνομιλία τοῦ Φιέσκου, ὁ Βιλέλμος Τέλλος, οἱ Λησται, ἡ Παρθένος τοῦ Ὀρλεαρς, Ῥαδιουργία καὶ Ἐρως, ἡ Μαρία Στουάρτη—μετέφρασεν ἑλευθέρως τὸν Μακβέθ τοῦ Σακισπέρου, κ' ἐλευθέρως τῆς Αἰνεΐαδος τὸ Β' (τὴν καταστροφὴν τῆς Τροίας) καὶ τὸ Δ' (τὴν Διδῶ). Ποιημάτων αὐτοῦ λυρικά καὶ ποικίλα, αἰνίγματα, ἐμμετρεπιστολαὶ, ἐπιγράμματα κλπ. ἀριθμοῦνται ὑπὲρ τὰ διακόσια συλλεγόμενα ἐκ διαφόρων περιοδικῶν φύλλων καὶ μάλιστα τῆς Ῥηνικῆς Θαλείας καὶ τηρηθέντα εἰς τῆς Ἀθανασίας τὸ ταμεῖον.—Ἱστορίας ἔγραψε πρὸ πάντων τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν Κάτω Χωρῶν ἀπὸ τοῦ Ἰσπανικοῦ ζυγοῦ, καὶ τὸν τριακονταετη πόλεμον (τῶν Βοημῶν Μοραβῶν Σιλεσιανῶν Λουσιτανῶν καὶ Σουηδῶν κατὰ τῶν Αὐστριακῶν καὶ Γάλλων τὸ 1618) ἐξ οὗ ἤρυστο τὴν ὑπόθεσιν τῆς τριμεροῦς τραγωδίας τοῦ ὁ Βαλλεσταῖν ὡς φιλοσόφου δὲ ἠθικοῦ ἔχομεν τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἐπιστολάς, τὸν Ὀπτανόμορον (Geisterseher) καὶ ἄλλας μελέτας ἐπὶ τῆς φιλολογίας καὶ ἱστορίας.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἤδη χρόνων τοῦ ἑαυροῦ τοῦ ἰσχυροῦ δεικνυεν ὁ Σίλλερ τὴν ἐκρηξίν τοῦ εὐρύχονος ἠφριστοῦ ὅπερ ἐν ἐαυτῷ ἔφερε τεθαμμένον.—Τυφῶν θυελλοβόλος ὀπλισμένος μετὰ τὴν πύρινον σφαιρὰν τῶν οὐρανίων σπλάγγων καὶ τὴν σάλπιγγα, ἧτις μέχρι τῶν περάτων τῆς γῆς ἀντηχεῖ καὶ τὴν γῆν συνταράσσει, ἐπαπειλεῖ ποτὲ νὰ ἐξοντώσῃ τὴν μικρὰν ὠραίαν κοιλάδα ἢν πρῶτον ὁ ποιητὴς ἐρχόμενος εἰς τὴν ζωὴν ἠσπάσθη· τὸ ἐνδέκατον ἔτος ἦγεν αὐτὸς τότε, καὶ εἰς τοῦ θεοῦ τὴν ὀργὴν, ἧς διαρκούσης, πᾶν ἔμφυχον καταπτήσσει συγκεντροῦται ἐν ἐαυτῷ καὶ μόνῳ, ὡς ν' ἀναμῆν τὴν ἀπαγγεῖλαν τῆς ἐσχάτης δίκης τοῦ κόσμου, ὁ παῖς οὗτος ἀναβὰς εἰς τὴν κορυφὴν οὐρανομήκουσ κυπρίσσου ἠτένιζε πρὸς τοῦ Πλάστου τ' ἀνάκτορα καὶ κατεσκόπευε σύννοους πῶς ἡ μυστηριώδης αὐτῆ τοῦ Δημιουργοῦ ἐργασία τελεῖται· ὁ πατὴρ ἐξεληθὼν εἰς ἀνεύρεσιν αὐτοῦ καὶ μετὰ παλμούς πατρικῆς καρδίας διατρέχων τοὺς λόφους καὶ τὰ δάση τὸν ἀνεκάλυψε τέλος τὸν ἀστείον νεοσσὸν ὁγούμενον ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ δένδρου καὶ τὸν οὐρανὸν ἀπὸ τῆς περιωπῆς του ἀναμειτροῦντα.

— Τί κάμνεις αὐτοῦ δαιμονόπαιδο; — Πατέρα κυττάζω νὰ ἰδῶ ποῦ σκίζεται ὁ οὐρανὸς ὅταν ξερνᾷ τ' ἀστροπελέκια. Ὅκτω ἔτη ὕστερον ὁ Σίλλερ ἀποδράς τῆς Σχολῆς Καρόλου ἐπορεύετο μετὰ φίλου πεζῆ ἐπὶ τῆς εἰς Μαγχεῖμη ἀγούσης διὰ τὴν παρευρεθῆ εἰς τὴν παράστασιν τῶν Ληστών πιστοῦ κατόπτρου τυράννου, ὅστις αἰφνης ἐκρήγνυται καὶ διασπείρει θαυμασμὸν ἅμα καὶ τρόμον.

Ἡ Μελοπομένη τῆς Γερμανίας τότε, ἀπὸ τῆς

δημοσιεύσεως τῶν *Αηστῶν*, ὡς νὰ ἐθραυσεν αἰφνης τοὺς χαλυβίους κρίκους τοῦ Μεσαιῶνος, ἀλαζὼν ἤγειρε μέτωπον, καὶ πάλλουςα τὸν ἀστραπηδόλον αὐτῆς σίδηρον προὐκάλει εἰν τὴν κονίστραν τοὺς Ἡγεμόνας καὶ τοὺς Φεουδάρχας τῆς Ἄρκτου.

Ἐν παραβύθω συγγράφων καὶ εἰς ἀπόκεντρον δωμάτιον ἐνώπιον συμμαθητῶν του ἀναγιώσκων τὰς σκηνὰς τῶν *Αηστῶν* ἐπεραλίωσεν ἐντὸς τῆς Σχολῆς τὸ δραματικὸν ἔργον του, ὡς νὰ συνέτασσε κατηγορίαν θανατηφόρον τῶν στρατιωτικῶν νόμων δι' ὧν ἐκάκιζεν ἡ Κυβέρνησις τῆς Βυρτεμβέργης τὸν μεγαφυᾶ ὑπὸ κούον τῆς, καὶ ὅταν ἔμαθεν αὐτὸς τῶν σχολαστικῶν καὶ τῆς ἀριστοκρατίας τὴν ἀγανάκτησιν — «*Seine ganze Ferantwortung sei das Clima ounter dem es geboren* (1) » ἀπήντησε·

Με δειλίαν παρθένου παρουσιασθεὶς ὁ νέος ποιητῆς εἰς τὴν θεατρικὴν ὁμήγυριν ἠτήσατο νὰ τὸν παραδεχθῶσιν ὡς μέλος — «*Ὁχι, ὄχι ἠθοποιός,* » ἀπήντησεν ἐνθους ὁ Βάιλ, ἀλλ' ὁ ποιητῆς καὶ τὸ «*κύχημα* τῆς Γερμανικῆς σκηνῆς θὰ γίνῃς» — Ἡ ἐκροῖσθαις αὕτη ἰχνογράφησεν ἤδη τὸ μέλλον τοῦ Σίλλερ καὶ ἱατρικὴ καὶ Νομικὴ τὸν ἐγκατέλιπον εἰς τοῦ Δισχύλου τὴν Μοῦσαν, ἧτις ἀνέκαθεν ἐγγεγραμμένον τὸν εἶχεν εἰς τὸ Μητρώον τῆς.

Ὁ Δάλβεργ διευθυντῆς τοῦ ἐν Μαγχεῖμθ θεάτρου ἐπροστάτευσε τὸν νέηλον, ὅστις ἐπανελθὼν εἰς Β. Ἰ. μάριν καὶ τιμωρηθεὶς ἐν τῇ σχολῇ διὰ τὴν κρυφίαν ἀναχώρησιν του ἔγραφεν ἀδιαλείπτως πρὸς αὐτὸν περὶ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μεταβῇ παρ' αὐτῷ καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ σιὰδιον δι' ὃ προωρίσθη — οἱ *Αησταὶ* καίτοι μοὶ φέροντες ἀποκεκαλυμμένας ἀρχὰς πολιτικῆς ἀναμορφώσεως ἐπέδρασαν ὅμως παραδόξως ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν γερμανικῶν ἐθνῶν, ὡσεὶ τι καινοτόμον εὐαγγέλιον, καὶ πληθὺς νέων φανητιῶντων προέθεντο συββέοντες νὰ συστήσωσι συμμορίαν ληστῶν πρὸς ἐκδίκησιν κατὰ τῶν πολιτικῶν κακούργων. Ἐκτοτε ἡ ἐξουσία τῆς Βυρτεμβέργης ὑπέβλεπε, καὶ κατέθλιβε παντοίως τὸν δευκαενναετῆ Σίλλερ, μέχρις οὐ αὐτὸς ἀπαλλαγεῖς ἐντελῶς τῆς Σχολῆς, τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας μετέβη εἰς Μαγχεῖμθ, καὶ ἤρξατο ζωῆς πρὸς ἣν ὄργα, καὶ ἔργου δι' ὃ γεννώμενος προωρίσθη.

Ἐπαρουσίασε τὸν Σίλλερ εἰς τὸν μέγαν Δοῦκα τῆς Βεϊμάρης ὁ Γαίτης, ὅστις τὸν ἠγάπα πρὸ πάντων, καὶ παρ' ὧ ἐκείνος ἠσθάνετο πάντοτε νέαν τὴν ζωὴν του, ἀμαζύουσαν τὴν καρδίαν του, καὶ πλήρη τὸν εὐγενῆ αὐτοῦ ἐνθουσιασμόν. Διὰ τοῦ Γαίτου ὁ Σίλλερ περὶ τὸ 24 αὐτοῦ ἔτος κατέσχε τὴν ἔδραν τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν Ἰένη, καὶ ταύτην τῷ ἐχορήγησε μᾶλλον ἢ ἱστορία τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν *Κάτω Χωρῶν* ἦν πρότερον εἶχε συγγράψῃ.

Μετὰ τοῦ Βιλάνδου, πνεύματος ἐξόχου, αὐστηροῦ, ψυχροῦ, καὶ σαρκαστικοῦ ἐν μέρει, ὁ Σίλλερ νεανικὸς κ' ἐνθουσιώδης τὸ πρῶτον δὲν ἔλαβε κατ' ἀρχὰς τόσῳ φιλικὰς σχέσεις. Ὁ Βιλάνδος ἐπέκρινε τὴν πρῶτην τραγωδίαν του, εὐσχήμως πλὴν, καὶ

(1) «*Ἡ ὅλη ἀπολογία του (τοῦ ποιητοῦ) ἔστω τὸ κλίμα ὑφ' ὃ ἐτέθη (ἡ τραγωδία)* ».

εἰς πᾶσαν αὐτοῦ γραμμὴν ὑποδεικνύων τὸ σέβασμα ὅπερ ἡ μεγαλοφυῖα συναισθάνετ' αἰείποτε ἔναντι ἀνταγωνιστοῦ αὐτῆς ἀξίου. Ὑστερον ὁ Βιλάνδος ἐκάλεσε τὸν Σίλλερ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὸν Γερμανικὸν Ἑρμῆν, οὐ διευθύνων συντάκτης ἐπρόκειτα νὰ καταστή ἐκεῖνος.

Ὁ Σλέγκελ, θαυρῶ κριτικὸς καὶ πολυμαθέστατος ποιητῆς καὶ λογογράφος, λέγει ὅτι, ἡ ἱστορία ἐξημίωσε τὴ ποιητικὸν πνεῦμα τοῦ Σίλλερ, καὶ τοῦτο εἶν' ἀληθές, ἀν ἀληθές εἶναι ὅτι, τὸ εἶδος πάσης ἐπιστήμης ἵπαιτεὶ ὀλιγκλήρον τὸν θιασώτην αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπιστήμη ἐλάχιστα ζημιούσα τὸν ποιητὴν εἶναι φρονῶ ἡ ἱστορία καὶ ὅμως, ὁ καθηγητῆς τῆς ἱστορίας, παύει νὰ ἦναι ποιητῆς, διότι ὀφείλει νὰ ἦναι ἱστορικὸς, ἀν εὐσυνειδῶτως καὶ φιλοτίμως προτίθεται τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος ὅπερ ἡ διακτύπωσις τῷ ἐπιβάλλει. Ἡ ἱστορία τότε ὡς νέφος χρυσοῦν μὲν καὶ τερψίθειον, ἀλλὰ πάντοτε ὡς νέφος ἀποκρύπτει τῆς ποιήσεως τὸν φλογόδολον ἥλιον.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ Σίλλερ ὡς ποιητοῦ, καὶ ἡ τέχνη ἀνεκρίθη κ' ἐπεκρίθη ὑφ' ὅλης τῆς Γερμανίας, καὶ παραβαλλόμενος πρὸς τὸν Γαίτην φαίνεται ἀνδρικώτερος, παθητικώτερος καὶ πλέον διάπυρος. — Πρὸς δὲ τὸν Σαικσπῆρον περὶ οὐ οἱ Γάλλοι λέγουσι *c'est l'homme qui a le plus créé après Dieu*, — ὁ Σίλλερ ὅστις ἔφησεν ἔτι τὸν εἶχεν ἀναγνώσει, ἔστιν ὁ μόνος τοῦ Μεσαιῶνος ποιητῆς, ὁ μᾶλλον αὐτῷ παρακλήσας θαδίτας, ἐν ὧ πᾶν ὅτι δραματικὸν σήμερον, ἀπορρέει ἐκείνου — (καὶ ἡ Ῥομαντικὴ αἵρεσις τοῦ Οὐίγωνος ἐν Γαλλίᾳ παραφυὰς εἶναι τῆς Σαικσπῆριου τέχνης.) — Καὶ διαφέρουσι καθ' ὅσον ὁ μὲν φέρει πλέον ἄτακτον, πλέον ἀρχαῖκόν τὸν χαρακτήρα τοῦ 17 αἰῶνος, ὁ δὲ κανονικώτερον καὶ ὁμαλωτέρον τὸν τοῦ 18.

Ἰδοὺ τί εἶπεν ὁ Σίλλερ περὶ αὐτοῦ. — «*Ὅτε πολὺ νέος ἔτι τὸν ποιητὴν τοῦτον ἀνέγνων, προσώχθησα εἰς τὴν ψυχρότητα, εἰς τὴν ἀναισθησίαν του, ἧτις τῷ ἐπέτρπε νὰ ἐρεσχελῇ ἀπέναντι τοῦ ὑψίστου πάθους κολάζων δι' ἐνὸς τρελλοῦ τὰς σπαρακτούσας τὴν καρδίαν σκηνὰς τοῦ Ἀμλέτου, τοῦ Σατιλέως Λέαρ, τοῦ Μιχαεὲθ, τὴν ἀναισθησίαν, ἧτις ὅτε μὲν τὸν ἐκράτει ὄλον ὑπὸ νάρκη, ἐνῷ ἡ αἰσθητικότης ἐμοῦ ἀνεπτύσσετο πρὸσω σπεύδουσα, ὅτε δὲ ψυχρῶς τὸν συνετάρασσαν, ἐνῷ ἡ καρδία τόσῳ εὐαρέστως σιωπηλῇ θὰ ἔμενε. Πολλὰ ἔτη ἔχαιρε τὴν ὑπόληψίν μου, καὶ κερτιγῆτός μου ἦτον, πρὶν ἢ τὸ άτομον αὐτοῦ εἰλιπεῖν νῶς ἀγαπήσω. — Ἦμην εἰσέτι ἀνίκανος νὰ νοτήσω τὴν φύσιν ὑπὸ τοῦ μεγίστου ἀριστοτέχνου παραστανομένου. — »*

Τὸν Σίλλερ ἐνθουσιάζεν ὁ ἀρχαῖος κόσμος καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἑλληνικός· «*Οὐδὲν ἄλλο πρωτόγονον ὡς ἡ Ἰλιάς* » ἔλεγεν. — Ἐξέμαθε τὴν Λατινικὴν, Ἑλληνικὴν κ' Ἑβραϊκὴν ζητῶν ν' ἀποκαλύψῃ ἐν αὐταῖς τὰ κειμήλια τῆς ἱστορίας καὶ ἀρχαιολογίας.

Ὁ Σίλλερ καὶ ὁ Γαίτης ἐν μέσῳ τῶν ἐνδοξῶν τῆς Γερμανίας ὑψοῦνται ὡς μεταξὺ τῶν τεσσαράκοντα χειροποιήτων ὀρέων τῆς Διόνης τὰ δύο μάλιστα. — Ἡ χορεία τῶν κριτικῶν παραβάλλου αὐτοὺς εὐρίσκει διαφοροτρόπως τὸν μὲν παθητικὸν

φιλάνθρωπον, τὸν δὲ φλεγματώδη καὶ πολιτικόν· ἀν ὁ Γαίτης ἦτο πολιτικὸς ἢ αἰ συγγραφὰς αὐτοῦ φέρωσι τὴν βαρῆν τῶν ιδεῶν καὶ τοῦ ὕφους ἡδρὸς πολιτικοῦ, ἀποδοτέον τοῦτο εἰς τὴν κοινωνικὴν θέσιν, ἣν κατεῖχε καθὸ ὑπουργός — οὐχ ἦττον ὡς συγγραφεὺς ὁ Γαίτης ἀναφαίνεται καὶ φιλάνθρωπος καὶ περὶνους ὡς ὁ Σίλλερ.

Τὰ συγγράμματα τοῦ Σίλλερ ἰδίως διακρίνονται κατὰ τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν ζωπρότητα τῆς ιδέας καὶ τὸ παθητικὸν τῆς ἐκφράσεως — ἡ φαντασία του ὁμοιάζει ἀπέραντον περιφλεγῆ ὀρίζοντα, τὸ ὕφος του εἶν' ἀσραπῆ καὶ ἡ ιδέα του κεραυνός. — εἶν' αὐτὸς εἰκὼν πιστὴ τῆς ἀνθρωπίνου φύσεως, καὶ ὅταν συνταράσσεται, καὶ ὅταν ἠρεμῇ, ὡς ἠρεμεῖ ὠκεανός ὑπὲρ ὧν καταγιγίδες μελανοφόροι σαλεύονται.

Ὡς εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος ὁ Σίλλερ δύναται ν' ἀναδειχθῇ, ὅταν εἰς ἔθνος δούλον πλὴν εὐγενῆς ἀναγνωσθέντα νοηθῶσι τὰ ἔργα τῆς μεγαλοφυίας του· φέρων παντόσε δημοκράτου μέτωπον, τυραννοκτόνου τόξον καὶ ὑψηλόφρονος ἐναρέτου καρδίαν, ἐγγυᾶται αὐτὸς εἰς πάντα ἐλευθέρων τὴν ἐλευθερίαν, εἰς πάντα δούλον τοῦ ζυγοῦ τὴν θραύσιν — ἀν Γάλλος ἦτον ὁ Σίλλερ ἢ δημοκρατικὴ τῆς Εὐρώπης ἀνάπλασις ἤρχετο ἴσως πρὶν τοῦ 1789.

Τῶν συγγραμμάτων του ἀριστοῦργημα θεωρεῖται ὁ *Δὸν Κάρλος* καὶ μετ' αὐτὸν ὁ *Φιέσκος*· ὁ μὲν διὰ τὰς ιδέας μᾶλλον, ὁ δὲ διὰ τὴν δραματικὴν τέχνην· εἰς τὸν Δὸν Κάρλον τὸ πρόσωπον τοῦ Μαρσισίου τῆς Πόσας εἶναι τὸ κυριώτερον· κείμαι λέγει πολίτης τῶν ἐπερχομένων χρόνων » καὶ ἡ ἀξιώσις του αὕτη εἶν' ἀτρεκέδες συμπεράσματα τῶν πρώτων ιδεῶν του, ὅσας ἐνώπιον τοῦ κραταιοτάτου Φιλίππου τοῦ Β'. εἶχεν ἀναπτύξει προηγουμένως — ὁ *Φιέσκος* λαμπρῶς ἀπεικονίζει τὸ ὀλισθηρὸν τοῦ θρόνου, ὃν ἐπορθαλιμῆ ὁ δημοκράτης σπουδάρχης, καὶ προσεγγίζων καὶ πατῶν ἐπιλανθάνετ' αἰφνης ὅτι τὸν ἀναμέμει τὸ αὐτὸ θάραθρον, ἐν ὧ τὸν προκατόχον του κατώθητε. — Ἐνταῦθα τὸ μείδιμα τοῦ Σίλλερ εἶναι τόσῳ λεπτόν καὶ τόσῳ τεχνιέντως ἀντιπαρατίθεται πρὸς τὸ θαυρῶ, τὸ ἀπειρον αἰσθημα ὅπερ ὑποκρύπτει! . . .

Τοῦ *Ba.Ι.Ιεσταίν* τὸν ἠρωϊκὸν χαρακτήρα ἰχνογραφεῖ κατὰ τὸ ὄλον ὁ στίχος αὐτὸς τοῦ μονολόγου του·

«*Ὁρεῖλον νὰ τελέσω τὴν πράξιν διότι τὴν διανοήθην.*»

Ἡ παρθένος τῆς Αὐρηλίας ἐντολοδόχος τῆς Θεομήτορος ἔλθοῦσα νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν Γαλλίαν καὶ νὰ στέψῃ βασίλειά Κάρολον τὸν Ζ'. ῤεμβομένη εἰς τὸν Ἀγγλον αὐτῆς ἐρωμένον λέγει·

Ἐἶδον τοῦ οὐρανοῦ τοὺς ἀγγέλους ὄλους, κ' ἐν τούτοις εἰς τὴν γῆν εἶν' ἡ εὐτυχία.

Τελευταῖον, καὶ τῇ φύσει μάλιστα παραπλήσιον εἶν' ὁ Βιλέλμος Τέλλος, οὐ τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὴν πλοκὴν ἐξέτύλιξε μετὰ πολλὴν εὐφυίαν εἰς τὰ Γερμανικὰ αὐτῆς ἢ Στάελ· ὁ Τέλλος ὁμιλῶν πρὸς ἔδδιγγην τὴν σύζυγόν του·

«*Ἡ φύσις, λέγει, δὲν μ' ἐπλάσε βουκόν· ὁ νοῦς μ' ὤθει πάντοτε πρὸς τι ἀκατανόητον, καὶ τότε ἔ' ἀρχίσω νὰ ζῶ, ὅταν καθ' ἐκάστην μέγα τι πράττω.*» Φυλλάδιον 41. Τομ. Β'.)

Ὁ Τέλλος πληροῦται φυσικοῦ καὶ ἀτέχνου μεγαλείου, ἢ δ' εἰκὼν αὐτοῦ παρίτησιν ἀρχέτυπον ἄνδρα, ὅστις μορφώνει τὴν ιδέαν καὶ τὴν ἐκφέρει δυνάμει τῆς φύσεως καὶ ὄχι τῆς τέχνης.

Ὁ Σίλλερ ἐνυμφεῖται περὶ τὸ 35 αὐτοῦ ἔτος, καὶ μετὰ δεκαετίαν ἀποθανὼν ἀφῆκε δύο υἱοὺς καὶ δύο θυγατέρας — τὴν χήραν δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρφανὰ περιποιήθη μεγάλως ὁ μέγας δούξ τῆς Βεϊμάρης διὰ δώρων, συντάξεων καὶ τίτλων εὐγενείας.

Εἰκόνας καὶ προτομὰς τοῦ Σίλλερ ἀριθμοῦσιν ὑπὲρ τὰς εἰκόσιν εἰς διαφόρους βιβλιοθήκας τῆς Γερμανίας, εἰς Βερολίνον, εἰς Βεϊμάρην, Στουτγάρτην κλπ. Παριστῶσι δ' αὐτὸν ἔχοντα ὑψηλὸν μὲν τὸ ἀνάστημα, πολὺ δὲ ἰσχνὸν ὡς εἰ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπερραφάτο ὑπὸ τοῦ πνεύματος, τὸ πρόσωπον ὠχρὸν, εὐρὺ καὶ ὑψηλὸν τὸ μέτωπον, τὰς παρεῖας καὶ τοὺς κροτάφους κοῖλα, τὰ χεῖλη ἐξογκωμένα κατὰ τι καὶ τὴν κόμην ὑπόπυρρον.

Καὶ λέγεται ὅτι τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του σιγῇ θανάτου ἐπεχύθη εἰς Βεϊμάρην, τὰ δημόσια θεάματα διεκόπησαν, καὶ τὴν νύκτα ὅτε τὸ θάθος τοῦ τάφου ἐμελλε νὰ δεχθῇ τὴν νεκροφόρον λάρνακα, μόνον λάφυρον τοῦ χρόνου, ἡ Σελήνη ἐκρύβη αἰφνης εἰς μέλανα νέφη, ἀλλὰ καὶ αἰφνης ἐξῆλθεν αὐτῶν ἡμέρα μειδιῶσα καὶ μελαγχολικὴ, ἄμα ἡ λάρναξ παρεδόθη εἰς τῆς κοινῆς μητρὸς τὰ σπλάγγνα, χωρὶς νὰ συγκαταφέρῃ καὶ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σίλλερ.

I. E. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΘΑΦΙΜΟΡΙΑ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΛΙΟΝ.

ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδιον 40.)

Ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης ἠσθάνομην ἐν ἐμαυτῷ ἐξαισίαν ἐλαφρότητα, καὶ ἐπήδων εὐκόλως εἰς ἐννέα ποδῶν ὕψος, ἐν ὧ ἐπὶ τῆς γῆς μόλις ἐδυνάμην νὰ ὑψωθῶ εἰς τρεῖς· τὸ πνεῦμα μοὶ εἶπεν ὅτι ἀν ἐπὶ τῆς γῆς ἐξύγιζον 150 λίτρας ἢ εἰς τὸν ἥλιον 4,050, κατὰ τοὺς αὐτοὺς νόμους τῆς ἔλξεως ἐξύγιζον ἐνταῦθα μόνον 50.

— Καὶ, εἶπε πρὸς τούτους, ἐπειδὴ ἡ δύναμις τῶν μυῶνων διαμένει ἢ αὐτῇ, εἶνε φανερόν ὅτι ἀν ἐπήδας εἰς τριῶν ποδῶν ὕψος εἰς Παρίσια, ἐνταῦθα τὸ αὐτὸ πῆδημα ἔπεται νὰ σὲ ὑψώσῃ εἰς ἐννέα.

Εἶχομεν καταβῆ εἰς ρίζαν λόφου κατακαλυπτομένου ὑπὸ φοινίκων, θανανεῶν καὶ πολυαρθίμων δενδρίων ἀρωματικῶν ἐν οἷς ἰγνώρισα καλῶς ἐν κυναμωμόδενδρον· ὁ Πόγγος ὅστις ἀποφασιστικῶς εἶχεν ἀναλάβῃ τὴν κινδυνώδη ὑπηρεσίαν τοῦ κατασκοποῦ ἐνεργήσεν μίαν στιγμὴν εἰς τὸν λόφον, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ ἀγρίου μας Ἀφροδιτέως· τὸν ἠκούσαμεν δὲ νὰ μῆς καλῇ διὰ φωνῆς δεικνυούσης μᾶλλον θαυμασμὸν παρὰ φόβον ἢ ὀργήν, καὶ εἶδομεν τὸν Ἀφροδιτέα νὰ μᾶς δίδῃ σημεῖα διὰ χειρονομιῶν· διευθύνθημεν πρὸς ἐκείνους, καὶ μᾶς ἔδει-

ξαν εις τινα απόστασιν χωρίον κρυπτόμενον ἕως τότε ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας ὑπὸ πυκνοῦ τινος δάσους. Συνέκειτο δὲ τὸ χωρίον τοῦτο ἐκ καλυδῶν ὡς αἰμβλων μελισσῶν, εἶδομεν ὁμοίως εἰς αὐτὰς καὶ θύρας καὶ παράθυρα καὶ ἄλλα ἔχνη ἀρτιγενεῶς ἀρχιτεκτονικῆς. Ἐίχε δὲ τὸ χωρίον καὶ εἶδος ἀγυιῶν ἐσταθμισμένων μεθ' ἱκανῆς εὐσοχίας κατ' εὐθυγραμμίαν, καὶ πλατεῖαν σκιαζομένην ὑπὸ ἀκακίων καὶ πενδάνων ὡς ἐπλησιάζομεν, ἠκούσαμεν τὸν ὄξυν ἦγον μουσικοῦ τινος ὄργάνου ὁμοιάζοντος τὸν ἀσκὸν (1), καὶ πλῆθος παιδῶν καὶ κορασιῶν ἐξῆλθον ἄδοντα τῶν κατοικιῶν των διὰ τὰ χροεύσων ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δένδρων.

- Ἴδου παράδοξα ζῶα, ἀνέκραζεν ὁ Πόγκος.
- Ἴδου κομψαὶ δοῦλαι, εἶπεν ὁ Ἀφροδίτης.
- Ἴδου νόστιμαι μαῦραι, εἶπον ἐγώ.
- Ἴδου τέλος ἀνθρώποι, εἶπεν ὁ Ἡλιαῖος.

Ὁ δὲ δαίμων ἤγειρε μόνον τοὺς ὤμους ὡς μετ' οἴκτου, ἀκούων τὰς ἐκφωνήσεις μας.

Δὲν σὰς περιγράφω τοὺς κατοίκους τοῦ Ἄρεως, διότι εἶδετε βεβαίως τοὺς ὁμοίους των ἐπὶ τῆς γῆς. Ὁμοιάζουσιν ἀπαραλλάκτως τοὺς μαύρους τοῦ Κόγκου, ἐπὶ τῇ μόνῃ διαφορᾷ ὅτι ἡ κόμη των ἀντὶ οὐλῆς καὶ ἐριώδους ἦν μακρὰ καὶ κυματοῦσα.

Ὁ δαίμων ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ἡλιαῖον, τὸν ἠρώτησε χλευαστικῶς πόθεν ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ τὰ κτήνη τὰ περιπατοῦντα ὄλως γυμνὰ καὶ ἐσθιοντα κρέας ὠμὸν ἦσαν ἀνθρώποι.

— Αὐτοὶ ἔχουσι καλύδας, εἶπε προσέτι, ἀλλὰ καὶ οἱ κάστορες ἔχουσι καλητέρας ἢ τουλάχιστον ἀναπαυτικωτέρας· ζῶσιν ἐν κοινωσίᾳ, ἀλλὰ καὶ οἱ μύρμηκες καὶ αἱ μέλισσαι καὶ οἱ ἐλέφαντες ζῶσιν ἐπίσης ἐν κοινωσίᾳ. ἔχουσι γλώσσαν συνισταμένην εἰς λεξικὸν πεντήκοντα λέξεων ὡς τινῶν νησιωτῶν τῆς Αὐστραλίας, ἀλλὰ καὶ κύων καλῶς ἐξησκημένος ἐννοεῖ ἐξήκοντα λέξεις· τὸ δέρμα των δὲν εἶνε τριχωτόν, ἀλλὰ καὶ οἱ Τουρκικοὶ κύνες καὶ οἱ θάτραχοι δὲν ἔχουσι τρίχας· θαδίζουσιν ἐπὶ δύο ποδῶν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἀλέκτορες· ἔχουσι γένειον εἰς τὸν πώγωνα, ἀλλὰ ἔχουσι καὶ οἱ τράγοι ἐπίσης.

Ὁ Ἡλιαῖος, χωρὶς νὰ ταραχθῆ εἰδείξει μόνον πρὸς ἀπόκρισιν διὰ τοῦ δακτύλου ἐν τι ἀντικείμενον ἦν δὲ τοῦτο σεβάσμιός τις γέρον γονυπετῆς ἐνώπιον τμημάτων ξύλου ἀπειροκάλως γεγλυμμένου καὶ παριστῶντος φρικῶδες τι τέρας· ἅμα μᾶς παρετήρησεν ὁ γέρον, ἠγέρθη καὶ ἦλθε νὰ μᾶς προσφέρῃ φιλοξενίαν.

— Τί ἐποίεις ἐκεῖ; τὸν ἠρώτησεν ὁ κάτοικος τοῦ ἡλίου.

— Προσηγύμην εἰς τὸν θεόν, ἀπεκρίθη ὁ γέρον.

Ὁ δαίμων ὠχρίασεν. Ἐπειτα στρόβιλος ἀνέμου μᾶς ἀνήρπασεν αἴφνης, καὶ εὐρέθημεν πάντες ἐπὶ τοῦ πλανήτου τῆς Ἡρας, ἀπέχοντος ἐννενηκοντα δύο ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου· ὁ κάτοικος τοῦ Ἄρεως εἶχε μείνῃ μεθ' ἡμῶν.

Ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου οὐδὲν ἦν ὁμοιάζον ὅσα ἀλλαχοῦ εἶδομεν· δὲν εἶμεθα πλέον ἐπὶ σφαιρας

ἀλλ' ἐπὶ ἀμόρφου μεταλλικοῦ ὄγκου κυλιομένου εἰς τὸ διάστημα ὡς ἐν τῶν ὑπερόγκων ἐκείνων τμημάτων τῶν ὄρων ἄπερ ὁ ἑκατόγχειρ θριάρεως κατηκόντιζε πρὸς τὸν οὐρανὸν κατὰ τῶν θεῶν. Ἀπέραντοι κοιλότητες ἐξήρπυγον ποταμούς ὕλων βρυτῶν ζουσοῶν· καπνὸς μέλας καὶ πυκνὸς κατεμόλυψε τὴν ἀτμοσφαιραν καὶ σιωπῇ θαθεῖα κατέθλιβε τὴν ψυχὴν, μὴνύουσα ὅτι ἐκεῖνοι οἱ γυμνοὶ καὶ ἄγονοι βραχοὶ ἦσαν εἰσέτι ὑπὸ τὴν κυριότητα τοῦ θανάτου. Οὐδὲν χόρτον ἀνέπαυε τὴν ὄρασιν, οὐδὲν πτηνὸν ἐπέτα εἰς τὸν ἀέρα, οὐδὲν ἔντομον παρεισέδυσεν ὑπὸ τὸ χόρτον. Πανταχοῦ ἡ ἀκίνησις τοῦ θανάτου, καὶ οὐδὲν ἕτερον. Τὸ σχῆμα τοῦ πλανήτου τούτου ἦν ὄλως γωνιώδες ἀνευ οὐδεμιᾶς συμμετρίας, ἐξ οὗ ἡ κάθετος γραμμὴ ἐλάμβανε διαφόρους μεταβολὰς εἰς μικροτάτας ἐνίοτε ἀποστάσεις, μὴ ἔχουσα κέντρον βαρύτητος σταθερὸν, ὡς εἶνε τὸ κέντρον τῆς σφαιρας. Ὄθεν ἡ δύναμις τῆς ἐλξεως εἶνε ἐκεῖ ἀδρανεστάτη, τὰ σώματα ζυγίζουσιν ἐπὶ τῆς Ἡρας τὸ εἰκοστὸν μόνον μέρος τοῦ ὅσου ζυγίζουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐβεβαίωθημεν περὶ τούτου ἐκ τινος μικροῦ συμβεβηκότος οὐπερ τὸ μόνον ἀποτέλεσμα ἦν τὸ νὰ μᾶς φαιδρῆνῃ μίαν σιγμὴν, ἀποσοθεῖσαν πρὸς ὀλίγον τὴν ἐνθύμησιν τῆς φαικτῆς ἀθλιότητος τοῦ τόπου εἰς ὃν εὐρισκόμεθα καὶ ὅστις ἀνεκάλει εἰς τὴν μνήμην μου ὅπερ ἔπεται νὰ ἦν ἡ γῆ κατὰ τὴν γεωλογικὴν ἐποχὴν, ἦν οἱ ἡμέτεροι σοροὶ ὠνόμασαν πλουτωνίαν.

Ὁ Ἡλικίος μας φιλόσοφος ὄλως περιχαρὴς διότι ἠσθάνετο ἑαυτὸν πεντηκοντάκις σχεδὸν ἐλαφρότερον ἀπ' ὅσον ἦν εἰς τὴν πατρίδα του τὸν Ἡλιον, ἠθέλησε νὰ νεανιευθῆ, καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ νὰ τείνω πρὸς αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὤρμηκε νὰ πηδήσῃ σχίσμα βράχου δέκα ὀκτὼ δακτύλων τὸ πλάτος. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκινήθη ἀπερισκέπτως, μετὰ χειρὶσθῆ πᾶσαν τὴν μυωνικὴν δύναμιν ὅση θὰ ἐχρειάζετο ἂν ἦν εἰς τὸν ἥλιον, καὶ ἀντὶ νὰ πηδήσῃ εἰς ἐνὸς ποδὸς ὕψος, ἀνυψώθη διὰ μιᾶς εἰς τοὺς ἀέρας ὡς μῆλον ἐκσπενδονιζόμενον δι' ἀφετηρίου. Ὁ Πόγκος ὅστις εἶχε συλλάβῃ μεγάλην ἀγάπην διὰ τὸν γέροντα, ἐνόμισεν ὅτι ἐπέτα ἐρρίφθη κατόπιν του, τὸν ἤρπασεν ἐκ τοῦ γενείου εἰς τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ποδῶν ὕψος, καὶ ἀφοῦ ἀμφοτέροι πεντάκις ἢ ἐξάκις ἐκυβίστησαν εἰς τὸν ἀέρα, ἔπεσαν βραδέως ὡς νὰ ἐκράτουν ἀλεξίπτωτον καὶ ἀπέδησαν εἰς τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ποδῶν των, χάρις εἰς κινδυνῶδες τι πῆδημα ὅπερ εἰσαθείς εὐστόχως ὑπὸ τοῦ πιθήκου, ἔτελεσεν ὁ φιλόσοφος ὅστις κατέβαινε κατακεραυθῆς. Τὸ μικρὸν τοῦτο συμβᾶν ἐπαίδρυνε τὸν δαίμονα ὅστις ἀνέλαβε τὴν προτέραν του εὐθυμίαν καὶ πολυλογίαν κατὰ τὸ σῆνηδες.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐδῶλεπομεν τὸν ἥλιον μικρὸν καὶ ὠχρόν, καὶ μέλλοντα νὰ δύσῃ ὅπασθεν βράχου· τὸ θέαμα τοῦτο μᾶς ἐθλίβε καὶ τότε τὸ πνεῦμα μᾶς εἶπε·

— Ὁ πλανήτης εἰς ὃν εὐρισκόμεθα συμπληροῦται τὴν ἐνιαυσίαν αὐτοῦ ἀνακύκλωσιν εἰς 4 ἔτη καὶ 28 ἡμέρας, ἡ δὲ ἡμεροσία αὐτοῦ περιστροφῆς εἶνε πολλὴ ἀλάσσων κατὰ σύγκρισιν, διότι συμπληροῦται εἰς

24 ὥρας [1]. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει μόνον 150 λευγῶν περιμέτρον, καὶ ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐλαφρότητος τὴν ὁποῖαν ὁ σφὸς Ἡλιαῖος πρὸ ὀλίγου ἀπέδειξε, θὰ διανύωμεν περιπατοῦντες ἐξ λεύγας τὴν ὥραν, δυνάμεθα εὐκόλως νὰ τὸν περιτρέξωμεν ὀλόκληρον εἰς τὸ διάστημα μιᾶς τῶν ἡμεροσίων περιστροφῶν του, καὶ οὕτω νὰ ἀκολουθῶμεν τὸν ἥλιον ἢ τὴν ἡμέραν ὅσον καιρὸν θέλομεν, διευθυνόμενοι ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, δηλαδὴ κατ' ἀντίθετον λόγον τῆς κινήσεως τῆς περιστροφῆς τοῦ πλανήτου.

Ἐπευφημήσαμεν πάντες εἰς τὴν πρότασιν, καὶ ἀμέσως ἤρχισαμεν νὰ πορευώμεθα διὰ μεγάλων διασκελισμῶν. Καθ' ὁδὸν ἀπέτεινα ἐρωτήσεις τινὰς εἰς τὸ πνεῦμα.

— Νομίζεις, εἶπον, ὅτι ἡ Ἡρα ἔχει καὶ αὐτὴ θέρος καὶ χειμῶνα;

— Βεβαίως, διότι ὁ ἄξων τῆς εἶνε κεκλιμένος ἐπὶ τῆς τροχιάς τῆς.

— Ναι, ναι, ἐννοῶ· ὁ ἄξων τῆς ταλαντεύεται καὶ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ὡς ὁ τῆς γῆς.

— Καὶ τίς σοὶ εἶπεν ὅτι ὁ ἄξων τῆς γῆς ταλαντεύεται;

— Σὺ, κύριέ μου.

— Δὲν με ἐνόησες· ἡ ταλάντευσις περὶ ἧς σοὶ ὠμίλησα εἶνε μόνον, ὡς σοὶ εἶπον, φαινόμενη καὶ προέρχεται μάλιστα θετικῶς ἐκ τῆς ἀκίνησιος τοῦ ἄξωνος τῆς γῆς.

Συνομιλοῦντες κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ προοδεύοντες διὰ διασκελισμῶν τεσσαράκοντα ἕως πενήκοντα ποδῶν, ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀμόρφου βράχου τοῦ κρύπτοντος ἀπ' ἡμῶν τὸν ἥλιον ὅπερ δὲ με ἐξέπληξε μᾶλλον ἢ οὐχὶ ὅτι ἐβλεπον τὸν ἀστέρα ἐκεῖνον χωροῦντα ἔμπροσθεν ἡμῶν καὶ μὴ καταλείποντα ἡμᾶς ὀπισθεν, ἀλλ' ὅτι αἴφνης εὐρέθη ἐπὶ χείλους κρημοῦ μὴ ἔχοντος βάθος, σχεδὸν καθέτου ὡς τεῖχος, καὶ κάτωθεν τοῦ ὀπίου ἐβλεπον τὸν οὐρανὸν ὑπὸ τοὺς πόδας μου ὡς καὶ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου καὶ ἐνώπιόν μου ἀνευ τινὸς διακοπῆς· τοῦτο προήρχετο ἀπλῶς ἐκ τοῦ ὅτι ἡ Ἡρα ἀντὶ νὰ ἦε σφαιροειδῆς, σχηματίζει ἀνεξέργαστον τρίγωνον, καὶ ἡμεῖς εὐρισκομεθα ἐπὶ τινος τῶν ἄκρων αὐτοῦ· ἐξάθημεν πάντες ὄλως ἔντρομοι.

— Λοιπὸν τί! δὲν προχωρεῖτε, εἶπεν ὁ δαίμων.

Καὶ τὸν εἶδομεν νὰ κλινή τὸ σῶμα ἔμπρὸς καὶ νὰ καταβῆ σοβαρῶς πᾶσαν ἐκείνην τὴν σχεδὸν κἀθετον κατωφερειαν εἰς θέσιν ὀλίγον κλίνουσαν ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς κατωφερείας· ἐπράξαμεν καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, καὶ οὐ μόνον δὲν κατεκυλίσθη, ὡς ἐφοβούμην, ἀλλ' εὐρέθη ἐἰς γραμμὴν ἐντελῶς κἀθετον, ἂν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν θέσιν τοῦ δαίμονος· ἐξ οὗ ἐνόησα ὅτι τὸ κέντρον τῆς ἐλξεως πλανήτου μὴ σφαιροειδοῦς δὲν εἶνε ὠρισμένον ὡς τὸ τῆς σφαιρογῶλης σφαιρας.

Παρατηρήσαμεν ἐκεῖθεν τρεῖς ἄλλους πλανήτας κυλιομένους ἐν τῷ διαστήματι εἰς τροχιάς μὴ παραλλήλους τῷ οὐρανῷ ἰσημερινῷ, (φαινόμενον ἀπα-

ραδειγματίστον) καὶ οἷτινες εἰς τὰς ὄξείας πορείας των ἐφαίνοντο ὡς νὰ ἐμελλον νὰ μᾶς κρούσωσιν· ὅπερ μοὶ ἐπροξένησε τρόμον.

— Αὕτη, μοὶ εἶπε τὸ πνεῦμα, εἶνε ἡ Δήμητρα ἀπέχουσα τρία μόνον ἑκατομμύρια λευγῶν τοῦ πλανήτου ἐφ' οὗ εὐρισκόμεθα· ἔχει τὸν αὐτὸν ἀπαρτάκτως ὄγκον καὶ σχῆμα ἐπίσης ἀνόμαλον (1). Ὁ Χέρσελλ εἶδε κάλλιφα ἐπὶ τῆς γῆς ὅτι ἡ Δήμητρα ἔχει ἀτμοσφαιραν, διότι εὐρεν αὐτὴν ἔχουσαν πρῶσφιν ἀστέρος νεφελώδους περικυκλωμένου ὑπὸ ὄμυχλῶν μεταβαλλουσῶν συχνάκις πάχος καὶ θέσιν· πάντες δὲ οἱ πλανῆται, ἀγαπητέ μου, ἔχουσιν ἀτμοσφαιραν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πυκνὴν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον παχείαν, ὡς μέχρι τοῦδε τὸ ἔδοξιμάσας, καὶ οἱ ἀστρονόμοι ἐδύναντο νὰ πορισθῶσι τὴν ἀληθειαν ταύτην ἐκ συλλογισμοῦ ἀπλουστάτου, τοῦ ἐξῆς. Πᾶν εἶδος ὕλης ἔχει εἰδικὴν πυκνότητα καὶ βαρύτητα ἐξειδικιασμένας εἰς αὐτήν· τὸ βαρύτερον εἶδος εὐρίσκεται ἀναγκαιῶς τεθειμένον εἰς τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος, τὸ δὲ ἐλαφρὸν εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ σφαιροειδοῦς ὄγκου. Πλανήτης τις διὰ νὰ μὴ ἔχη ἀτμοσφαιραν, ἔπρεπε μεταξὺ τῶν περιεχομένων ἐν αὐτῷ ἀπλῶν ἢ συνθέτων σωμάτων οὐδὲν νὰ ὑπάρχῃ βρυστὸν ἢ ἀτμῶδες, διότι ἐν μόνον ἂν ὑπῆρχε, θὰ ἤρχετο εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πλανήτου, καὶ θὰ ἐσχημάτιζεν ἐκεῖ ἀτμοσφαιρικὸν περικάλυμμα· ἔπρεπε προσέτι νὰ μὴ ὑπάρχῃ εἰς τὸν πλανήτην ἐκεῖνον οὔτε πῦρ, οὔτε θερμογόνον, διότι ὡς ἡ φλόξ ἐμφαίνει τὴν ὑπαρξίν του ὕδρογόνου, ὡς ἡ ἔμπρησις τὴν τοῦ ὀξυγόνου, οὕτω τοῦ θερμογόνου τὸ ἀναγκαῖον ἀποτέλεσμα εἶνε νὰ φέρῃ τὰ σκληρότερα σώματα εἰς ἀτμώδη κατάστασιν. Ἐπρεπεν ἄρα νὰ υποθέσωμεν ὅτι ἡ ὕλη τῶν πλανητῶν εἶνε πάντῃ ἄλλο τι ἐκτὸς τοῦ οὐπερ γνωρίζομεν, καὶ ὅτι δὲν ἔχει οὔτε τὰς φυσικὰς οὔτε τὰς χημικὰς ιδιότητας ἐκείνης, ἐξ οὗ θὰ προήρχοντο ἐξ ἀνάγκης ἄλλοι μηχανικοὶ νόμοι· καὶ τότε ἂν ἡ ὕλη αὕτη ὑπετάσσετο εἰς ἄλλους μηχανικοὺς νόμους, πᾶν ὅ,τι οἱ σοφοὶ μας γνωρίζουσι περὶ τοῦ ὄγκου, περὶ τῆς πυκνότητος, περὶ τοῦ σώματος τῶν ἀστέρων, θὰ ἦν ἀπλῆ εἰκασία, καὶ θὰ πρέπη τότε νὰ υποθέσωμεν ὅτι κατὰ τύχην ἀνεκλύψαν καὶ προεῖπον τὸν καιρὸν τῶν ἐκλείψεων, τὴν πορείαν τῶν ἀστέρων, τῶν κομητιῶν κλπ. κλπ. ἐν ἐνὶ λόγῳ πᾶσα ἡ ἀστρονομικὴ ἐπιστήμη, πάντες οἱ νόμοι τῆς κινήσεως οἱ ἀνακαλυφθέντες ὑπὸ τοῦ Νευτῶνος, τοῦ Κέπλερ καὶ ἄλλων, θὰ ἦσαν ἀπλῶς μυθιστορημὰτα εὐρεθέντα μᾶλλον ὑπὸ τῆς τύχης παρά αἱ προῤῃρήσεις τοῦ Νοστρεδάμου καὶ τοῦ Θωμᾶ Μούλλ.

— Λέγουσιν ἀλλ' ὁμοίως ὅτι ἡ σελήνη . . .

— Περὶ τούτου πρότεινε τὰς παρατηρήσεις σου, ὅταν θὰ υπάγωμεν εἰς τὴν σελήνην· ἐπὶ τοῦ παρόντος ἂς ἐνασχοληθῶμεν περὶ τοῦ τόπου ὅπου εὐρίσκομεθα. Ἴδε, ἰδοὺ ἡ Παλλάς περιστρεφόμενη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ γνωρίζομένη εὐκόλως ἐκ τῆς ὑ-

(1) Δίδω ἐνταῦθα τὰς ἀναλογίας τῶν τεσσάρων μικρῶν πλανητῶν κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Χέρσελλ· ὁ Σχραϊτερ δοξάζει ὅτι, ἡ Ἡρα καὶ ἡ Δήμητρα ἔχουσιν ἑκάστη 475 λευγῶν διάμετρον, ἡ δὲ Παλλάς 700.

(1) Ἀσκμαντούρα γκάιδα, Cornemuse.

(1) Τοῦτο εἶνε ἀπλή εἰκασία, διότι δὲν ὑπάρχει εἰσέτι δίδόμενον βέβαιον περὶ τῆς ἡμεροσίας περιστροφῆς τῆς Ἡρας.

πολεύκου αὐτῆς στιλπνότητος· ἔχει τὸ αὐτὸ μέγεθος καὶ τὴν αὐτὴν ἀνωμαλίαν ὡς καὶ αἱ δύο ἄλλαι. Ἀπώτερον βλέπεις τὴν Ἑστίαν ἣτις καὶ ἐντεῦθεν ἔτι καὶ διὰ τῆς ἐξαιρέτου διόπτρας ἦν σοὶ ἔδωκα σοὶ φαίνεται σημεῖον μόνον φωτεινὸν οὐ τὸν δίσκον δὲν διακρίνεις μᾶλλον σὺ ἢ οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἀστρὸνόμοι. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι τῷ ὄντι ἡ μικρογραφικὴ αὕτη σφαῖρα ἔχει μόνον 25 λευγῶν διάμετρον, καὶ καλὸς Ἀκωνικός κύων ἰκανὸς νὰ διανύσῃ 37 λεύγας τὴν ἡμέραν εὐκόλως ὅα τὴν περιέτρεχεν εἰς 48 ὥρας. Ἀπέχει 11 ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπ' ἡμῶν, δηλαδὴ 81 ἑκατομμύρια λευγῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, διότι κείναι πλησιέστερον αὐτοῦ τῆς Ἰβρας, τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Παλλάδος.

Δὲν ὅα σὰς φέρω εἰς ἐκεῖνας τὰς μικρὰς σφαῖρας, διότι θὰ ἐβλέπετε εἰς αὐτὰς σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὅσα βλέπετε καὶ ἐνταῦθα· διὰ νὰ σὰς ἀποδείξω δὲ ὅτι δύνανται νὰ ἦνε κλάσματα μόνον κόσμου κυκλοφοροῦντος ποτὲ μεταξὺ τοῦ Ἄρειος καὶ τοῦ Διὸς, διὰ τεσσάρων κύλων Α, Β, Γ, Δ θὰ σὰς παραστήσω τὰς ὑπ' αὐτῶν διατρεχομένας τροχιάς, προσκαλῶν ὑμᾶς νὰ παρατηρήσετε ὅτι αἱ τροχιαὶ αὐταὶ συσταροῦνται πάσαι εἰς ἓν καὶ μόνον σημεῖον τὸ Ε καὶ πάσαι ἐπανερχόμεναι διαβαίνουν διὰ τοῦ σημείου τούτου, ὅπερ συμφωνεῖ μετὰ τοῦ ἀπαιτούμενου ὑπὸ τῆς μηχανικῆς, ἐν ὑποθετῇ ὅτι ἡ ἐκρηξίς τοῦ μεγάλου πλανήτου ἐγένετο κατὰ τὸ Ε. Ἰδὲ δὲ ἄς ἀναχωρήσωμεν καὶ ἄς ἀφήσωμεν τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων.

— Τὸν κόσμον τῶν πνευμάτων! ἀνέκραξεν μετὰ θαυμασμοῦ· τί, κύριέ μου, ὑπάρχει λοιπὸν κόσμος τῶν πνευμάτων!

— Βεβαίως, καὶ ὁ κόσμος οὗτος εἶνε ἡ Παλλάς.

— Σοὶ ὁμνύω εἰς τὸν παντοδύναμόν σου, κύριε δαίμων, μὴ μὲ ἀφήσῃς νὰ διέλθω τόσον πλησίον τοῦ κόσμου τῶν πνευμάτων, χωρὶς νὰ μοὶ δείξῃς τινὰ ἐξ αὐτῶν ἀπὸ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας μὲ κατέφαγεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἴδω πνεύματα, ἀλλὰ, φεῦ! φεῦ! ἐπεσκέφθην τὰ πάντα, τὰς συναναστρώφας μας, τὰ θεατράμας, τὰς φιλολογικὰς κοινωνίας μας κ.τ.λ. καὶ οὐδέποτε εὔρον οὔτε πνεῦμα οὔτε μεγαλοφυΐαν, ἐκτός σου ὅμως, καὶ τινῶν τῶν φίλων σου σποράδην εὑρισκομένων εἰς Γαλλίαν, καὶ, χωρὶς νὰ προσκρούσω εἰς τὴν ὑψηλότητά σου, σὲ βεβαίω ὅτι πάντες εἰσὶ πτωχοὶ διάβολοι.

— Ἄγαπῆτέ μου, ἡ μεγαλοφυΐα εἶνε πρᾶγμα ὅπερ δὲν φαίνεται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὄλου τοῦ κόσμου, καὶ ἴσως εἰς τὴν ἀκαδημίαν διηγκώνιστες πολλοὺς μεγαλοφύεις χωρὶς νὰ τοὺς γνωρίζῃς· πρέπει νὰ λάβῃς ταῦτα τὰ διόπτρα καὶ νὰ ἴδῃς.

Ἔθεσεν ἐπὶ τῆς βίνος μου μεγάλα διόπτρα καὶ διευθύνθημεν πρὸς τὴν Παλλάδα· ἐνόμιζον ὅτι θὰ ἀποβῶμεν ἐπὶ τοῦ στερεοῦ μέρους τοῦ πλανήτου ἐκεῖνου, ἀλλ' ἠπατήθη· ἐμείναμεν εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ἀτμοσφαιρας του μεταξὺ τῆς γῆς του καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ταλαντευόμενοι χαριέντως εἰς τὸν αἴρα ὡς ἀετοὶ χάρτινοι, κρατούμενοι ὑπὸ σπαρτίου.

Κατὰ πρῶτον εἶδον ἐλαφρὰν τινὰ ὀμίχλην παριστῶσαν ὑπερμεγέθη ἐπιφανείαν ἐλαφρῶς κυματώδη, ὡς μεγάλου ὠκεανοῦ ἐν καιρῷ νηνεμίας.

Τοῦτο δὲ οὔτε ἀληθῆς ὀμίχλη ἦν οὔτε ὕδωρ, ἀλλὰ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἀτμώδους ὄγκου τοῦ ἀποτελοῦντος τὴν ἀτμοσφαῖραν τῆς Παλλάδος. Ἦγοι γλυκεῖς, ἀσθενεῖς ἀλλὰ παράδοξοι ἐπληξάν μετ' ὀλίγον τὴν ἀκοήν μου. Ἦσαν δὲ ὡς ἐλαφρὰ ἐσπερινὴ αὔρα σειούσα ἡσυχῶς τὰ φύλλα ἢ ὡς πύρρῳθεν ἀκουόμενος ἤχος ῥυακὸς μορμύροντος εἰς λειμῶνα. Ἐν τούτοις διέκρινα τερπνὴν μελωδίαν· ἐνόμισα μάλιστα ὅτι ἐγνώρισα μέλη τινὰ τῶν ἀσμάτων τοῦ Ροσίνη, καὶ ὡς φωνὰς γλυκεῖας μελωδούσας αὐτὰ εἰς γλῶσσαν ξένην· ἔθεσα καὶ πάλιν τὰ διόπτρα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ ἔτρεψα τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ μέρος ὅθεν ἐφαίνετο ὅτι ἤρχετο ἐκεῖνη ἡ μελαγχολικὴ ἀρμονία. (Ἀκολουθεῖ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΕΝ ΙΝΔΙΑΙΣ.

Ἀνατολικὴ παράδοσις.

... Ἦτον περὶ τὸ δειλινόν, καὶ αἱ σκιαὶ μας ἐξετείνοντο ἐπὶ τῆς ἄμμου τῆς ἐρήμου, ὅταν ὁ σεβασμιὸς ξενοδόχος Σακαλάχ μ' ἔφερε πλησίον ἐρήμου τινὸς φοίνικος, ἐκ τῶν πυκνοφύλλων ἐκείνων φοινίκων, οἵτινες, καλύπτοντες καὶ τὰς βίβλας τῶν αὐτῶν μετὰ μακρὰ ἀκανθοφόρα φύλλα, τέρπουσαν περισσότερο τὴν ὄρασιν, παρά τοὺς μεγάλους κανονικοὺς φοίνικας ὅσοι καλλιεργοῦνται χάριν τῶν καρπῶν των. Σικῆ τοιαύτη δὲν προφύλαττει ἀρκούντως τὸν ὀδοιπόρον οὔτε καὶ κατὰ τῶν πλάγιων τοῦ ἡλίου ἀκτίνων· ἀλλὰ καλῆτέρα εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα δὲν ὑπῆρχεν. Ἰππρέτης μαῦρος μᾶς ἠκολούθει φέρων τὰ ἀναγκαῖα σκεῦη ὥστε νὰ μᾶς δίδῃ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν θερμότητα τὸν καφέν· ἐφρόντιζε δὲ νὰ διατηρῇ εἰς ἐνέργειαν καὶ τοὺς καργιλέδες μας, ἐνῶ ἐγὼ ἠρώτων τὸν γηραιὸν φίλον μου περὶ πράγματος ἐνδιαφέροντος τὰ μέγιστα τὴν περιέργειάν μου.

«Σακαλάχ, τοῦ εἶπα, ἡ ἀσιατικὴ φιλολογία παρημελήθη τόσον εἰς τὴν Εὐρώπην, ὥστε ἀτελῶς ἐννοοῦμεν τὴν σήμερον πολλὰ τῶν συμβάντων τῶν ἀρχαίων χρόνων, τῶν ὁποίων αἱ ἀπώταται αὐταὶ χῶραι ὑπῆρχαν θεάτρον. Δι' ὅλα, παραδείγματος χάριν, τὰ γενόμενα εἰς τοὺς καιροὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων, αἱ πηγαὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἠρύσθημεν τὰς περὶ αὐτῶν γνώσεις μας εἶνε σχεδὸν ἐξαιρετικῶς ἑλληνικαὶ καὶ Ῥωμαϊκαί. Ποῖαν ἀμερόληπτον λοιπὸν κρίσιν ἠμποροῦμεν νὰ περιμένωμεν ἀπὸ ἱστορικοὺς θεωροῦντας τοὺς ξένους ὄλους ὡς βαρβάρους; Ὅσάκις οἱ συγγραφεῖς οὗτοι τῆς ἀρχαιότητος δὲν εἶναι τυφλοὶ πανηγυρισταὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν συμπολιτῶν, εἶναι τοῦλάχιστον συγκαταβατικώτατοι αὐτῶν συνήγοροι· τὸ λυπηρότερον δὲ εἶναι ὅτι, μὲ θαυμασμόν προσποιετόν, μὲ ἀληθῆ σχολαστικὴν λατρείαν, οἱ συμπολιταὶ μου ἐμεγάλωσαν πολλάκις τὴν ἀπάτην, ἀντὶ νὰ τὴν καθυποβάλλωσιν ὑπὸ τὴν αὐστηράν τῆς ἱστορίας κρίσιν. Ἀναφέρω ἰδίως τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου πορθητοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ πλησίον ἡμῶν ξενοδοχεῖον φέρει τὸ ὄνομα· ὁ Γολδσμῖθ, ὁ Γίλλης, καὶ πολλοὶ ἄλλοι συμπολιταὶ μου Ἄγγλοι συγγραφεῖς, μᾶς παριστάνουν ὡς ἦρωα

καθ' ὅλα ἐντελῆ καὶ ἀνεπίληπτον ἄνδρα τὸν ὁποῖον οἱ Πέρσαι ὡς ληστὴν ἐθεώρουν καὶ φονέα. Εἰς τοσοῦτο μάλιστα ἐφθασεν ἡ κολακεία των, ὥστε ἐπεσαν καὶ εἰς γελοῖαν μεταξὺ αὐτῶν ἀντίφασιν· διότι ὁ ἱστορικὸς Γίλλης, ἀναφέρων τὸν ἐκ Νηκομηδείας συνήγορον αὐτοῦ, λέγει εἰς δύο μέρη ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐπινε μὲ πολλὴν μετριοτήτα τὸ ποτόν τοῦ Βάκχου, καὶ ἐντούτοις ἀποδίδει τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν κραιπάλην· προσθέτει δὲ ὅτι ἡ μέθη ἦτον τὸ ἐπικρατοῦν αὐτοῦ ἐλάττωμα, ἐλάττωμα χρωστούμενον εἰς τὸ ἔθνος του καὶ εἰς τὴν οἰκογένειάν του.

— Τέκνον μου, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς καὶ λευκοπύγων γέρων ἀφοῦ ἤκουσε τὸ μακρὸν τοῦτο προοίμιον μὲ περισσοτέραν ὑπομονὴν παρ' ὅσην ἤξιζεν, ὁ χαρακτήρ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου παρίστανε μίγμα σπάνιον εὐγενῶν καὶ ἀγενῶν, ἀγαθῶν καὶ κακῶν προσόντων. Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἡ φιλοδοξία, ὁ ἔρωσ τῆς φήμης καὶ τῆς δόξης, ἡ νόσος αὕτη τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, εἶναι προτερήματα εὐγενῆ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, χωρὶς τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος τῶν ἀρετῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦθελεν εἶσθαι πολλὰ σύντομος. Ἐκτός τῆς στρατηγικῆς μεγαλοφυΐας, εἶχε καὶ τὰ ταπεινότερα τοῦ στρατιώτου προτερήματα, τὴν τόλμην, τὴν καρτερίαν, τὴν δραστηριότητα· ἀλλ' εἶναι ἐπίσης ἐββαῖον ὅτι ἦτον ἀκρατὴς, εὐόργιστος, ὅτι ὄρμαι ἄγρια ἱπαρέσυραν πολλάκις τὴν μεγάλην του ψυχὴν, ὁ δὲ ὀξύτατος του νοῦς ἔρμαιον ἐγένετο τῆς κολακείας καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ματαιοφροσύνης. Ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ὅπου ὑφούται σήμερον τὸ ἔμπροσθεν ἡμῶν ξενοδοχεῖον· ἡ δὲ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἦρωος τούτου ἀσιατικὴ παράδοσις διαφέρει πολὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς. . . .

— Καὶ κλασικῆς παραδόσεως, ἐπρόσθεσα. Ναί, Σακαλάχ, καὶ ὁ μέγας οὗτος Ἀλέξανδρος ἐμελλε νὰ γείνη ἑορὰ τοῦ τάφου Pabulum Acherontis! καθὼς λέγει λατινὸς τις ποιητὴς, εἰς σὰς ἀναμφίβόλως ἄγνωστος. Ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὁ κατανοχηθεὶς μέχρη δακρύων ὅταν ἀνέγνωσεν ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μεγάλου Κύρου τὴν ἀπλὴν ταύτην πρὸς τὸν πορθητὴν ἡ περιπλανώμενον ὀδοιπόρον ἐπέκλιθιν· «Μὴ τῆς ὀλίγης ταύτης γῆς φθονήσῃς, ἡ τοῦμόν σῶμα περικαλύπτει,» δὲν ἀπῆλαυσε, καθὼς οὔτε εἰς τοὺς νεωτέρους τούτους καιροὺς ὁ ἐφάμιλλος αὐτοῦ κατὰ τὴν στρατιωτικὴν δόξαν Ναπολεῶν, τὴν εἰρήνην τοῦ τάφου. Καὶ ἡ μὲν λάρναξ αὐτοῦ σώζεται, ἡ δὲ κόνις ἐσκορπίσθη ἀναμφίβόλως εἰς τοὺς ἀνέμους, καὶ κόνις εἰς κόνιν ἀπεδόθη. Διηγήθητι λοιπὸν, Σακαλάχ, τὴν λυπηρὰν αὐτὴν ἱστορίαν κατὰ τὰς ἐθνικὰς σὰς παραδόσεις.

— Ἡξεύρεις ἀπὸ τὰς ἰδικὰς σὰς εὐρωπαϊκὰς ἱστορίας ὅτι ἡ Ῥωζάνη, θυγάτηρ τοῦ σατράπου τῶν Βάκτρων, ἀνατραφεῖσα εἰς χῶραν ὅπου αἱ συγκερασμένα μεταβολαὶ τοῦ ψυχῆος καὶ τοῦ καύσωνος συντελοῦν μεγάλως εἰς τὴν σωματικὴν καλλονὴν, ἐξακουσῆ ἦτον καθ' ὅλην τὴν Ἀσίαν διὰ τὰ σπάνια αὐτῆς θέλγητρα· ἴσῃ δὲ μὲ τὰ θέλγητρα ταῦτα εἶχε τὴν ὑψηλοφροσύνην. Ἐγκλειστος οὖσα μετὰ τῆς οἰκογενείας τῆς εἰς φρούριον ὑφούμενον ἐπὶ βράχου ἀπο-

τόμου καὶ ἀπροσίτου σχεδὸν, ἐπίστευεν ὅτι δὲν εἶχε τίποτε νὰ φοβῆθῃ ἀπὸ τὰς τύχας τοῦ πολέμου. Ὁ Ἀλέξανδρος, καθυποτάξας ὅλα τὰ πέριξ, ἠσθάνθη ἐπιθυμίαν ἀκράτητον νὰ καθυποτάξῃ ἐπίσης καὶ τὸ φρούριον τοῦτο, ὅπου παρόμοιος θησαυρὸς ἐκρύπτετο. Πλησιάσας λοιπὸν μὲ μικρὸν ἀριθμὸν στρατιωτῶν ὑπὸ τὸ ὄχυρόν ἐκεῖνο ὄρος, τὸ ὁποῖον ἡ ἐπαρχία ὅλη τῆς Βακτριανῆς ἐνόμιζεν ἀπόρητον, ἐπροσκάλεσε τοὺς ἐκεῖ καταφυγόντας Πέρσας νὰ παραδοθῶσι.

— Πτέρυγας ἔχουν οἱ στρατιῶταί σας; ἠρώτησεν ἡ φρουρὰ τοὺς Μακεδόνας, χωρὶς νὰ δώσῃ ἄλλην ἀπόκρισιν.

— Ναί, ἀπεκρίθη ἀδιστακτικῶς ὁ Ἀλέξανδρος· οἱ Ἕλληνες, καθὼς αἱ προστατευτικὰί σας θεότητες, πτέρυγας ἔχουν εἰς τοὺς πόδας.

«Θέλων δὲ νὰ μὴ ψευσθῇ εἰς τὴν ἠρώτησίν του ταύτην μεγαλαυχίαν, μεγίστην ἀμοιβὴν ὑπεσχέθη εἰς ἐκείνον ὅστις πρῶτος ἦθελεν ἀναβῆ εἰς τοῦ βράχου τὴν κορυφήν. Τριακόσιοι στρατιῶται ἐνεφανίσθησαν ἀμέσως ἀναδεχόμενοι τὴν ἐπιχείρησιν· φέροντες δὲ μεθ' ἑαυτῶν σχοινία ἀξιολόγου καννάβειος, καὶ κορμᾶτια σουβλερὰ σιδήρου τὰ ὁποῖα ἐμεταχειρίζοντο στήνοντες τὰς σκηνὰς, ἐπλησίασαν εἰς τὸν βράχον ὑπὸ τὸ βαθὺ σκότος τῆς νυκτός, ἐκλέξαντες τὸ ἀποτομώτερον καὶ ὀλιγώτερον φρουρούμενον μέρος. Ἀνέβησαν οὕτω εὐαχμῶδον ἕως τὴν κορυφήν, ἐμπήγοντες τὰ κορμᾶτια ἐκεῖνα τοῦ σιδήρου εἰς τὴν χιόνα, τὴν ὁποίαν τ' ἀποσαλάζοντα ὕδατα εἶχαν παγώσει καὶ ὀλοτελῶς ἀπασκληρύνει. Οἱ ἀνδρείοι οὗτοι καὶ βίφονκίνδυνοι ἄνδρες (ἐκτός τριακόντα περίπου, τῶν ὁποίων τὰ σώματα τόσον εὐαθῶς ἐνταφιάσθησαν εἰς τὴν χιόνα ὥστε δὲν εὐρέθησαν πλέον) ἐφθασαν λοιπὸν εἰς τὴν ὑπερέχουσαν τοῦ φρουρίου κορυφήν τοῦ βράχου, καὶ οἱ Μακεδόνες τοὺς εἶδαν, περὶ τὸ πρῶτον φῶς τῆς ἡμέρας, ἐγείροντας πρὸς αὐτοὺς σημεῖα.

«Ὁ Ἀλέξανδρος, ταῦτα ἰδὼν καὶ ὑπερχαρῆς γενόμενος, ἀνέκραξεν εὐθὺς πρὸς τοὺς πολιορκουμένους.

— Γυρίσατε καὶ ἴδετε· οἱ στρατιῶταί μου ἔχουν πτέρυγας;

«Ὅταν οἱ Πέρσαι εἶδαν τοὺς Ἕλληνας εἰς τοὺς βράχους, ὑπερᾶνω τῶν κεφαλῶν των, ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, νομίσαντες ὅτι βλέπουν τὰς ἰδίας αὐτῶν θεότητας. Κυριευθέντες δὲ ἀπὸ δεισιδαίμονα φρίκην, ἔσπευσαν ν' ἀνοιξῶσι τὰς πύλας τοῦ φρουρίου των εἰς τοὺς Μακεδόνας.

— Ἐννοῶ τὴν φρίκην των ταύτην Σακαλάχ· οἱ ἔφοροι τῶν ἀρχαίων Περσῶν θεοὶ, καθὼς τοὺς παριστάνουν εἰς ἡμᾶς τὰ ἀρχαῖα τῆς Μουργάβ καὶ τῆς Νιμρούδ ἀγάλματα καὶ πολλοὶ βαβυλώνιοι κυλινδροὶ, ἔφεραν ἀληθῶς τέσσαρας πτέρυγας, τῶν ὁποίων αἱ δύο κατώτεραι ἐσκέπαζαν τοὺς πόδας των· εἶχαν δὲ τοῦτο κοινὸν μὲ τὰ Χερουβείμ τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς.

— Ὁ Ἀλέξανδρος, ἠκολούθησεν ὁ γέρων Σακαλάχ, εἶδε τὴν ὠραίαν Ῥωζάνην καὶ ἐτρώθη· ἀλλὰ τὸ βασιλικὸν αἷμα τῆς Περσίας δὲν ἀνεμίγνυτο ποτὲ εὐχαρίστως μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἢ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ αἵματος. Ἡ Ῥωζάνη, ἀντὶ νὰ συμμερισθῇ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦτον τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου, ἠσθάν-

θη ἀπέναντίας ἀκατανίκητον πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειαν. Τὸ μικρὸν τοῦ ἥρωος τῆς Μακεδονίας ἀνάστημα δὲν τῆς ἤρεσεν· ἡ κλίσις ἐκείνη τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸν ἀριστερὸν ὦμον, τὴν ὁποῖαν ἡ κολακευτικὴ τοῦ Λυσίππου τέχνη παρέστηκε πλήρη χάριτος, ἐγχεύσθη παρ' αὐτῆς ὡς ἀσχημιά· οἱ ὕργοι ὀφθαλμοῖ του, τοὺς ὁποίους οἱ Ἕλληνες εὕρισκαν τὸσον ὠραίους, ἐφάνησαν εἰς αὐτὴν ὄχι ὀλιγώτερον ἄσχημοι· καὶ ἔλεγε συγνάκις ὅτι ὁ μὲν ἦτον μέλας, ὁ δὲ κυανούς. Ἐγχεύαζε δὲ πρὸ πάντων τὴν ἐρυθρότητα ἐκείνην τῶν ὀπαδῶν τοῦ Βάκχου, ἥτις, κατὰ τοὺς Ἕλληνας, ἦτον βαφὴ ῥόδων ἐπὶ διαφανοῦς δέρματος.

«Ματαίως ὁ Ἀλέξανδρος, θηρεύων τὴν κλίσι τῆς νεάνιδος, ἐζήτησεν αὐτὴν εἰς γάμον, μεταχειρισθεὶς ὡς μεσίτην τὸν πατέρα τῆς, τοῦ ὁποίου τὴν φιλοδοξίαν ἐκολάκευε μεγάλως ἡ τοιαύτη συγγένεια. Ματαίως ἐκινδύνευσε νὰ παροργίσῃ τοὺς φίλους του, καὶ νὰ ψυχράνῃ τὴν ἀγάπην τῶν στρατιωτῶν του, φορῶν γλαμύδα Περσικὴν καὶ διάδημα, πράγματα εἰς τοὺς Μακεδόνας ἀγνωστα· ὁ νικητῆς τοῦ κόσμου δὲν ἠδυνήθη νὰ νικήσῃ τῆς νέας Ῥωξάνης τὴν ἀπέχθειαν.

— Ἡ διήγησίς σου αὕτη, Σκαλαχ, διαφέρει πολὺ τῆς ἱστορικῆς μας παραδόσεως. Εἰς ἡμᾶς φημιζέται ὡς βέβαιον ὅτι, διὰ μετριοπαθείας καὶ ἐγκρατείας ἀξίων τοῦ μαθητοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ μετ' ὅλην τὴν βία τὴν ὀρμὴν τῶν παθῶν, καὶ τὴν ἐκ τῶν θριάμβων μέθην, ἡ μεγάλη τοῦ Μακεδόνοψυχῆ κατεφρόνει τὰ σκληρὰ τοῦ πορῦητοῦ προνόμια, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐδικαιολογοῦντο ταῦτα ἀπὸ τὰς ἐπικρατούσας ἰδέας καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ αἰῶνός του.

— Δὲν ἤξεύρω ποῖος ἔχει δίκαιον, ἀπεκρίθη ὁ γέρον· ἀναφέρει ἀπλῶς τὴν ἀσιατικὴν παράδοσιν. Ἡ Ῥωξάνη, ἀμχανουσα, ἐσυμβουλευθῆ μάγον τινα ἐμπειρότατον εἰς τὰς ἀπορρήτους ἐπιστήμας, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ δαίμονες τῶν Περσῶν ἀνίσχυροι ἦσαν κατὰ τοῦ Μακεδόνοψ, διότι τὸν ἐπροστάτευε φυλακτήριον μεγίστης δυνάμεως ἐν εἶδει δακτυλιδίου. Οἱ σοφοὶ ὅλοι τῆς Ἰνδικῆς, γνωρίζοντες τὰ μυστήρια τῶν ἀρχαιοτάτων φυλακτηρίων, ἠγνούν τοῦ δακτυλιδίου τούτου τὸ μυστήριον. Ἡ δυστυχὴς Ῥωξάνη ἐδιόσθη λοιπὸν νὰ δώσῃ τὴν χεῖρά τῆς εἰς τὸν νικητὴν, καὶ νὰ παρηγορηθῆ ὅπως ἠδύνατο, ἀκολουθοῦσα τὰ βήματά του εἰς τὸ στάδιον τῶν πολέμων, ἢ εἰς δρόμον ἄλλον ὀλιγώτερον ὀλέθριον εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὁσάκις, σχολάζων ἀπὸ τὸν πόλεμον, ἐνησχολεῖτο οὗτος εἰς ἀνέγερσιν καὶ οἰκισμὸν πόλεων.

Ἐν τούτοις, ὅταν οἱ Μακεδόνας ὑπερέβησαν τὰ ὄρια ταῦτα τὰ ὄρεων, τὴν σήμερον τάφους γιγαντιῶ δεις, ὅπου χιλιάδες δυστυχῶν συμπολιτῶν σου ἔρχονται νὰ ἐνταφιασθῶσιν, ὅταν ἐμβῆκαν εἰς χώρας νέας, εὐφόρους, πολυανθρώπους, καὶ πολιτισμένας καὶ προτοῦ ἀκόμη ἡ Ἑλλάς, ὡς ἡ προσφιλεῖς αὐτῆς θεᾶ, νὰ ἐξέλιθῃ ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς θαλάσσης, ἡ Ῥωξάνη ἐσπευσε νὰ συμβουλευθῆ τοὺς σοφοὺς τῆς Ἰνδικῆς, καὶ νὰ ἐπικαλεσθῆ παρ' αὐτῶν προστασίαν, τὴν ὁποῖαν χορηγοῦντες οὗτοι εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῆς Περσίας ὠφέλουν συγχρόνως καὶ τὴν πατρίδα των

Ἡ εὐκαιρία δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῆ. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐδείξεν ἐπιθυμίαν νὰ συνδιαλεχθῆ μετὰ τῶν ἰνδῶν φιλοσόφων. Οἱ σοφοὶ οὗτοι, οἵτινες δὲν ἔκλιναν χρῆσιν ἐνδυμάτων, καὶ περιωρίζοντο, κατ' ἀρχὴν καὶ ἔθιμον, εἰς τὰς ἀπαραιτήτους μόνον ἀνάγκας τῆς φύσεως, ἐθεώρουν τὴν δόξαν ὅλην τοῦ Ἀλεξάνδρου μετ' ἄλλων καὶ μετ' οἴκτον. Ματαίως ὁ μαθητῆς τοῦ Διογένοψ Ὀνησικριτος τοὺς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐνώπιον τοῦ πορθητοῦ· δὲν ἐκαταδέχθησαν μῆτε ν' ἀφήσωσι καὶ τὰς θέσεις, κατὰ τὰς ὁποίας συνείθιζαν, μετανοίας χάριν, νὰ κάθωνται. Ὅταν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπλησίασε πρὸς αὐτοὺς, ἐκτύπησαν δυνατὰ τὴν γῆν μετ' ὅσον πόδα ἐπέποντες τον, δεικνύοντες, διὰ τοῦ ἐκφραστικοῦ τούτου καὶ εὐγλωττοτέρου τῶν λόγων κινήματος, ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἐγέμιζε τότε τὸν κόσμον, ἐμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ περιορισθῆ εἰς τάφον μικρότατον.

«Ἐπειδὴ δὲ οἱ αὐλικοὶ τοῦ βασιλέως ὠνείδισαν αὐτοὺς ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐξῆριζαν τὸν υἱὸν τοῦ Διὸς, ὅστις ἠδύνατο καὶ νὰ τοῖς ἀνταμειψῇ καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ, ἀπεκρίθησαν «ὅτι οἱ ἀνθρωποὶ ὅλοι εἶναι υἱοὶ τοῦ Διὸς, καὶ ὅτι αὐτοὶ τὰς μὲν ἀμοιβὰς τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπεριφρόνουν, τὰς δὲ τιμωρίας αὐτοῦ ἐπροκάλουν, διότι ἐπεθύμουν μάλιτα ν' ἀπαλλαγθῶσιν ὅσον τάχιστα ἀπὸ τὸ βάρος τῆς σαθρᾶς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.»

«Τότε ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκλέξας δέκα τῶν περιφημοτέρων σοφῶν, διέταξε νὰ προτείνωσιν εἰς αὐτοὺς τὰ δυσκολώτατα τῶν προβλημάτων, καὶ νὰ θανατώσωσι τὸν πρῶτον ὅστις ἤθελεν ἀποκριθῆ κακῶς· ἀλλὰ τὸσον καλῶς ἀπεκρίθησαν ὅλοι, ὥστε ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀπέπεμψε μετ' ὄψα πλουσιοπάροχα.

«Τὸ τεθὲν παρὰ τῆς Ῥωξάνης, πρόβλημα δὲν ἐπεδέχετο τὸσον ταχεῖαν λύσιν. Ἡ δύναμις τοῦ βασιλικοῦ φυλακτηρίου ἄλλως δὲν ἠδύνατο νὰ νικηθῆ εἰμὴ διὰ τοῦ ἐκουσίου θανάτου ἐνὸς τῶν σοφῶν τῆς Ἰνδικῆς, οὔτε ἡ μέλλουσα εὐδαιμονία τῆς Ῥωξάνης ἐξησφαλιζέτο ἂν δὲν ἤθελε γεννήσῃ διάδοχον τοῦ ἀνατολικοῦ Κράτους. Σοφὸς τις, Κάλανος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προσαγορευόμενος, διότι ἀπεύθυνε συχνάκις πρὸς ὅσους ἀπῆντα τὸν ἰνδικὸν ἀσπασμὸν «Καλέ,» ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῆ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ πρώτου σκοποῦ· ἀπεφάσισε δὲ καὶ ἡ Ῥωξάνη νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν δεύτερον. Πρὸ πάντων, ἔπρεπε ὁ βασιλεὺς νὰ παραιτήσῃ τὰ σχέδιά του περὶ κατακτήσεως τῆς Ἰνδικῆς. Ὁ Κάλανος, ἐκτείνας κατὰ γῆς ξηρὸν καὶ σκληρὸν δέρμα, ἤρρισε νὰ πατῆ τὰς ἄκρας του· ἀλλ' ἐνῶ ἐπάτει τὴν μίαν, ἀνεσηκόνετο ἡ ἄλλη· ἐπαναλαβὼν δὲ τοῦτο πολλάκις ἐπὶ ματαίῳ, ἐπάτησε τέλος πάντων τὴν μέσην, καὶ τότε τὸ δέρμα ἐμεινεν ἀκίνητον. Διὰ τούτου ἠθέλησε νὰ δείξῃ εἰς τὸν βασιλέα ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐκλέξῃ μόνιμον ἔδραν, νὰ ἔχῃ τὴν κυριωτέραν τοῦ δυνάμιν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Κράτους, καὶ νὰ μὴ πλανᾶται εἰς τὰς ἐσχατίας.

Ἡ διὰ τῆς μεσημβρινῆς Περσίας, πέραν τοῦ Ἰνδοῦ, στρατεία ἤρρισε τοὺς Μακεδόνας ὅσον οὐδέμια ἄλλη πρὸ αὐτῆς, διότι διήρχοντο χώραν ἀγονοῦν, ἀγεώργητον καὶ ἀνυδρὸν· ἡ τροφὴ ἔλειπε, τὸ

κλίμα ἦτον θερμώτατον· αἱ νόσοι, ἡ πείνα καὶ ἡ δίψα ἀπεδεκάτιζαν καθ' ἡμέραν τὸν στρατόν. Τότε μόνον εὐρήκαν ἀνακούφισιν, ὅταν ἐβῆσαν εἰς τὰς εὐφόρους κοιλάδας τῆς Σουσιανῆς. Ἐνῶ οἱ τόσον ταλαιπωρηθέντες στρατιῶται ἀνελάμβαναν εἰς τὴν ἀφθονίαν ἐκείνην τὰς δυνάμεις των, ἡ χαρὰ τοῦ λυτρωθέντος ἀπὸ τὸν μέγαν κίνδυνον βασιλέως ἐτι μάλλον πύξησε δι' ἀπροσδοκῆτον ἄλλης εὐτυχίας. Λειποθυμία τῆς Ῥωξάνης εἰς τὴν ἔρημον τὸν ἐδεβαίωσεν ὅτι ἦτον ἐγκυος, καὶ ὅτι τὸ μακεδονικὸν Κράτος δὲν ἐστερεῖτο διαδόχου.

«Ἡ ἱλπίς αὕτη τὸσον ἀγαλλίασιν διέχυεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε ἡ κατὰ τῆς Καρμανίας στρατεία, ἐπτά ἡμέρας ἐκείθεν ἀπεχούσης, ἀντὶ πορείας στρατιωτικῆς, ὠμοίκιζε πομπὴν γενομένην εἰς τιμὴν τοῦ Βάκχου. Τὰ ποτήρια καὶ οἱ ἀμφορεῖς διεδέχθησαν τὰς ἀσπίδας, τὰς περικεφαλαίας καὶ τὰς λόγχας· οἱ στρατιῶται προώδευαν συγχρόνως τὰ ποτήρια, καὶ προπίνοντες ὑπὲρ τοῦ στρατηγού των· ὁ Ἀλέξανδρος καὶ οἱ εὐνοούμενοι τῶν ἀξιωματικῶν τὸν ἐλάβητον κύκλω τραπεζῶν ἐπάνω τῶν ἀμαξῶν, ἐπισκιαζομένων ἀπὸ κλάδους φοινίκων· τρόπαια δὲ πολυάριθμα, ἀναμνησκόντα τὴν αἰτίαν τῆς ἐροτῆς, ἐφέροντο ὀπισθεν τῆς πομπῆς ταύτης.

«Ἀπὸ καὶ εἰς Καρμανίαν ἐώρτασε τὰ αὐτὰ, ὁ Ἀλέξανδρος ἐβῆσεν εἰς τὸ μνήμα τοῦ Κύρου, ὅπου τὴν παράφορον αὐτοῦ χαρὰν ἐμελλε νὰ διαδεχθῆ λυπηρὰ ἀποτυχία. Ἡ Ῥωξάνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀναλάβει ἀπὸ τὸν φλογερὸν καύσωνα καὶ τὰς κακουχίας τῆς ἐρήμου· τὸ κλίμα τῆς μεσημβρινῆς Περσίας ἐβλαπτε τὴν υγιείαν τῆς· εἰς δὲ τὰς πεδιάδας τῆς Βαβυλωνίας ἔλεγεν ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ζῆσῃ· καὶ ἤθελε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν πατρίδα τῆς. Ὁ Ἀλέξανδρος τὴν καθικέτευσε ματαίως νὰ μείνῃ· κατῳρῆσεν μόνον νὰ τὴν πείσῃ νὰ διαμείνῃ εἰς τὰ ὄρη τοῦ Κουρδικοῦ, ὅπου ἐπυσηθήη καὶ τῆς οἰκοδομήσῃ οἶκον βασιλικόν. Ἐκλεχθεῖσης πρὸς τοῦτο τῆς ἀγαπητῆς ἄλλοτε εἰς τὴν Σεμίραμιν χώρας, ἐκτίσθη οἶκος λαμπρὸς ἐπάνω τῶν βράχων, ὄχυρός ὡστε ν' ἀποκρούωνται τῶν ἀγρίων ὄρεων αἱ ἐπιδρομαί, καὶ ἱκανὸς νὰ θέλγῃ κατὰ πάντα τὰς αἰσθήσεις διὰ τῆς ὑψηλῆς τοῦ θέσεως, τοῦ καθαροῦ τοῦ ἀέρος, τῆς δροσερᾶς χλόης του καὶ τῶν δροσερωτέρων τοῦ ὕδατων (1).

Περὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὁ Κάλανος ἐμύνησεν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι, συμπληρωθέντος ἤδη τοῦ σκοποῦ τῆς ζωῆς του, ἐμελλε, κατὰ τὰ ἔθιμα τῆς θρησκείας του, νὰ ἐτοιμάσῃ τὴν νεκρικὴν του πυρὰν, ἐκλέξας εἰς τούτο τὸν τόπον ὅπου ἐτάφη ὁ μέγας

(1) Οἱ περιηγηταὶ τῆς Ἀσίας εἰς τὸν κύριον Rich χρεωστοῦν τοῦ φρουρίου τούτου τὴν ἀνακάλυψιν. Εἰς τὸν πρῶτον τόμον τοῦ συγγράμματός του, ἐπιγραφόμενον «Διήγησις τῆς διαμονῆς μου εἰς Κουρδιστάν» (σελ. 269), διηγείται ὅτι ὁ παστὰς τῆς Σουλεϊμανιῆ τὸν ἐπληροφόρησεν ὅτι, πέντε ὦρας μακρὰν, ὑπῆρχε φρούριον, Κιζ Καλασσὶ καλούμενον, κτισθὲν ἀπὸ τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον δι' ἡγεμονίαν τινὰ τῆς Περσίας, ἀσθενήσαντα κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῆς εἰς Ἰνδικὴν στρατείας. Κεῖται τὸ φρούριον τοῦτο εἰς τὴν ἐπαρχίαν Σιαχ-ριζούρ ἢ Σεμίραμ, καὶ εἰς τὰ ὄρη τοῦ Σιαχ-Κούζ, τοῦ ἀρχαίου Ζάγρου.

Κύρος. Ὁ τάφος τοῦ ἐγγόνου τοῦ Ἀστυάγου ἦτον ἐν τῷ μέσῳ περιβόλου περιφρασσομένου ἀπὸ εἰκοσιτέσσαρας κίονας, δεκατέσσαρας πόδας ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων· ὁ τάφος αὐτὸς ἠγείρετο ἐπὶ βάσεως παμμεγέθων καὶ λευκῶν μαρμάρων, ὑψομένων κατὰ θαμνίδας, τῶν ὁποίων ἡ τελευταία ἀπετέλει τετράγωνον τεσσαράκοντα ποδῶν μήκους καὶ τεσσαράκοντα πλάτους. Ἐξω τοῦ τάφου καὶ τοῦ περιβόλου τῶν κίωνων φαίνονται ἀκόμη καὶ τὴν σήμερον μνημεῖα φέροντα τὴν ἐξῆς ἐπιγραφήν· «Κῦρος βασιλεὺς, ἄρχων τοῦ κόσμου.»

Ἐδῶ διέκοψα τὸν Σκαλαχ· «Οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης, εἶπα, οἱ προσπαθήσαντες ν' ἀναγνώσωσι τὴν ὁποῖαν ἀναφέρει ἐπιγραφήν, διαφέρουν κατὰ τὴν ἐξηγήσιν. Ὁ Γροτενένδ μεταφράζει· «Κῦρος βασιλεὺς, ἄρχων τοῦ κόσμου.» Κατὰ δὲ τὸν Ρώλινσον, ἡ ἀληθὴς ἐννοία εἶναι· «Ἐγὼ Κῦρος εἰμί, βασιλεὺς, Ἀχαιμενίδης.»

— Δὲν εἶναι πιθανόν, ἀπεκρίθη ὁ Σκαλαχ, ὅτι ὁ μέγας γὰν Χοσρῶ μετεχειρίσθη λέξιν ξενικῆς καταγωγῆς εἰς τὸ νὰ φανερώσῃ τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν γενεάν του· ἡ λέξις Ἀχαιμενίδης εἶναι ἴσως μεταφρασις ἑλληνικῆ τῆς ἀσιατικῆς λέξεως Ἰκμσχίδ. Ἄλλ' ἂς ἐπανεῖλωμεν εἰς τὸ προκείμενον. Τὸν περιβόλον τοῦ τάφου, ὅπου ὑψώθη ἡ πυρὰ, ἐπεριστοιχίζε πυλῶνατον δάσος, καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ συνήχθησαν ὁ στρατὸς καὶ οἱ θεαταί. Ὁ Κάλανος προώδευσεν ἐπιποδῶν μέχρι τῆς πυρᾶς, ἐπέβησεν, ἐπροσευχῆθη, καὶ σπονδὰς ἔκαμεν εἰς ἐαυτὸν. Ἐπειτα ἔκοψεν ἕνα τῶν βοστρυχῶν τῆς κόμης του, ἐξομοιούμενος μετ' ἱερέιον. Ἐκοπτε δὲ οὕτω τοὺς συνδέοντας τὸν υἱὸν τοῦ Φιλίππου μετ' ὅσον τὸν βασιλέα, τὸν ὁποῖον τὸ θέαμα τοῦτο εἶχε μεγάλως συγκινήσει, εἶπε πρὸς αὐτόν· «Βασιλεῦ, πῖνε ἠδέως καὶ εὐφραίνου· διότι, (ἐπρόσθεσε μετ' ὄνομα τῆς προξενήσαντα ῥίγος εἰς τοὺς θεατάς,) μετ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βαβυλωνίᾳ σε ὄψωμαι. . . .» Ἀπὸ ἐπρόφρε τὰς λέξεις ταύτας, ἀνέβη εἰς τὴν πυρὰν μετ' ἐπιποδῶν ἀταραξίαν, κατεκλίθη καὶ συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον. Πλησιάζοντος δὲ τοῦ πυρὸς, δὲν ἐκινήθη παντάπασιν, ἀλλὰ, πακινιζούσης τῆς μουσικῆς καὶ τῶν στρατιωτῶν ἀλαλάζοντων, ἐφύλαξε μέχρι τελευταίας του πνοῆς τὸ αὐτὸ σχῆμα, καλλιερῆσας οὕτως ἐαυτὸν κατὰ τὸν πάτριον νόμον, καὶ πληρώσας θαυμασμοῦ τοὺς θεατάς.

«Τὸ φυλακτήριον ἔπαυσε τότε τοῦ νὰ προστατεύῃ τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ προαισθήματα θλιβερὰ τὸν ἐκυρίευσαν. Χάριν διασκεδάσεως, συναγαγὼν πολλοὺς τῶν φίλων του καὶ τῶν ἀξιωματικῶν του εἰς δεῖπνον, ἐθήκεν εἰς αὐτοὺς ἀγῶνα καὶ σέρνανον ἀκατοποσίας. Ὁ Πρόμαχος ἔλαβε τὰ νικητήρια, ἀλλὰ τρεῖς μόνας ἡμέρας ἐπέζησεν· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον ἦ ἦτον τὸν ἐμιμήθησαν, τεσσαράκοντα καὶ εἰς ἀπέθαναν.

— Ἐλλὴν ἀκμάσας κατὰ τὴν τρίτην ἑκατονταετηρίδα τῆς ἐρωπαϊκῆς χρονολογίας, εἶπα πρὸς τὸν Σκαλαχ, φίλος μέγας τῶν ἀνεκδότων καὶ γαστρονόμος μέγιστος, ἀνέφερε περὶ τοῦ συμποσίου τούτου εἰς σύγγραμμα ἐπιγραφόμενον Δειτροσοφισταί. Ἐ-

καὶ διηγείται ὅτι τρία βραβεῖα ἐτέθησαν, καὶ ὅτι τριάκοντα πέντε τῶν ἀθλητῶν ἀπέθαναν πίνοντες, πέντε δὲ ἄλλοι ἀπέθαναν μετὰ ταῦτα εἰς τὰς σκηνάς των.

— Ὅποιαί καὶ ἂν ἦναι αἱ τοιαῦται διαφοραὶ, ἠκολούθησεν ὁ Σακαλάχ, ἡ θάσις τοῦ πράγματος μένει πάντοτε ἡ αὐτή. Συμπόσιον καὶ μετ' αὐτὸ θάνατος πολὺς συνέδησαν ὀλίγον μετὰ τὴν θυσίαν τοῦ γυμνοσοφιστοῦ. Σιδηροῦν ἐπρεπε νὰ ἔχη τὸ σῶμα ὁ Ἀλέξανδρος, ὥστε νὰ ἐπιζήσῃ καιρὸν πολὺν μετὰ τοιαύτας ἀκρασίας, καὶ εἰς κλίμα μάλιστα ὅπου εἶναι τόσον ἐπικίνδυνον. Ὁ μεγαλύτερος τῶν ἐχθρῶν του δὲν ἤθελε τοῦ δώσει συμβουλὴν ἄλλην παρ' ὁποῖαν τοῦ εἶδεν ὁ Κάλανος ἀποθνήσκων. « Πῖνε καὶ εὐφραίνου μετ' ὀλίγον χρόνον ἐν Βαβυλωνίᾳ σέ ὄψομαι. »

Ἐν τούτοις ὁ Βάχχος, δὲν ἠδύνατο ν' ἀποδιώξῃ τὴν θαθεῖαν μελαγχολίαν ἣτις αἰφνιδίως ἐκυρίευσεν τὴν ψυχὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Φιλίππου. Ἀκολουθῶν δὲ νὰ ζητῇ καὶ ἄλλας διασκεδάσεις, ἐνυμφεύθη εἰς Σούσα τὴν θυγατέρα τοῦ Δαρείου Στάτειραν, τὴν ὁποίαν μετὰ τὴν ἐν Ἰσῶ μάχην εἶχε περιφρονήσει· εἶδωκε συγχρόνως τὴν νεωτέραν ἀδελφὴν τῆς Στατείρας εἰς τὸν ἀγαπητὸν τοῦ Ἡρακλείωνα, καὶ διένειμεν εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν Μακεδόνων τὰς ἀρίστους τῶν Περσῶν θυγατέρας. Ὅλοι δὲ οἱ γάμοι οὗτοι ἐτελέσθησαν συγχρόνως, διὰ μεγάλων ἐορτῶν καὶ πανηγύρεων.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ νέον τοῦτο κατὰ τῆς μελαγχολίας μέσον ἀπέτυχεν ὡς ὅλα τὰ πρὸ αὐτοῦ, ἀπεράσισε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Βωξάνην, καὶ πρὸς τὸν τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνεχώρησεν εἰς Κερκούκ, ὅπου τὸν ἀνέμενον ἡ μεγαλύτερα συμφορὰ ἐκ τῶν ὅσων εἶχαν ἔως τότε καταλυπήσει τὴν ζωὴν του. Ὁ Ἡρακλείων, ὁ ὑπεραγαπητὸς τοῦ Ἡρακλείων ἀπέθανεν. »

Ἐδῶ ἐτόλμησα νὰ λάμω καὶ νέαν ἄλλην παρατήρησιν. Οἱ ἱστορικοὶ ὅλοι, Σακαλάχ, ἀναφέρουν ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐταξείδωσεν ἀπὸ Σούσων εἰς Ἐκβάτανα, εἰς τὴν Μηδικὴν, ὑποθέτοντες οὕτως ὅτι διήλθε τὰ ὄρη, ταξιδεύσας μακρὸν καὶ δύσκολον ταξείδιον, τοῦ ὁποῖου βεβαίως ἤθελε κάπου γίνεσθαι μνεῖα ἂν εἶχεν ἐκτελεσθῇ. Προτιμῶ λοιπὸν καλῆτερα νὰ παραδεχθῶ τὴν ἐδικὴν σας παράδοσιν, Σακαλάχ, διότι ἡ πόλις Κερκούκ, τὴν ὁποίαν λέγεις ὅτι ἐπισκέφθη ὁ Ἀλέξανδρος, δὲν εἶναι πολλὰ μακρὰν τῶν Σούσων. Ἡ Κερκούκ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦτον μία τῶν ὑγρωτέρων τῆς Ἀνατολῆς πόλεων, μία ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας ἐπεσώρευαν τοὺς θησαυροὺς των, καὶ τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζαν Ἐκβάτανα. Τοῦτο προφανῶς ἐξάγεται καὶ ἐκ τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Πλουτάρχου, ὅστις ἱστορεῖ τὸν Ἀλέξανδρον παρευόμενον, μετὰ τὴν ἐν Ἀρβηλοῖς μάχην, διὰ τῆς Βαβυλωνίας εἰς Ἐκβάτανα, ὅπου ἐξεπλάγη ἰδὼν τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο θέαμα, χάσμα δηλαδὴ πυρὸς, πηδῶντος συγνάμεις πρὸς τὰ ἄνω, ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀνεξαντλήτου. Καὶ δὲν ἐξέπλάγη ὀλιγώτερον ἰδὼν, ὄχι μακρὰν τοῦ χάσματος, βεῦμα νάρθηα κλιμακῶντος διὰ τὸ πλῆθος. » Τοιαῦτα φαινόμενα δὲν ἀπαντῶνται οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα

τῆς Ἀτροπατηνῆς (Τάχτι Σουλεϊμάν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Μηδίας (Ἰσπαχάν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Περσίας (Περσέπολιν), οὔτε εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Συρίας (Καρχήλιον ὄρος)· ἀπ' ἐναντίας τὰ ἐλέπομεν καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς Κερκούκ, τὰ Ἐκβάτανα τῆς Βαβυλωνίας. Ἐπειδὴ δὲν ἐδόθη ἀρκούσα προσοχὴ εἰς τὴν ἐξήγησιν τῆς περικοπῆς ταύτης, οἱ σχολιασταὶ ὅλοι τῆς ἐκστρατείας τοῦ Ἀλέξανδρου ἔπεσαν εἰς περιπλοκάς καὶ ἀμυχανίας.

Ὁ Σακαλάχ, βεβουλισμένος ὢν εἰς τὴν διήγησίν του, δὲν εἶδωκε πῶς ἀκράσιν εἰς τὰς παρατηρήσεις μου, ἀλλ' ἠκολούθησε λέγων· — Ἡ λύπη τοῦ Ἀλεξάνδρου διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἡρακλείωνος εἶναι ἀπερίγραπτος· τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὔτε τὰ ἐνδύματά του ἤλλαξεν, οὔτε τὴν περσικὴν τροφὴν ἔλαβεν· οἱ στρατηγοὶ του ἀφείρουν τὰ ὄπλα των εἰς τὸν τάρον τοῦ φίλου του· διέταξεν εὐθὺς νὰ κουρεύωσι τοὺς ἵππους ὅλους καὶ τὰς ἡμιόλους, καὶ τὸν ἄθλιον ἱατρὸν, ὅστις εἶχεν ἐπισκεφθῇ τὸν ἀσθενῆ, τὸν ἐπταύρωσεν.

« Ζητῶν καὶ εἰς τὴν νέαν ταύτην θλίψιν διασκεδάσιν, καὶ θέλων συγχρόνως νὰ τιμωρήσῃ ἐπιδρομὰς τινὰς καὶ ἀποπειράσῃ γενομένας κατὰ τοῦ φρουρίου τῆς Βωξάνης, ὁ Ἀλέξανδρος ἐπεχείρησε κατὰ τῶν ἀγρίων ὄρεινῶν ἐκστρατεῖαν, τὴν ὁποίαν εἰς ἄλλους καιροὺς δὲν ἤθελε βεβαίως διευθύνει ὁ ἴδιος. Τεσσαράκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας ἔτρεχεν εἰς τὰ ὄρη, κοπιᾶζων καὶ ταλαιπωρούμενος, ἰχνηλατῶν τοὺς Κούρδους εἰς τὰ ἀπόσιτα αὐτῶν ἄστυα, καὶ ὠθῶν αὐτούς εἰς τὰς πεδιάδας, ὅπου ἀνηλεῶς ἐφρονέοντο.

« Ἐπιστρέψας ὁ Ἀλέξανδρος ἀπὸ τὰ ὄρη, καὶ συναθροίσας τὸν μακεδονικὸν στρατὸν εἰς τὴν Ὠπιν πλησίον τοῦ Νάχρ-Βάν, ἐδημηγόρησε πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπεν ὅτι, ὅσοι τῶν στρατιωτῶν, διὰ γῆρας ἢ ἀσθενείαν, ἠθθάνοντο ὅτι ἦσαν ἀνίκανοι εἰς νέους πολέμους ἠδύνατο ν' ἀποσυρθῶσιν ἐντίμως τῆς ὑπηρεσίας. Ἡ πρότασις αὕτη, ἀντὶ νὰ γείνη, ὡς ἐπρεπε, παραδεκτὴ μετ' εὐγνωμοσύνης, διήγειρεν ἀπ' ἐναντίας δυσθυμίαν πολλὴν καὶ ζηλοτυπίαν. ἠκολούθησε δὲ μετὰ ταῦτα σκηνὴ κατὰ πολλὰ κατασκευαστικὴ, ὅταν, ἀπὸ ἐκρύβῃ δύο ἡμέρας ἀπὸ τὰ ὄματα τῶν συστρατιωτῶν του πρὸς τιμωρίαν των, τοὺς ἐσυγχώρησε καὶ ἐφιλιώθη μετ' αὐτῶν.

« Πλησιάζων ὁ Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Βαβυλώνα, εἶδεν αἰφνιδίως ἐρχομένους εἰς ἀπάντησίν του ἱερεῖς χαλδαίους, ἐξορκίζοντας αὐτὸν νὰ μὴν ἐμβῇ εἰς τὴν πόλιν, διότι, κατὰ τινὰ χρησμὸν τοῦ Βάαλ, ἢ ἐν Βαβυλωνίᾳ διαμονὴ του ἦθελον εἶσθαι εἰς αὐτὸν ὀλεθρία. Οἱ αὐλικοὶ ὅμως παρέστησαν εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ὅτι ὁ χρησμὸς οὗτος ἦτον πλαστός, καὶ ὅτι ἀφορμὴν εἶχε τὴν ἰδιοτέλειαν. Οἱ Χαλδαῖοι, οἰκουμενοῦμενοι, ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Ξέρξου, τὰ εἰσοδήματά του ναοῦ, ἐφοδοῦντο, ἔλεγον οἱ αὐλικοὶ, μήπως ὁ βασιλεὺς τοὺς ὑποχρέωσῃ ν' ἀποδώσωσιν εἰς τὴν ἀπ' ἀρχῆς προσδοκισθεῖσαν χρῆσιν τὰ πλούτη ὅσα πρὸς ἴδιον αὐτῶν ὄφελος ἐσπετερίσθησαν.

« Πλησιάζας εἰς τὰ τεῖχη, εἶδεν ὁ βασιλεὺς κόρακας πολλοὺς πολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους, τινὲς τῶν ὁποίων ἔπεσαν νεκροὶ εἰς τοὺς πόδας του. Τὸ φοβερὸν τοῦτο σημεῖον τὸν ἔκκαε ν' ἀναβάλλῃ τὴν

πορείαν του, καὶ, πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ στρατηγὸς τῆς Βαβυλώνας Ἀπολλόδορος ἐβουλόσασεν ὑπὲρ αὐτοῦ, συμβουλευόμενος τοὺς θεοὺς, ἔστειλε καὶ ἐπροσκάλεσε Πυθαγόραν τὸν μάντιν, καὶ τὸν ἠρώτα περὶ τούτου. Ὁ μάντις δὲν ἠνῆθη τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὅταν ὁ βασιλεὺς τὸν ἠρώτησε πῶς τοῦ ἐφάνησαν τὰ σπλάγγνα, ἀπεκρίθη μετὰ πολλοῦ δισταγμοῦ καὶ φόβου ὅτι ἔλειπε τοῦ ἥπατος ἡ κορυφή. Ματαίως ἠθέλησαν ἄλλοι νὰ τὸν πείσωσιν ὅτι ὁ Ἀπολλόδορος, φοβηθεὶς τὴν αὐστηρὰν τιμωρίαν πολλῶν ἐκ τῶν συλλειτουργῶν του, καὶ συναισθανόμενος ὅτι ἡ κυβερνήσις του ἦτον κακὴ, συνενοήθη μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Πυθαγόρου, εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ τὸν Ἀλέξανδρον ἀπὸ τὰ τεῖχη τῆς Βαβυλώνας· ὁ βασιλεὺς ὅστις, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καλάνου, ἐκυριεύετο ἀπὸ λυπηρὰς ἐντυπώσεως, τὰς ὁποίας ἡ γενναιοψυχία του ἤθελον ἄλλοτε πολεμήσει καὶ νικήσει, ἐπίστευσε τότε τὰς τοιαύτας κακὰς προφητείας, καὶ μετέβη εἰς Βίρς-Νιμερούδ, τὰ Βόρσιππα τῶν Ἑλλήνων.

« Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, εἰς ὀλίγον διάστημα χρόνου ὁ Ἀλέξανδρος ἐφάνη ἀναλαμβάνων τὴν παλαίαν του ἐνέργειαν καὶ φαειρότητα. Πεπεισμένος ὢν ὅτι τίποτε δὲν συντελεῖ τόσον εἰς τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ἀρμονικὴν συμφωνίαν τῶν ψυχῶν καὶ τῶν ἡθῶν τῶν ἀνθρώπων, ὅσον αἱ κοιναὶ διασκεδάσεις καὶ αἱ πάνδημοι ἡδοναί, ἐφρόντιζε νὰ γίνωνται, εἰς ὅλας ὅσας ἐπεσκέπτετο μεγάλας πόλεις, ἐορταὶ μουσικῆς καὶ γυμναστικῆς ἀγῶνες. Πρὸς τὸν αὐτὸν τοῦτον σκοπὸν, τρισχιλιοὶ κωμῶδοι καὶ μουσουργοὶ, ἐλθόντες ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ὅλων τῆς Ἑλλάδος, συνήχθησαν εἰς Βίρς-Νιμερούδ, ὅπου καθ' ἡμέραν ἐγίνοντο θεατρικαὶ παραστάσεις. Ὁ Ἀλέξανδρος ἐπάσχίζεν ἀκόμη νὰ διασκεδάξῃ τὸν νοῦν του με ἐνεργητικώτερας ἀσχολίας, καθὼς, παραδείγματος χάριν, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Παλλακόπα, τῆς μεγάλης ταύτης τοῦ Εὐρράτου διώρυγος, καὶ μετὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν τῆς Βαβυλωνίας. Εἰς μίαν τῶν ἀσχολιῶν τούτων συνέβη καὶ ἄλλος οἰωνὸς ἀπαίσιος· ἄνεμος ἤρπασε τὴν περσικὴν του τεῖραν, καὶ μόλις μετὰ πολλὰς δυσκολίας τὴν ἤρταν ἐν μέσῳ τῶν ἐλῶν καὶ τῶν πυκνῶν κλάμων. Ὁ πόλεμος αὐτὸς, ὁ συνήθως ἐναντίος εἰς τὰς τέχνας πόλεμος, ἐδίδωκε τὸν Ἀλέξανδρον νὰ ὠρμηθῇ ἀπὸ τὰ εὐεργετήματα τῆς εἰρήνης, διότι ἐκτίσσε πλησίον τῆς νέας διώρυγος πόλιν, κατοικίσας αὐτὴν ἀπὸ στρατιωτῶν Ἑλλήνων ἀπομάχους, καὶ ἀπὸ πολλοῦς συμπολίτας των, ὅσους ἡ εὐφορία εἴλακεν εἰς τὸν ἀπομακρυσμένον ἐκεῖνον τόπον.

Ἰπέλιον εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξάρχου, συμβουλευόμενος αὐτὸν ἀδιαλόπως· νὰ καταρροήσῃ τὰς προφητείας τῶν Βραχυμίων, τῶν μάγων καὶ τῶν οἰωνοσκόπων, διότι εἰς τοὺς θνητοὺς ὅλους ἐπίσης ἀγνωστον εἶναι τὸ μέλλον, ὁ Ἀλέξανδρος ἐνεθαῖρῆναι τέλος πάντων νὰ εἰσελθῇ μετὰ τὴν ἀπικουμένην ἐπιστημότητα εἰς Βαβυλώνα, ὅσα τρον μέγα, ὅπου ἐπεθύμει πάντοτε νὰ δειξῇ μίαν τῶν ἡμερῶν τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν δόξαν του.

« Εἰσελθὼν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου εἰς τὴν ἀρχαίαν πρωτεύουσαν τοῦ Νεβουχοδονόσορ, εἶδωκεν εὐθὺς ἀκράσιν εἰς τοὺς πρῆσβεις ὅλων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἰδίως τῶν Ἑλλήνων, προσενεγκόντας εἰς αὐτὸν στε-

φάνους χρυσοῦς, προσφορὰν δουλοπρεπῆ τῶν ὑπὸ τὸν ζυγὸν αὐτοῦ διατελουσῶν πόλεων. Μετὰ ταῦτα ἐπεθεώρησε τὰ στρατεύματα καὶ τὰ πλοῖά του, καὶ ὁ ἦρωας ὅστις, διὰ τῆς μεγαλοφυΐας, τῆς εὐτολμίας καὶ τῆς θαυμασίας του δραστηριότητος, εἶχεν ἤδη ὑποτάξει τόσα βασίλεια, τὴν Περσίαν, τὴν Ἀσσυρίαν, τὴν Παλαιστίνην, τὴν ἀρχαίαν Αἴγυπτον, τὴν μυστηριώδη Ἰνδίαν, ἐμελέτα ἀκόμη ἐπιχειρήσεις νέας, θεωρῶν, οὕτως εἰπεῖν, στενὸν διὰ τὸ μέγαλεῖον αὐτοῦ τὸν κόσμον. Ἀλλὰ δύναμις ἄλλη, ἀνωτέρα πάσης δόξης καὶ μεγαλειότητος θνητῆς, εἶχεν ἄλλως πῶς ἀπορασίσει· καὶ τὰ σχέδια καὶ ἡ ζωὴ τοῦ πορθητοῦ ἐμελλαν νὰ λάθωσιν αἰφνιδίον τέλος.

« Ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, στηριζομένη εἰς ἑκατὸν στύλους χρυσοκολλητοῦς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἦτον σιωπηλὴ καὶ ἔρημος· κενὸς ἦτον ὁ χρυσοῦς θρόνος, καὶ αἱ ἑκατὸν κλίνας ἐπίσης κεναί, διότι ὁ μέγας βασιλεὺς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του εὐρίσκοντο μακρὰν αὐτῆς λουόμενοι καὶ θυσιάζοντες.

« Ὡς ὑπέικων εἰς μυστικὸν τι προκείμενον, ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν αἰφνιδίως εἰς τὴν σκηνὴν του· κἀν εἰς αὐλικὸς, κἀν εἰς σωματοφύλαξ δὲν τὸν συνώδευεν. Ὅποια ἐκπληξίς καὶ φρίκη τὸν ἐκυριεύσεν, ὅταν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον σιωπηλὸν εἰς τὸν θρόνον του, καὶ φέροντα τὸ διάδημα καὶ τὴν στολὴν τὴν βασιλικὴν! ἦτον δὲ οὗτος ὁ ἰνδὸς σοφὸς Κάλανος.

« — Μέγιστε βασιλεῦ, εἶπε πρὸς αὐτὸν, ἦλθα νὰ ἐκπληρώσω τὴν ὑπόσχεσίν μου. Ἐνθυμείσαι ὅτι, μετὰ τὰς τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀγερώχως ἐπρότεινες, καὶ ἐμελλαν νὰ τὰ λύσωσιν ἐπὶ ποινηθῆναι, ἄνδρες μηδὲ ὅλους σε ἀδικήσαντες, εὐρίσκατο καὶ τὸ ἐξῆς· Πῶς ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ γείνη θεός; καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦτον· Ἄν πράξῃ ὅ,τι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ πράξῃ. Ἐνοεῖς τώρα ὅτι θεὸς δὲν εἶσαι;

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς περιλύπος. — Πρώτος περιπλέον ποῖον τὸ ἰσχυρότερον, ὁ θάνατος ἢ ἡ ζωὴ; Καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦτον· Ἡ ζωὴ, ὡς τὸσαῦτα κακὰ ὑποφέρουσα. Εἶσαι τώρα ἔτοιμος νὰ ὁμολογήσῃς ὅτι τὰ κακὰ τῆς ζωῆς ἠμποροῦν νὰ ὑπερνικήσωσι τὴν φρίκην τοῦ θανάτου;

— Ναι, εἶπε ψυθιρίζων ὁ Ἀλέξανδρος.

— Ὡς τελευταῖον πρόβλημα ἐπέθη· Μέχρι τίνος εἶναι καλὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ζῆ; καὶ ἡ ἀπόκρισις ἦτον· Μέχρις ὅτου δὲν νομίζει ὅτι ὁ θάνατος εἶναι τῆς ζωῆς προτιμότερος. Εἶσαι τώρα ἔτοιμος ν' ἀπαντήσῃς τὰς ματαιότητας τῆς ἐπιγείου φιλοδοξίας; διὰ τὴν ἀθανασίαν, ν' ἀνταλλάξῃς τὰ κακὰ καὶ τὰς ἀβεβαιότητας τῆς ὑλικῆς ζωῆς διὰ τὰς αἰωνίας ἀληθείας καὶ βεβαιότητος τοῦ πνεύματος;

— Ναι, ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς μετὰ σταθερὰν καὶ καθαρὰν φωνήν, διότι, συνελθὼν ἀπὸ τὴν πρώτην του παραχρῆν, ἔβλεπεν ἀρόπως καὶ κατὰ πρόσωπον τὴν εἰρημένην του.

— Ἀὔριον λοιπὸν, Ἀλέξανδρε, αὔριον! εἶπεν ὁ ἰνδὸς καὶ ἐγενεῖν ἄφαντος. Οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ σωματοφύλακες εἰσῆλθον τρέχοντες εἰς τὴν σκηνὴν, διότι ἤκουσαν μεγάλην κραυγὴν τοῦ βασιλέως· εὐ-

ρῆκαν δὲ αὐτὸν λειποθυμοῦντα εἰς τοὺς πόδας τοῦ θρόνου του. Ἡ βασιλικὴ στολὴ καὶ τὸ διάδημα ἔκειτο χαμαί, ὡς μὴ ἔχοντα πλέον κύριον.

— Ἐγνωρίζα τὴν ὄψασίαν ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶπα ἐγώ· ἀλλ' ἡ δοθεῖσα λοιπὸν ἐξήγησις ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀνακρινόμενος εἶπεν ὅτι ἦ τον ἔνοχος, ἀπαχθεὶς δέσμιος εἰς Βαβυλῶνα, τὸ γένος Μεσσηνίος, καὶ ὅτι ὁ θεὸς Σάραπις, λύσας τὸ δεσμὰ του, τὸν διέταξε νὰ ἐνδυθῇ τὴν στολὴν καὶ τὸ διάδημα, καὶ νὰ καθήσῃ σιωπῶν ἢ ἐξήγησις, λέγων, αὕτη ἦτον ἀρά γε πλάσμα, πρὸς ἥσυχίαν ἐφευρεθὲν τοῦ βασιλέως; Καὶ μολαυτά, πρὸς θεβαίωπιν τοῦ ἀναγκαίου τούτου πλάσματος, δυστυχῆς τις ἄνθρωπος ἐθυσιάσθη, καταδικασθεὶς εἰς ἐπονειδίστον θάνατον.

— Ἄλλοίμονον, ἀπεκρίθη ὁ γέρον Ἰακώβ, ἀν οἱ Ἕλληνες τοιοῦτοτρόπως ἰστορήσαν τὸ συμβαν τοῦτο, φοβοῦμαι ὅτι ἡ ἱστορία των δὲν εἶναι ἀληθής. Εἶναι τάχα πιθανόν, ἄνθρωπος ἔνοχος καὶ φυγάς, νὰ τολμήσῃ νὰ ἐνδυθῇ τὴν πορφύραν καὶ τὸ διάδημα τοῦ Ἀλεξάνδρου; Ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ Φιλίππου ἐνόησε πλησιάζοντα τὸν θάνατον, καὶ ἐπέστη ὅτι ἡ εἰμαρμένη του ἦτον ν' ἀποθάνῃ νέος καθὼς οἱ πρόγονοί του, διότι οἱ πλείστοι τῶν Δακτυλιδίων δὲν ἔφασαν τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, ἐξήλθεν ἀπὸ τὴν σκηνὴν του, θέλων νὰ καθυσοχάσῃ τοὺς στρατιώτας του, πιστεύοντας ὅτι ὑπῆρχε προδοσία, καὶ ἔτεινε πρὸς αὐτοὺς τὴν δεξιάν, τὴν ὁποίαν ὄλοι κατεφίλησαν κλαίοντες. Αὐτὸς δὲ, ὄχι μόνον ποσῶς δὲν ἐδάκρυσεν, ἀλλὰ δὲν ἔδωκεν οὔτε τὸ παραμικρὸν σημεῖον θλίψεως ἢ μελαγχολίας· παρηγορῶν μάλιστα τοὺς λυπουμένους καὶ θρηνοῦντας, ἔλεγεν ὅτι ἀνίκητος ἦθελεν εἶσθαι καὶ πρὸς τὸν θάνατον, καθὼς ἀνίκητος ἦτον ἕως τότε πρὸς τοὺς ἐχθροὺς του.

« Ἀλλ' ἀφοῦ ἀνεχώρησαν οἱ στρατιῶται, ἠρώτησε τοὺς φίλους του ἀν ἐνόμιζαν ὅτι ἤθελαν εὐρεῖ βασιλέα ἄλλον καθὼς αὐτόν. Σιωπῶντων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ ἴδιος ὅτι δὲν τὸ ἐπίστευεν, ἐπρόβλεπε μάλιστα ὅτι, μετὰ τὸν θάνατόν του, ἤθελαν διαταράξει τὴν σκιάν του οἱ μεταξὺ τῶν διαδόχων του πόλεμοι καὶ αἱ ἐξ αὐτῶν σφαγαὶ καὶ αἱματοχυσταί. Στραφεὶς ἐπειτα πρὸς τὸν Περδίκκην, εἶπε· « Σὺ γνωρίζεις, παρὰ πάντα ἄλλον καλλήτερά, εἰς ποῖον δικαίως ἀνήκει ἡ διαδοχὴ τῆς βασιλείας; λάβε τοῦτο τὸ δακτυλίδιον. » Ἀφοῦ δὲ τὸ δακτυλίδιον ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὸν βασιλικὸν δάκτυλον, ὁ Ἀλέξανδρος ἐλειπεθύμησε καὶ δὲν ἐλάλησε πλέον. Αἱ ἔριδες καὶ ἀντιζηλαί ἀνεφάνθησαν ἀμέσως μεταξὺ τῶν στρατηγῶν του, καὶ τόσον μεγάλαι καὶ φοβεραὶ, ὥστε τὸ σῶμά του ἔμεινε τριακοντα σχεδὸν ἡμέρας ἀταρῆχτον, χωρὶς ὅμως νὰ δώσῃ τὸ παραμικρὸν σημεῖον σήψως.

Πρώτη αἰτία τῆς μεταξὺ τῶν στρατηγῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐρίδος ἦτον ἡ ἐκλογὴ τοῦ διαδόχου του. Ὁ Μελέαγρος συνηγόρει ὑπὲρ παιδίου τινός, Ἡρακλέους καλουμένου, υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Βαρσίνης· ἄλλοι ἐπρόκριναν τὸν Ἀριστέα, τὸν ὁποῖον ὁ Πτολεμαῖος δὲν ἤθελε διὰ τὴν εὐτελή του καταγωγήν. Ἀξιοῦντος δὲ τοῦ Περδίκκου ὅτι ἔπρεπε νὰ περιμεινωσὶ νὰ γεννηθῇ ἡ Ῥωξάνη, στρατηγοὶ ἄλλοι διε-

μαρτύροντο λέγοντες ὅτι, ἂν ἐμελλαν νὰ ἐκλέξωσι βασιλέα ἀγέννητον τότε ἔπρεπε νὰ προτιμηθῶσι τὸν υἱὸν τῆς Στατείρας, θυγατρὸς τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας, διότι ἡ Ῥωξάνη ἦτον θυγάτηρ σατράπου. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν, ὁ Περδίκκας μετέβη εἰς τὸ φρεῖον φρούριον καὶ, συμβουλευθεὶς μετὰ τὴν Ῥωξάνην, ἐπροσκάλεσε τὴν Στάτειραν, εὐρισκομένην τότε εἰς Σοῦσα (ἀπατήσας αὐτὴν διὰ πλαστῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἀλεξάνδρου), νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ φρούριον· ἔλθοῦσαν δὲ, τὴν ἐῤῥύψαν εἰς φρέαρ, ὅπου λέγεται ὅτι εὐίσκονται καὶ τὴν σήμερον ἀκόμη τὰ ὄσα της. Ἡ Ῥωξάνη ἐτιμωρήθη διὰ τὴν προδοσίαν ταύτην, διότι τὴν ἐθανάτωσε σκληρῶς ὁ Κάσσανδρος, σφετερισθεὶς τὸν θρόνον τῆς Μακεδονίας μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀντιπάτρου.

— Δικαίᾳ τιμωρία, Σακαλάχ! τιμωρία μάλιστα ἔλθοῦσα ἀνωθεν διότι, ἀν καὶ ἦναι δύσκολον ἀποδώσωμεν εἰς τὰς σοφὰς βουλὰς τῆς θεῆς Προνοίας τὸν θάνατον τῶν υἱῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου, εἶναι ἐθέσιον ὅτι ὁ θάνατος οὗτος ὠφέλησε, διὰ τῶν τελευταίων ἀποτελεσμάτων του, τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων.

« Ἄλλην μίαν ἀκόμη παρατήρησιν, Σακαλάχ, εἰς τὴν παράδοξον τῶ ὄντι παραδόσιν σας περὶ τοῦ μακεδόνος ἥρωος. Τὸ σῶμά του ἔμεινε ἀκόμη ἄταρον, ὅταν ὁ μάντις Ἀριστάνδρος ἐχορηγοῦσεν ὅτι ὁ τάφος του ἦθελε διατηρεῖ στερεὸν καὶ ἀβλαβὲς τὸ βασιλεῖον εἰς τὸ ὁποῖον ἤθελεν εὐρεθῆ· καὶ ὁ Πτολεμαῖος τότε, διὰ στρατηγήματος, μετέφερε τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος εἰς Ἀλεξάνδρειαν. Δὲν εἶναι ἀρά γε ἄξιον παρατηρήσεως ὅτι ἡ λάρναξ ἢ σαρκοφάγος τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός· στολιζέται σήμερον τὸ μουσεῖον ἐκεῖνης ἐκ τῶν ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, ἠτις ἐφάνη μονιμωτέρα, ἐδρασιότερα, ἐνῶ τὰ πάντα περὶ αὐτὴν ἐκινδύνευαν καὶ μετεβάλλοντο; Ἡ ἐπικράτεια αὐτῆ, Σακαλάχ, εἶναι ἡ πατρίς μου. »

(Revue Britannique. Ainsworth's Magazine.)

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἀθῆναι, τὴν 26 Ἀπριλίου 1849.

Πρόλογος. — Εὐρωπαϊκά. — Ἑλληνικά. — Προσφοραὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος. — Δοπόλη. — Ἰωνίδης. — Ἀρχαῖον δόγμα τῆς ἀρχαιολογικῆς ἑταιρίας. — Νεόφυτος ὁ Δούκας καὶ μνημεῖον αὐτοῦ. — Τὸ Ἑλληνικὸν Ἐξαρ. — Ὁ κεκρυμμένος θησαυρὸς. — Συμπόσιον Βουλευτῶν. — Συμπόσιον τῶν δημοκρατησῶν γυναικῶν. — Ὑποψηφίους γυναικὸς εἰς τὴν γαλλικὴν ἐθνοσυνέλευσιν. — Ἡ ἐφημερὶς τῆς Συμόρνης.

Ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τὸ τελευταῖον συνδιελέχθη μετὰ σοῦ, φίλε ἀναγνώστα, πολλὰ νέα ἐπεσυνέβησαν ἐν τῷ κόσμῳ. ἄτινα θεθαίως δὲν ἤθελε θνηθῆ νὰ ἐξιστορήσῃς διεόντως; ἢ ἄτονος εἰσέτι ἐκ τῆς ἀσθενείας; καὶ τρέμουσα χεὶρ τοῦ φίλου σου Γοργίου. Ἄλλ' οὐχ' ἦτον θέλει ἀνδρηνθῆ καὶ κρτατωθῆ ἵνα καὶ ἡδὴ εὐχάρετός σοι φανῇ.

Καὶ ποῖά τινα εἰσὶ τὰ κατὰ τὸν Ἀπριλίον τελεσθέντα; — Ἡ ὀριστικὴ ἤττα τῶν Ἰταλῶν, εἰς τὰ πεδία τοῦ Πεδεμοντίου. Ἡ ἐπάνοδος τοῦ ἀπολιτισμοῦ ἐν Ἰταλίᾳ. Ἡ ἐνοπλος ἐπέμβασις τῶν Γάλλων

ὑπὲρ τοῦ Πάπα. Ὁ κανονοβολισμὸς ὑπὸ τῶν Αὐστριακῶν τῆς δυστυχῆς πόλεως Βασιλείας. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ μεταξὺ Σικελῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως πολέμου καὶ ἡ κατατρόπωσις τῶν πρώτων. Ἡ ἐπανάληψις τοῦ μεταξὺ Δανίας καὶ τῶν Γερμανῶν πολέμου. Αἱ κατὰ τῶν Αὐστριακῶν νίκαι τῶν Οὐγγρων. Ἡ εἴσοδος τούτων εἰς τὴν Πέσταν. Ἡ ἐπιστροφή τῶν Ῥώσων εἰς Τρονσυλβανίαν πρὸς ἐπικουρίαν τῶν Αὐστριακῶν. Ἡ κατάληψις ὑπὸ τῆς Αὐστρίας τοῦ Σαρδηνικοῦ φρουρίου τῆς Ἀλεξανδρείας. Ἡ διάβασις τῶν Ἄλπεων ὑπὸ τῶν Γάλλων. Ἡ ἀποποίησης τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τῆς Γερμανίας στέμματος ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσίας. Ἡ εἰρήνευσις τῆς Ανατολῆς πρὸς σιγμὴν ἀπειληθείτης ἐκ τῆς Ἀρκτου ἐν αὐτῷ τῷ Βυζαντίῳ... καὶ τελευταῖον καὶ τὸ πάντων σημαντικώτερον συμβάν, ἡ νέα ὑπουργικὴ μεταρρύθμισις ἐν Ἑλλάδι...

Τῷ ὄντι παρήλθε μὴν χωρὶς νὰ γίνῃ τοιαύτη, καὶ ὅταν ἐπῆλθεν, ἐνέσκηψεν ὡς κεραυνός τις, ἐν πολλῶν χρόνων εἰς τὰ σπλάγχνα του κεκλεισμένον κρατεῖ τὸ κεραυνοφόρον νέφος, καὶ ἀνέτρεψε μονοῦ ὄλοκληρον τὸ ὑπουργικὸν σκάφος.

Τρεῖς ὑπουργοὶ ἐγένοντο θύματα τῆς ὕμης ταύτης, τέσσαρες δὲ νέοι τέκνα αὐτῆς. Συγκροτεῖται δὲ τὸ νέον ὑπουργεῖον ἀπὸ τῶν ἐξῆς· τὸν Κ. Κανάρην ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν καὶ πρωθυπουργόν, τὸν Κ. Τζαβέλλαν ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν, τὸν Κ. Χρηστήδην ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν, τὸν Κ. Α. Κρεστενίτην ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν, τὸν Κ. Ἀντωνόπουλον, βουλευτὴν Πατρῶν ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης, τὸν Κ. Καλλιφρονᾶν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως, καὶ τὸν Κ. Γλαράκην ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν. Ἐπευχόμεθα τουλάχιστον πλειοτέραν ζωὴν ἀπὸ τὸ προκατόχον του εἰς τὸ νέον τοῦτο ὑπουργεῖον.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν μέρος. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ μὴ πολιτικὸν, οὐδὲν ἔχομεν σχεδόν ν' ἀναφέρωμεν, ὅπερ νὰ μὴ γνωρίζωσιν οἱ ἀναγνώσταί μας, οἷον τὰς διαφόρους νεωστὶ ὑπὸ διαφόρων ἐκ τῶν ἔξω Ἑλλήνων γενομένας ὑπὲρ τῆς κοινῆς παιδείας προσφορὰς, ἐν αἷς διαπρέπει ἡ τοῦ μακαρίτου Δοπόλη, συνισταμένη ἐξ ἐνός ἑκατομμυρίου δραχμῶν, τὴν ὁποῖαν ὅμως οὔτε ἡμεῖς, οὔτε τὰ τέκνα μας, ἀλλ' οὔτε τὰ ἔκγονά μας θὰ ὠφελήθωσι, διότι θέλει καρπωθῆ αὐτὴν ἡ Ἑλλὰς μετὰ ἐξήκοντα ἔτη...

Δὲν εἶναι μικρὰ ἐντούτους διὰ τὴν ἄπορον Ἑλλάδα παρηγορία αἱ γεννεαὶ αὐταὶ τῶν ἀπανταχοῦ ὁμογενῶν συνεισφοραὶ, ἐξ ὧν καὶ πανεπιστήμια ἠγέρθησαν καὶ ἐγεσθῆσονται καὶ ναοὶ ἀνοικοδομοῦνται καὶ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος εὐς φθορὰς καὶ ἀπωλείας διασώζονται. Ἡ Ἑλλὰς ἐγνωμονοῦσα ἀναγράφει τὰ ὀνόματα αὐτῶν μεταξὺ τῶν εὐεργετῶν αὐτῆς, ἀντάλλαγμα οὐκ ἀνάξιον τοῖς πράξεσιν αὐτῶν προσφέρουσα τοῦτο.

Ὁ σεβάσιμος γέρον Κωνσταντῖνος Ἰωνίδης, καὶ ἡ τῶν Ἰωνιδῶν οἰκογένεια ἅπασα, εἶναι γνωστοὶ εἰς τὸ πανελληνίον διὰ πολλῶν μέχρι τοῦδε φιλογενῶν πράξεων των καὶ διὰ τῶν πλειοτέρων ἐτι προσδοκωμένων· ἐκ τῶν τελευταίων τοῦ ἀνδρός τούτου εὐεργετημάτων ἄξιον εἶναι νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα τὴν γενομένην τῇ Ἀρχαιολογικῇ Ἑταιρίᾳ προσ-

φοράν. Οἱ ἀναγνώσταί ἡμῶν θέλουσιν εὐαρεστηθῆ μαυθάνοντες τὸ δόγμα, ὅπερ κατὰ τὸν τύπον καὶ εἰς τὴν γλώσσαν τῶν ὠραίων χρόνων τῶν Ἀθηναίων ἐγραψεν ἡ ἀρχαιολογικὴ ἑταιρία ὑπὲρ τοῦ ἀνδρός.

Δ Ο Γ Μ Α.

« Βασιλεύοντος Ὀθωνος τοῦ πρώτου, ἔτους α' αμῶθ', Ἰαννουαρίου τετάρτη ἐπὶ δέκα· ἔδοξε τῷ ἀρχαιολογικῷ συλλόγῳ, Γ. Γλαράκης προέδρουν, Α. Ρ. Ραγκαβῆς ἐγγραμμάτευν. Ἐπειδὴ Κωνσταντῖνος Ἰωνίδης Βυζάντιος, ἀνὴρ ἀγαθὸς περὶ τὴν Ἑλλάδα γενόμενος, ἀλλὰ τε πολλὰ αὐτὴν εὐεργέτηκε, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχαιολογικῷ συλλόγῳ, τῶν πατρῶων μνημείων ἐπιμέλειαν ποιουμένῳ, οἰκίαν μὲν ἐν Κηφισίᾳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν παίδων ἔδωκεν εἰς αἰδίον κτήσιν, ΗΗΗ δὲ δραχμῶν ἐπέτειον προσεπιγγεῖλατο χορηγίαν ἐπὶ ἔτη δέκα· ἀγαθὴ τύχη, ἐπαίνεσαι Κωνσταντῖνον Ἰωνίδην Βυζάντιον ἀρετῆς ἔνεκεν καὶ τῆς εἰς τὸν σύλλογον φιλοτιμίας, καὶ εἶναι αὐτὸν ἔσαι ἐταῖρον καὶ εὐεργέτην τῆς ἑταιρείας. Εἶναι δὲ αὐτῷ διὰ βίου καὶ πρόσδορον ἐς τὸν σύλλογον καὶ τὴν ἐφορίαν. Τοῖς δὲ μνημείοις ἃ ἐν ἀπὸ τούτων τῶν δωρημάτων ἐπισκευασθῆ ἢ ἀνεγερθῆ, στήλην προσιστᾶναι, ἢ ἐπιγράφειν ὅτι τῆ τῶν Ἰωνιδῶν δαπάνη ἐπεσκευάσται ἢ ἀνεγέρηται. Ἀφορισθῆναι δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ Μουσείῳ οἰκῆμα ἐς ὑποδοχὴν τῶν γλυφῶν, αἱ ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς χορηγίας ἀνευρεθῶσι, καὶ ἐπιγραφῆναι τῷ οἰκίματι ὅτι, τῶν Ἰωνιδῶν ἢ συλλογῆ. Ἀναγράψαι δὲ τότε τὸ ψήφισμα ἐν τῇ στήλῃ τῶν εὐεργετῶν, ἢν εἴσται αὐτίκα μὲν ἐν Ἀκροπόλει ἐν τῷ ἐπιφανεστάτῳ τόπῳ· ἐπειδὴν δὲ δημόσιον οἰκοδομηθῆ Μουσεῖον, πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ. Ἐπιμεληθῆναι δὲ τῆς ἀναγραφῆς καὶ τῆς ἀναθέσεως τὸν γραμματέα τῆς ἑταιρίας, τὸν δὲ ταμίαν δοῦναι τὸ ἀνάλωμα.

Ὁ Σύλλογος. Γ. Γλαράκης, Γ. Τυπάλδος, Κ. Οἰκονόμος, Ι. Ρίξος, Ι. Κοκκώνης, Σ. Α. Βυζάντιος, Κ. Σ. Πιττάκης, Ε. Σάουβερτ, Κ. Φρεαρίτης, Α. Ρ. Ραγκαβῆς. »

Ἐπὶ τῆς αὐτῆς στήλης ἡ ἑταιρία ἀπεφάσισε νὰ ἐγγράψῃ καὶ τὸ ὄνομα ἄλλου εὐεργέτου της, τοῦ Δουκὸς de Luynes, προσενεγκόντος τρισχίλια φράγκα, καὶ τὴν δωρεάν ἐκ 2,500 δραχμῶν, ἄλλου τινὸς ἀνωνύμου εὐεργέτου.

Παρὰ δὲ τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, οὐ μακρὰν τῆς ἐρείπωμένης μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, κειμένης ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἀμπελοκήπων, εἰς θέσιν ἄσποτον καὶ τερπνὴν, κεῖται ἄλλου τινὸς μεγάλου εὐεργέτου τῆς Ἑλλάδος Ἱδρυμα, ἡ Ριζάρειος Σχολή. Αὐτοῦ, ἀφοῦ μικρὸν χρόνον ἐφόρεσε τοὺς εὐσεβεῖς τῆς Σχολῆς ταύτης τφορμῶς, καὶ ὡς ἄλλος Συμεών, εἶδε τὰς πλείστας τῆς καρδίας του εὐχὰς πεπληρωμένας, πρὸ τετραετίας παρέδωκε τὸ πνεῦμά του τῷ κυρίῳ Νεόφυτος ὁ Δούκας, ὁ πρώτος αὐτῆς οὗτος καὶ εἰς τῶν προθυμωτέρων ὑπερημάτων τοῦ πατρίου φωτισμοῦ. Εἰς τεκμήριον δὲ ἰδίαις καὶ κοινῆς εὐγνωμοσύνης Ἑλλήνις Ἀθηναῖος, ἰδιαιτέρως εὐεργετηθεὶς ὑπὸ τοῦ μακαρίτου, ὁ Κ. Α. Κορομηλάς ἀνήγειρεν αὐτῷ ἐν τῷ περιθώρῳ τῆς Σχολῆς μνημεῖον εὐπρεπές, ἐν ᾧ ἐγένετο ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ μακαρίτου, τὴν κυριακὴν τῆς 17 Ἀ-

πριλίου· και ο μὲν σεβάσμιος ἀρχιμανδρίτης Κ. Μισαήλ Ἀποστολίδης ἐξεφώνησεν ἀπ' ἀμβώνας λόγον κατάλληλον, ἐνώπιον δὲ τοῦ μνημείου ὠμίλησεν ἐπαξίως τοῦ ἀντικειμένου ὁ Κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς. Τὸν λόγον τούτου δημοσιεύει ἡ Εὐτέρπη, ὡς ἀπορῶντα ἄνδρα τὰ μέγιστα συντελέσαντα εἰς τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τὴν πρόδον.

Ἄλλ' ἰδοὺ τὰ Ἔργα καὶ Ἡμέραι σοβαρώτερα καὶ, οὕτως εἰπεῖν, σχολαστικώτερα τοῦ δέοντος παρουσιάζονται τὴν φορὰν ταύτην. Τὸ ἔαρ μὲ τὰς καλλονας τοῦ καὶ τὰς μαγείας τοῦ ἦλθε καὶ παρήλαθε, τὰ πάντα ἤδη τέθηλε καὶ ἡμεῖς δὲν ψάλλομεν τὸ ἔαρ μετὰ τῶν ἀηδόνων καὶ τῶν ἀνθῶν!

Ἄλλ' οὐαὶ, βραχεία ἡ ὥρα τοῦ ἔαρος, ὡς εἶναι βραχὺ καὶ τῆς ζωῆς τὸ ἔαρ. Μόλις ἐμειδιάσεν αὐτὸ καὶ ἰδοὺ ὁ πνιγρὸς καύσων καὶ ὁ ἐκτυπλώτων κοινορτὸς τὸ γλυκερὸν ἀποδιώκουσι μειδίαμα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων χειλέων του. . . Ἄς ζητήσωμεν τὴν δρόσον εἰς τὰς σκιερὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς δροσοφόρους παραλίας. Σεῖς δὲ μεταβατικά πτηνὰ, τὰ ταυνοῦντα τὰς πτέρυγας, ἵνα πεταχθῆτε ὡς χιλιθρόνες εἰς δροσώτερα κλίματα, ἂν καὶ θέλετε μᾶς ἀφαιρέσει πλειστα θέλγητρα ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἀλλὰ τῆς μουσικῆς μας, τοῦ Τίβολι μας καὶ τῆς Μουνοχίας δὲν θέλετε δυνηθῆναι μᾶς ὀφρανεύσετε. Εἶναι καὶ ταῦτα ἀρετὰ θέλγητρα διὰ τὰ παρηγορήματα εἰς Ἀθήνας.

Ἄλλὰ μὴ λησμονήσωμεν ἐν ταῦτοις συμβάν τι ἐκπακτον, εὐτυχές, μέγα, ἀπροσδόκητον ἢ ἀναφύωμεν. Ἄλλὰ δὲν θέλομεν σὰς τὸ εἶπει διὰ τὰ μαντεύσετε. . . Σὰς δίδομεν μιᾶς, δυο, πέντε, χιλίων ἡμερῶν προθεσμίαν· πλὴν βλέπω ὅτι δὲν θέλετε λύσει τὸ αἰνιγμὰ μου καὶ Οἰδίποδες ἐὰν ἤσθε—σὰς τὸ λέγω λοιπόν—τὸ συμβάν εἶναι ὁ ἀνακαλυφθῆσθαι εἰς τὰ παράλια τῆς Σπάρτης ἢ τῆς Μεσσηνίας θησαυρός. Δύο Γαλλικὰ πολεμικὰ πλοῖα καὶ ἐν Ἑλληνικὸν ἀτμόπλοιοι μετὰ στρατιωτῶν καὶ ἐπιτροπῶν μετέβησαν διὰ τὰ παραλάεωσιν αὐτὸν καὶ μεταφέρωσιν ἐνθάδε πρὸς πλήρωσιν τοῦ κενοῦ μας ταμείου. Τῶνόντι, κήδεταὶ ὁ Θεὸς τῆς Ἑλλάδος! καὶ ἂν οἱ ἄπληροι Ἀγγλαμερικανοὶ ἀπηγόρευσαν τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ χρυσοῦ τῆς Καλλιφορνίας, θησαυροὶ ἔτοιμοι παρετέθησαν ἄνωθεν τῇ Ἑλλάδι ἵνα εὐδαιμονήσῃ. Δὲν προεφῆτευσαν λοιπῶν ψευδῶς τὰ Ἔργα καὶ αἱ Ἡμέραι, ὅτι ταχέως ἐμελλε νὰ ἔλθῃ ὁ χρυσοῦς αἰὼν τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ἂν τινες ἀπιστοῦσι περὶ τοῦ ἀκούσματος τούτου, πόσοι ὅμως δὲν ἔχουσι παντάπασιν τὴν ἀπιστίαν τοῦ Θωμᾶ, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἤρχισαν τὴν εὐρεσιν τοῦ θησαυροῦ νὰ ἐορτάζωσιν;

Ἐλθετε μετ' ἐμοῦ, ἐκεῖ κάτω, εἰς τὸν κήπον τὸν βοτανικόν, τοῦ Χανικὶ τὸ περιβόλι ὀνομαζόμενον. Ὁρᾶτε τὸν ὀμίλον ἐκεῖνον τῶν συμποσιαζόντων καὶ εὐωχομένων καὶ εὐθυμούντων ἀνδρῶν ἐπὶ τάπητος χλόης καὶ ἀνθέων; Εἶναι οὗτοι Βουλευταὶ, ὑπουργοὶ καὶ Γερουσιασταὶ, οἵτινες τὴν εὐρεσιν τοῦ θησαυροῦ ἐορτάζουσι, τὸν Ἅγιον Γεώργιον πανηγυρίζοντες. . . Δὲν ὑπάρχει δικαιοτέρα παρὰ ταύτην εὐθυμία, καὶ γένοιτο αὐτοῖς πρόφρων ὁ γλυκὺς Θεὸς τοῦ κόμου.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ συμποσίων, πρὶν τε-

λειώσωμεν ἀφρευκτον νομίζομεν ἢ ἀναφέρωμεν καὶ τελευταῖόν τι γυναικείον συμπόσιον, γενόμενον ἐν Παρισίοις. Καὶ ἐνοοῦν αἱ καλαὶ ἀναγωνίστριαί μου ὅτι τὸ συμπόσιον τοῦτο ἐγίνε μετὰ τῶν δημοκρατησῶν κεινοκτημόνων γυναικῶν. Πολλὰ, κατὰ τὸ σύνθημα, ἐγένοντο προπόμενοι, ἀλλὰ μίᾳ αὐτῶν εἶναι ἢ μάλλον ἀξιοσημείωτος.

Μεγάλη τις καὶ εὐσῶμος γυνὴ ἀναστάσα προέπιεν ὑπὲρ τῆς ὑποψηφιότητος τῶν γυναικῶν ὡς μελῶν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, καὶ διὰ προγράμματος τῆς ἐπεκαλεῖτο ὑπὲρ ἑαυτῆς τὰς ψήφους τῶν συμπολιτῶν τῆς.

« Πολῖται, λέγει ἡ γυνὴ ἐν τῇ διακηρύξει τῆς, ἐρχομαι νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὰς ψήφους σας, ἀπειριόριστον τρέφουσα ἀφοσίωσιν ὑπὲρ τῆς καθιερώσεως μεγάλης τινὸς ἀρχῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ ἀστυκῆς ἰσότητος ἑκατέρων τῶν φύλων. »

Ἄλλ' εἰς τῶν δημοκρατῶν ἀναστάς ἐνίσταται εἰς τὰς ἀξιώσεις τῆς γυναικός, λέγων, ὅτι ὡς ἄνθρωπός δὲν ἠδύνατο νὰ παραδεχθῆναι τοιαύτην εὐθύνην, καὶ ἀναπτύσων τὴν πρότασίν του, ὠμίλησε περὶ γυναικῶν οὐ πᾶνυ κολακευτικῶς, ἀλλ' ἐπὶ τὸ δικητικώτερον σημειώσας, ὅτι πολλὰ τῶν κυριῶν ἀφίενται εἰς τὰς φυσικὰς κλίσεις τῶν, τῆς ἀπελευθερώσεώς τῶν καὶ τῆς πολιτικῆς προτιμῶσαι πάντως, ἐβδομάδας ὅλας ἢ ἀσχολῶνται περὶ τοὺς καλλωπισμοὺς, ἵνα τις αὐτῶν φανῆ ὠραιότερα καὶ ἐρασιμώτερα τῆς ἄλλης. Ἡ ἀγροίκος αὕτη ἀγόρευσις ἐκίνησε τὴν εὐθυμίαν οὐ μόνον τοῦ λοιποῦ ἀκροατηρίου, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑποψηφίου κυρίας, ἥτις ὅμως δὲν παρητήσατο τὸν σκοπὸν τῆς. Ὄταν, σὺν θεῷ, ἐκλεχθῆναι ἀντιπρόσωπος, δὲν θέλομεν ὀκνήσει νὰ τὸ γνωστοποιήσωμεν εἰς τὰς καλὰς ἀναγνώστριάς μας, αἵτινες καὶ ἐλπίζομεν, δὲν θέλουσι ἀκούσει ἀδιαφόρως τὸν νέον τούτον θρίαμβον τῶν γυναικείων δικαιωμάτων καὶ θελητήρων τῶν.

Ἐπὶ τοῦ παρήντος σπεύδομεν ἢ ἀναγγεῖλωμεν αὐταῖς ἄλλην τινα οὐχ ἦτον εὐάρεστον εἰδήσιν. Ὁ πνευματώδης φίλος τοῦ ὠραίου φύλου Ι.Ι. Σκυλίσης, ὁ τοσοῦτος ἄλλοτε τὰς σχολὰς τῶν κυριῶν τέρψας διὰ τῶν *Παρισίων Ἀποκρύφων* καὶ τῆς *Μαθίλλης* καὶ τῶν τοῦ *Ἰατροῦ Ἀπομνημονευμάτων* ἐπεχειρήσεν ἐν Σμύρῃ ἐκδοσιν ἐφημερίδος, παρ' ἣ εἰς ἰδιαίτερον τυπογραφικὸν φύλλον θέλει μεταφράζει τὰ νεώτερα μυθιστορήματα, ἀρχήσας ἤδη ἀπὸ τῶν *Ἑπτὰ Θανάσιμα Ἀμαρτήματα* τοῦ Εὐγενέλου Σύη. Δὲν ἀμφιβάλλομεν, ὅτι θέλουσι σπεύσει αἱ φιλόκαλοιμας Ἑλληνίδες, διὰ προθύμου συνδρομῆς, νὰ βραβεύσωσι τὸν πιστὸν τῶν αὐτῶν καὶ ἐράσμιον ποιητὴν καὶ συγγραφέα.

ΓΟΡΓΙΑΣ.

ΛΟΓΟΣ

Ἐκφωνηθεὶς εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τῶν λειψάνων τοῦ μακαρίτου διδασκάλου Νεοφύτου Δούκα, ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ Κυρίου Ἄλ. Ρ. Ραγκαβῆ, τὴν 17 Ἀπριλίου 1849.

Μετὰ τοὺς εὐγλωττοὺς καὶ θεορρήμονας λόγους, οὓς ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀμβώνας, καὶ περι-

τὸν καὶ ἀποτετολημένον ἤθελον νομίσει νὰ προσθέσω λέξεις πανηγυρισμοῦ ὑπὲρ τοῦ ἐνδόξου νεκροῦ, οὐ τελεῖται τὸ μνημόσυνον σήμερον. Ἄλλ' ἀπέναντι τοῦ μνημείου τούτου, ὁ ἀνήγειρε μὲν ἡ υἱικὴ ἰδιώτου φιλοστοργία, τοῦ δραστηρίου λειτουργοῦ τῶν πατριωτικῶν τοῦ μακαρίτου ἐπιχειρήσεων (1), κατηγάγει δὲ ἡ ἀρετὴ εἰς τὴν γενεθλίον αὐτῆς γῆν παλιννοσοῦσα ἑλληνικὴ καλλιτεχνία, καὶ παραδεχθεῖσα καθιέρωσεν ἡ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων εὐγνωμοσύνη, ἀπέναντι, λέγων, τοῦ ἔρφου τούτου τῆς παιδείας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ὁ ἐπαινος αὐτόματος θλίβεται εἰς ὄλων τὰ χεῖλη, καὶ ἡ φωνὴ μου εἶναι ἡχώ μόνον τῆς φωνῆς τῶν καρδιῶν ὄλων τῶν περιερισμένων, καθὼς καὶ ὄλης τῆς εὐεργητηθείσης Ἑλλάδος.

Μεγάλας καὶ αἰδίου χάριτας ὀφείλει ἡ ἀνθρωπότης εἰς τοὺς ἀκαμάτους ἀγωνιστὰς τῆς σοφίας, αἵτινες, πρὸς φωτισμὸν τῶν ὁμοίων τῶν, τὴν ζωὴν αὐτῶν ὡς εὐτηκτον ἀναλίσκουσι εἰς τὴν ἐξιστορίαν ἢ τῆς φύσεως ἢ τοῦ παρελθόντος. Ἄλλ' εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν δὲν εἶναι τούτο μόνον τοῦ μακαρίου τούτου νεκροῦ τὸ δικαίωμα. Ἡ χάρις τῶν πεπαιδευμένων, ἐν ἣ πρωτοστάτης ἠγωνίσθη ὁ Δούκας, καὶ ἡς ὀλίγους ἀκόμη σφραγίς καταλείπει ὁ θάνατος, αὐτῇ τὴν συγχρόνως ἢ ἐμπροσθοφυλακῇ καὶ ἡ πρωταθλήτρια τοῦ μεγάλου ἡμῶν ἀγῶνος. Αὐτῆς τὰ διδάγματα ἦσαν αὐτόχρονα κηρύγματα ἀναστάσεως· αὐτῆς ὁ κάλαμος ἦν ὄπλον ἀπολυτρώσεως· αὐτῆς ἡ σημαία, ἀπὸ τῶν λόφων τοῦ Ἑλικῶνος μετηνέχθη κατὰ τὴν εἰσαρμένην ἡμέραν εἰς τοῦ Ὀλύμπου τὰς κορυφὰς, καὶ ἤσραφεν ὡς ἐλευθερίας μετέωρον! Ἐναυλον ἔχομεν ἐτι εἰς τὰς ἀκὰς τὸ δόγμα τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων, οἱ οὐ τοῦ Δούκα τὸ ὄνομα συγκατηρήμετο μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας πολεμησάντων δόγμα σοφόν καὶ δίκαιον εἶπερ τι καὶ ἄλλο! διότι ἡ Ἑλληνικὴ ἐπανάστασις δὲν ἦτον, ὡς ἄλλον ἴσως ἄλλαι ἀναστατώσεις λαῶν, προῖον βίας βαναύσου, ἀποτέλεσμα φιλοπρωτοῦ κενοδοξίας, ἢ ὑπευθύνου ὀργανωγῆς ἐξάμβλωμα, ἀλλ' ὡς τις ἐνοπλις Ἀθηναῖος ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς, οὕτω καὶ αὕτη προέκυψεν ἐκ τοῦ ἔθνικοῦ φωτισμοῦ, οὐ ὁ νεκρὸς αὐτός καὶ οἱ συνεργοὶ του ἦσαν οἱ ὀδοῦχοι καὶ μύσται, ἐκ τοῦ ἐσκεμμένου ζήλου πρὸς μίμησιν τῶν προγόνων, ὧν τοῖς ἐδίδασκον οὗτοι τὰς ἀρετὰς, καὶ, συνελόντι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ φρονήματος, ὁ θνησκουσα ἡ Ἑλλάς κατέλιπεν ὡς μόνον κληρονομήματα εἰς τὸν ὀφρανευθέντα λαόν τῆς. Τὸ φρόνημα τούτο ἦν ἡ Κιβωτὸς τῆς σωτηρίας, ἡ περιεχουσα τὸ σπέρμα τοῦ μέλλοντος. Ἄν ἐπὶ τοῦ ὀλεθρίου κλύδωνος κατεποντίζετο καὶ αὐτὸ, πᾶσα ἐλπίς ἀπεσβέννυτο, καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τῶν Ἑλλήνων παρήρητο ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς φροῦδον κώδωνος κρούσμα. Ἡ βαρβαρότης ὅμως καὶ ἡ τυραννία ἐδύνατο τότε μόνον νὰ ἐλπίσωσιν ὅτι ὁ ἀποπνιγῶσι διὰ παντὸς τὸ φρόνημα τούτο, ὅταν κατέρθουν νὰ πυκνώσωσιν ἐπὶ τὰ ὄμματα τῶν Ἑλλήνων τὴν τῆς ἀμαθείας ἀγλήν, ἀπὸ τοῦ ἐδάφους

(1) Τοῦ Κ. Ἀνδρέου Κοραμηλά, Ἀθηναίου, ὅστις ἐτύπωσε τὰς πλείστας τῶν ἐκδόσεων τοῦ Δούκα, καὶ προήγαγεν ὑπὲρ πάντων ἄλλων τὴν τυπογραφικὴν τέχνην εἰς τὴν Ἑλλάδα.

τῶν ἢ ἀποξέσωσι τὰ ἔγνη καὶ ἀπὸ τῆς μνήμης τῶν τὰς πράξεις τῶν προπατέρων τῶν, νὰ μετονομάσωσι τὸν Μαρσῶνα, τὰς Θερμοπύλας, τὸν Ὀλύμπον, καὶ, πολλαπλασιάζουσαι τοὺς Ἄλεις τῶν, νὰ πυρπολήσωσιν ὅλα τὰ γραπτὰ μνημεῖα τῆς ἀρχαίας μεγαλειότητος. Ἄλλ' ἄλλως ἔδοξε τῇ προστατίει τῆς Ἑλλάδος προνοία. Ὄταν ἡ Μέγαιρα ἐκείνη καὶ ἡ Τισιφρόνη κατελυμαίνοντο τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἀπεμάραιεν ἡ πνοὴ τῶν πᾶν σπέρμα πολιτισμοῦ ἐν αὐτῇ, τότε κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν ἀναδεικνύμενοι, ἀπεύδοντο εἰς τὴν κατ' αὐτῶν πάλιν ἄνδρες εἶος ὁ Κοραῆς, εἶος ὁ Δούκας, καὶ ἀρχαιότερον οἱ Βουλγαρέται καὶ Θεοτόκαι, καὶ οἱ Ζωσιμάδοι καὶ οἱ Βαρβάκοι, καθὼς καὶ ἐφ' ἡμῶν οἱ Ριζάραι, οἱ Ἰωνῖδοι καὶ οἱ οἱ ἄλλοι, καὶ τὰς κατεπολέμου μετὰ τῆς παιδείας τὸ ὄπλον, ὄπλον πανίσχυρον ἐν Ἑλλάδι, διότι εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐμβάπτεται ἀρετὴν, ὄπλον ἀκαταμήχητον, οἷοι προχωρεῖ ἀοράτως καὶ ἀναποδράτως νικᾷ, ὄπλον ἱερὸν καὶ τελεσεφόρον, διότι μέχρι τέλους ἐπάγει βέβαιον τῆς ἐλευθερίας τὸν θρίαμβον. Τούτο ὑπὲρ τινος καὶ ἄλλον ἐνθέρμως ἐδράξατο καὶ ὁ μακαρίτης, ὑπάρξας εἰς τῶν προθυμότερων ὑπερμάχων τοῦ φωτισμοῦ, καὶ εἰς τῶν ἀψευδεσέρων μάντεων τῆς ἐλευθερίας.

Τὴν βιογραφίαν τοῦ οὐδαμῶς ἐνταῦθα προτιθεμαι νὰ ἐξιστορήσω. ἀπ' οὗ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἄλλοτε εὐφραδέστατα ἐκτεθεῖσαν ἐντὸς τοῦ Πανεπιστημίου, οὗ ἡ ἡχώ ἐπικροτοῦσα ἐπανελέγε τὸ ὄνομα τοῦ πρεσβύτου τῶν φιλολόγων. Ἄλλ' οὐδὲ παρίστησιν ὁ βίος αὐτοῦ περιστάσεων ποικιλίαν, καὶ συμβάντα παρέχοντα ὕλην εἰς τοῦ βιογράφου τὸν κάλαμον ὡς βύας ἐκ πολυχέυμων, ἀλλ' ἀκυμάντως μέχρι τῶν ἐκβολῶν του καταφερόμενος, καὶ τὰ πεδία ζωπαρρόχως περιαρδεύων, οὕτως ἔρρει καὶ ὁ βίος αὐτοῦ ἀταράχως, ἐν συνεχεί καὶ ἀπερισπάστῃ σπουδῇ, τὴν Ἑλλάδα ἔχων μόνον μελέτημα, καὶ μόνην ἐνασχόλησιν τὴν πρὸς αὐτὴν εὐποίαν.

Ὁ Δούκας ἐν μὲν τῇ νεότητι του ἐξεπαιδεύθη ἀντιπάτητον εἰς μέγιστος εὐσημοσύνην τὴν ἀκατάβλητον τοῦ ἐπιμονῆς· μετὰ ταῦτα δὲ ἐπέβη μιᾶς τῶν ἐπιστημοτέρων διδασκαλικῶν καθηδρῶν μετὰ ταῦτα ἐδαπάνησε τὴν ζωὴν καὶ τὴν περιουσίαν του ὄλην εἰς ἐκδοσιν συγγραμμάτων. Ἐσπουδάσα δὲ, ἐδίδαξε καὶ συνέγραψεν, οὐκ ἠθρεύων πλοῦτον ἢ φήμην δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἀποβλέπων εἰς μόνον τὸ ὄφελος καὶ εἰς μόνην τὴν εὐκλειαν τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλάς ἤτον τὸ χρυσοῦν ὄναρ καὶ τὸ ἐντρυφήμα τῆς ψυχῆς του. Ἄν ποτε τις εὖρεν ἀφορμὴν ἢ ἀποδοκιμάσῃ τὴν κρίσιν του, ἀλλὰ τὴν καρδίαν του οὐδεὶς οὐδέποτε ἐψέξε· καὶ ἂν ποτε ἡ κρίσις ἐσφάλλετο, ἡ καρδία του τὸν παρήγεν. Ὁ Δούκας ἦτον ὄλος καρδία, καὶ τὴν καρδίαν του ἐπλήρωσε ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς. Ἄλλ' αὐτός, ὁ εἰς Ἡπειρον γεννηθεὶς, ὁ ἐκπαιδευθεὶς ἐν Δακίᾳ, καὶ ἐκεῖ τὴν Ἑλληνικὴν νεολαίαν διδάξας, ὁ ἐν Βιέννῃ τὰς πλείστας τῶν ἐκδόσεων του παρασκευάσας, Ἑλλάδα δὲν ἐννόει, ὅποιαν, ἐνδίδων εἰς τὴν ἀνάγκην τῶν περιστάσεων, τὴν διέγραψε τῆς διπλωματίας ὁ διαβήτης, ἀλλ' ἡ Ἑλλάς ἦν δι' αὐτὸν πανταχοῦ ὅπου ἦσαν οἱ Ἑλλήνες, καὶ τὴν διανοητικὴν τροφήν, ἣν παρεσκευάζεν ἀκαμάτως, διέσπειρε μετ' Ἰσοῦ φίλτρου ὅπου εἰσὶ

δισπαρμένα τὰ ἐπὶ τῶν Ἑλλήνων ἑκατομύρια.

Ἄλλὰ καίτοι πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἑλληνας ἴσῃν τρέφων ἀγάπην, οὐχ ἤπτον ὁμοῦς ἡσθάνθη τὴν ψυχὴν του ἐμπιπλαμένην ἀνεκφράστου ἀγαλλιάσεως, ὅταν ἤκουσε τὸ τῆς χαρᾶς εὐαγγέλιον, ὅτι καὶ μία καὶ τῆς Ἑλλάδος γωνία ἀνεκλύθη εἰς τῆς αὐτονομίας τὸν ἥλιον. Καὶ ἐν ὅσῳ μὲν διήρκει αἱματηρὸς ὁ ἀγὼν, ἀγύμναστος αὐτὸς εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἄρεως, προσέτι δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ γῆρω καταπεποιημένος, δὲν κατῆλθεν εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, ὅπου πρὸς τῇ νεαζούσῃ ψυχῇ ἀπαιτεῖται καὶ νεάζουσα ῥώμη, ἀλλὰ μακρόθεν ἠύλογει τοὺς νέους Μαραθωνομάχους, οὓς ἐθαύμαζε καὶ ἐχειροκρότει, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι δὲν ἤθελε καταγνωσθῆ ὑπερημερίας τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ὀφλήματος, ὅταν μετὰ πολλαπλασίονος καὶ ἤδη ἐλπίζοντος ζήλου, ἀφιερῶτο καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ὅπου εὐρέθη βίων εἰς τὴν διάπλυσιν τῶν νέων Ἑλλήνων, ὅσοι κατὰ τοὺς πολυταράχους καιροὺς ἐν ὑπευδίῳ τυγχόντες, καὶ τὴν τῆς ἡλικίας ὄριμασιν περιμένοντες, ἠλείφοντο ἐν τούτοις φιλοτίμως, ὅπως ποτὲ ἀξιώτεροι κατέλθωσιν εἰς τὸ γάδιον, καὶ χρησιμώτεροι ἀναδειχθῶσιν αὐτῇ. Ἀλλὰ μόλις ἐκόπασεν ὁ δεινὸς κλύδων, καὶ ὁ γέρον ἐσπευσε πρὸς τὴν φίλην Ἑλλάδα, καὶ, καταχθεις, ἐρρίφθη μετὰ δακρύων καὶ ἐφίλησε τὴν γῆν τῶν οὐείρων του, τὴν γῆν ἐν ἣ νοερώς διητάτο ἀπὸ τῆς πρώτης του ἡλικίας, τὴν γεννέτεραν τῶν ἀνδρῶν μετ' ὧν συνεβίω ἐν τῷ Θουκυδίδῃ καὶ τῷ Πλουτάρχῳ, τὴν εὐάνδρον ἐλὸς μητέρα τῶν νέων προμάχων τῆς ἐλευθερίας. Ἦρχετο δὲ, οὐχὶ πένης ἀπὸ τῶν δημοσίων ἀποληψόμενος, ἀλλὰ πλουσίους φέρων νὰ διανείμῃ τοὺς καρποὺς τῶν ἰδρώτων του· οὐδὲ βαθμοὺς ἐπαϊτῶν καὶ ὑπερησίας, ἀλλ' αὐτὸς πολυτιμωτάτην ὑπηρεσίαν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος προσφέρων. Διὰ τοῦτο δὲν ὄρησεν ὅπου εἶδε συναγελαζομένους τοὺς σπουδαρχοῦντας, ἀλλὰ τῆς περισπώσης τύρβης τῆς πρωτευούσης ἐπροτίμησε τὴν γαληνιαίαν Αἴγιναν, ὅπου φύσις τέρπουσα τοὺς ἤδη ἀμβλυώττοντας ὀφθαλμοὺς του, ὅπου σιγῇ τῆς μελέτης φίλη, ὅπου χορεία μαθητῶν παιδείας ὀρεγομένων, καὶ πληθὺς ἐνδῶν περιάλψεως δεομένων. Ἐκεῖ ἀνέθαλε νεαρὸς, καὶ ἡ ψυχὴ του ἐμεθύθη εἰς εὐφροσύνην, διότι καὶ τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας του, ὅλον κατὰσπαρτον μετ' ἡμῶν, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του αἶθερος καὶ αἶθερος, τῷ ἀνεπόλουν ὅτι ἦτον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀναζήσασαν εἰς ἐλευθερίαν. Ἐκεῖ πολλάκις εἰς τὴν παραλίαν περιφέρων τὸ μονῆρὸς του βῆμα, μακρὸν ἐσῆριζε βλέμμα εἰς τῆς Ἀττικῆς τὴν ἀντιπέραν ἀκτὴν, καὶ ἔχαίρει βλέπων αὐτὴν εἰς τὸ λυκαυγὲς τῆς ἀποστάσεως· διότι τῆς σπουδαρχίας ὁ θόρυθος, οἱ ὄρυγμοὶ τῶν παθῶν, τῆς συκοφαντίας αἱ βλασφημίαι, οἱ κρωγμοὶ τῆς πλεονεξίας, καὶ ἡ ὅλη παράμυθος συναυλία, ἡ πληροῦσα πάντοτε τὰς μεγάλας συναγωγὰς τῆς πολιτικῆς, δὲν ἐφθανε λυπούσα μέχρι τῶν ἀκοῶν του, ἀλλ' ἐκάλυπτεν αὐτὴν τῆς θάλασσης ὁ ἐναρμόνιος ῥόγθος, ὅταν τὸ κύμα διώκον τὸ κύμα, τῷ ἐφερὲν ἐκ τῆς Σαλαμῖνος ἀντιχῆσεις πολεμιστηρίων παιάνων, καὶ περσοφῶν θριάμβων ἀλαλαγμοὺς. Καὶ ὅταν εἰς αὐτὴν ἔαρος ἀνέτελλεν ὁ ξανθὸς Δοξίας, σινδῶν μὲν ἀτμώδης ἡπλοῦτο ἐπὶ

τὴν κάτω πόλιν, καὶ τῷ ἀπέκρυπτεν αὐτὴν, καὶ τὸν βόρβορον ἐν ᾧ κυλινδοῦνται τὰ μικρολόγα τῶν ἀνθρώπων συμφέροντα, καὶ τὰς δυσμορφίας ὅσαι αἰσχύνουσι τὴν ὄψιν τῶν νέων κοινωνιῶν ὑπὲρ δὲ τὴν ὀμίγηλιν ἠωρεῖτο ἀκτινοσφορῆς ὁ λόφος τῆς Ἀκροπόλεως, ὡς ἐναερίον δράμα φερόμενον ἐπινεφελῶν, καὶ ὁ γέρον ἀνεγνώριζεν ἐν αὐτῷ τὸν ἰδανικὸν τῆς καρδίας του κόσμον, καὶ ὑπὸ τοῦ Παρθενῶνος τὸ σιλπνὸν περιστύλιον ἐβλεπε φιλοσοφοῦντα τὸν Πλάτωνα, τὸν Περικλῆ μέγαρα πράττοντα καὶ διανοούμενον μείζονα, τὸν Σωκράτη καὶ Ἀριστείδην, τὸν μὲν διδάσκοντα, τὸν δὲ ἐνεργοῦντα τὴν ἀρετὴν, καὶ ἤκουεν εἰς τοὺς ἀέρας φερομένην τὴν κεραῦνιον τοῦ Δημοσθένους φωνήν, καὶ ἠχοῦντα τοῦ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους τὰ θεσπέσια ἄσματα, καὶ ὅλος ἐκθακχευόμενος ἐνέθαπτεν εἰς ἀρχαϊκὴν διάνοιαν τὸν ἀρχαϊκὸν κάλαμόν του, καὶ ἡ ἐχάραττε τὰς μελιρρύτους ἐκείνας ἐπιστολάς του, ὅλας ἑλληνισμὸν ἀποπνεούσας καὶ ἐνθουσιῶντα πατριωτισμὸν, ἡ ἐσχολιάζε καὶ ἠρμηνευε τοὺς προσφιλεῖς συγγραφεῖς του καὶ σταθερὸν τοῦ βίου του προθέμενος πρόβλημα νὰ ἐπιρρώσῃ τὸν ὑπὸ τύχης ἐχθρᾶς γαλασθέντα ἐθνικὸν ὄσμον διὰ τῆς κοινωνίας τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας καὶ γλώσσης, ἐξέδοκε καὶ διένειμε, δωρεᾶν τὰ πλεῖστα τοῖς χηρῆζουσι, περὶ τὰς πέντε μυριάδας βιβλίων. Εἰς αὐτὰ κατεδαπάνησε πᾶσαν τὴν περιουσίαν, μέχρι τοῦ ἐσχάτου αὐτοῦ ὄθλου, προσαποδοὺς καὶ τῶν οὐα χιτώνων αὐτοῦ τὸν ἕνα, καὶ ὅταν μονοῦ στερουμένῳ καὶ τῆς ἐπιουσίου τροφῆς, ἡ Βασιλικὴ Κυβέρνησις, ἀντὶ μεγάλων μικρᾶ ἀποδίδουσα, τῷ ἐχορηγήσει σύνταξιν, τότε ὁ ὀλιγαρκῆς γέρον ἐξ αὐτῆς μόνον τὸ πρὸς τὸ ἀποζῆν ἀπαραίτητον διατηρήσας, προσδιώρισε τὴν λοιπὴν εἰς πέντε ὑποτρόφων περιθαλψίν. Τοιαύτη ἦν τοῦ Δούκα ἡ ἐν Αἴγινη διαμονή.

Ἄλλ' εἰ καὶ ἡγάπα νὰ θλέπῃ οὕτω μᾶλλον τὰς Ἀθῆνας του διὰ τοῦ πρίσματος τοῦ νοδὸς ἐν ἀσπίλῳ καλλονῇ ἐμπρεπούσας, δὲν ἤθελεν ὁμοῦς νὰ μείνῃ πάντοτε χωρὶς καὶ ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ τὰς ἀσπασθῇ. Ἦ φωνὴ μάλιστα τῆς καρδίας του τῷ ἐχορημοδότη ὅτι αἱ Ἀθῆναι θέλουσιν εἶσθαι ἡ ἐσχάτη καὶ αἰωνία του κατοικία. Ὅταν λοιπὸν μυστικῆ τις προαίτησις τῷ ἀγγέγειεν ὅτι ἤλθε τοῦ χρόνου τὸ πλήρωμα, τότε πειθαρχήσας κατὰ τὸ φαινόμενον μὲν τῇ ἀρχῇ ἥτις τὸν μετεκάλει, ὅπως τιμῆσῃ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ βίου του, ἀληθῶς δὲ τῷ Θεῷ παρ' οὐ ἐνόει ὅτι ἡ κλήσις ἤρχετο, ἀπῆρε πρὸς τὰς Ἀθῆνας, τὴν νοεράν του πατρίδα, καὶ ἀφ' οὐ ἐπάτησε τὴν Ἀκρόπολιν, ἀφ' οὐ ἐξῆτησε τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ εἰς τὸ Λύκειον, αἰσθανόμενος ἤδη ὅτι ἐπληρώθησαν τῆς ζωῆς του πᾶσα ἡ κλήσις καὶ πάντες οἱ πόθοι, συνεσκευάσθη πλέον διὰ τὴν αἰωνίαν πατρίδα του, καὶ παρέδωκεν ἄγνον καὶ ἀμόλυντον τὸ πνεῦμά του εἰς τὸν Θεὸν παρ' οὐ τὸ παρέλαθεν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνθυμούμεθα πάντες τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἀνεπαύθη ὁ δίκαιος ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν δημοτελῆ αὐτοῦ ἐκφοράν, καθ' ἣν τὸν προέπεμπον γιλιάδες πενθούτων, πάντες οἱ ἐν Ἀθῆναις εἰς οἶον δῆποτε βαθ-

μὸν ἐλευθερίου ἀγωγῆς μετέχοντες, πάντες σχεδὸν μαθηταὶ αὐτοῦ εἴτε ἄμεσοι εἴτε ἔμμεσοι, εἴτε ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ Ἑλληνικῆς παιδείας μεταλαβόντες, εἴτε ἐν τοῖς βιβλίοις αὐτοῦ αὐτὴν ἀρυσάμενοι. Οὕτως ἐτάφη κατ' ἴδιαν αὐτοῦ αἴρεσιν εἰς γῆν ἱεράν, εἰς γῆν καθιερωθεῖσαν ὑπὸ ἀγαθοεργοῦ ἀφιλείας ὁ ἦρωσ οὗτος τῆς ἀγαθοεργίας. Ὁ εὐσεβὴς μοναχὸς ἐτάφη εἰς τὸ θρησκευτικὸν τοῦτο εὐτόριον, οὗ ἡ νοερὰ δενδροκομία τῷ εἶχεν ἀνατεθῆ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν του. Ὡς δὲ ἡ ζωὴ του, οὕτω καὶ ὁ θάνατός του ἐμελλε νὰ ἦναι εἰς τὴν Ἑλλάδα ὠφέλιμος, καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ μέρους τῆς ταφῆς του τὴν ἡ τελευταία του ὑπηρεσία πρὸς τὴν ἱεράν θρησκείαν, ἥς τὴν πάντοτε ἐνθερμος καὶ λόγῳ καὶ διανοίᾳ θεράπων, καὶ πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐν τρίβῳ εὐσεβείας βηματίζουσαν νεολαίαν, πρὸς ἣν ἠσθάνετο φιλοστοργίαν πατρὸς, καὶ ἐφ' ἧς ἐστῆριζε τὰς χορηγοτάτας ἐλπίδας περὶ τῆς μελλούσης ευκλείας τῆς ἐκκλησίας μας. Ἀληθῆς τῷ ὄντι εὐεργέτημα εἰς τὸ ἱερόν καταγωγίον τοῦτο ἦτον ἡ ἐνταῦθα ταφὴ του· διότι εἰς τοὺς τροφίμους αὐτοῦ πρόκειται διηγετικὴ καὶ μέγα παράδειγμα ὄλων τῶν ἀρετῶν δι' ὧν πρέπει νὰ κοσμηθῶσι πρὶν ἢ χρισθῶσιν ὡς ἐπίλεκτοι καὶ ὡς ὑπηρεταὶ τῆς ἐκκλησίας. Ὅσακις αἴρουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς ταύτην τὴν στήλην, θέλουσιν ἀναπολεῖ ὅτι οἱ ἱερεῖς, ὅπως καταστηθῶσιν ἄξιοι τῆς οὐρανίου των ἐντολῆς, ὀφείλουσι νὰ ἐντραπῶσιν εἰς παιδείαν ἀληθῆ, ὅπως τεθέντες ἐπὶ τὸν μόδιον μὴ ὡσι λυγροὶ σβεστοὶ, οὐδὲ ἀναδειχθῶσι νομοδιδάσκαλοι μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσι μήτε περὶ τίτων διαβεβαιούνται (1). τὰ ἱερὰ παραγγέλματα καὶ τὴν εἰς Θεὸν πίστιν νὰ διδάσκωσιν ἐπιμελῶς δι' ἔργου καὶ διὰ λόγου· διότι οἱ χριστιανοὶ οὓς ποιμανοῦσι πῶς πιστεύουσιν οὐ οὐκ ἠκουσαν, πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος (2); νὰ ἐνδυθῶσι πίστιν καὶ εὐσέθειαν ἀνυπόκριτον, οὐτε πρὸς θεοβλάβειαν ἀποκλίνουσιν, οὐτε πρὸς τὸν σκεπτικισμὸν ἀθωράκισον· πιστεύοντες δὲ νὰ ἐφαρμόζωσι καὶ τὴν πίστιν δι' εὐποίας καὶ δι' ἔργων καλῶν, ὅτι ἡ πίστις ἐὰν μὴ ἔργα ἔργη, νεκρὰ ἐστί καθ' ἑαυτήν (3). νὰ ἦναι ἀφιλοκροδεῖς καὶ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ θησαυροῦς ἐγκοσμίου· ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ἡμῶν, ἐκεῖ ἐστί καὶ ἡ καρδία ἡμῶν (4). νὰ ἦναι ἀπηλλαγμένοι κούφου φιλαυτίας καὶ ματαιότητος, ἵνα μὴ τυρωθῆτε εἰς κριμα ἐμπέσωσι τοῦ διαβόλου (5). νὰ περιβάλλωνται τὴν ἐκ τῆς καθαρᾶς συνειδήσεως καὶ ἐκ τῆς συναίσθησεως τῆς ἱερότητος τῶν ἔργων αὐτῶν πηγάζουσαν κοσμιότητα καὶ εὐπρέπειαν, καὶ ἐν κεφαλῇ εἰπεῖν, νὰ γίνωνται τύπος τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ (6). Ἄν τις τῶν νέων τούτων στρατιωτῶν τῆς πίστεως, οἵτινες ἀλείφονται ἤδη ὅπως ἀνεγείρωσι τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ερειπίων ὑφ' ἃ τὴν ἐθαψεν ἡ βαρβαρότης τῶν δουλικῶν ἡμερῶν, καὶ ἀποδώσωσιν αὐτῇ τὴν λαμπρότητα καὶ εὐπρέπειαν ἣτις ἀνήκει εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ νύμ-

φη, ἂν τις, λέγω, αἰσθανθῆ ποτε ἑαυτὸν ἐλασσόμενον τῶν ἐμβριθῶν καθηκόντων του, καὶ νυστάζοντα πρὸς τὴν αὐτῶν αὐστηρότητα, ἢ ἐννοῇ τινα τῶν κακῶν κλίσεων ἐκνικῶσαν ἐντὸς του, ἢ ἐρχεται πρὸς τὸν τάφον τοῦτον, ν' ἀναπολεῖ τοῦ ἐνταῦθα κειμένου τὸν βίον, ὅλον αὐταπάρνησιν, ὅλον ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσιν, ὅλον ἀσκήσιν τῆς χριστιανικῆς ταπεινότητος, καὶ ἀναμφιβόλως ἰαθήσεται τὴν καρδίαν, καὶ ἐπιρρωθήσεται πρὸς ἀρετὴν καὶ εὐσέθειαν.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ τὸ ἱερόν μέλλοντες νὰ διανύσωσι γάδιον, ἀλλὰ καὶ πᾶς Ἑλλῆν ἀπλῶς, εἰσορῶν εἰς τὸ περιγλυφὸν καὶ περιγυρῶν τοῦτο μνημεῖον, θέλει ἐπαινέσει οὐ μόνον τὴν φιλοκαλίαν τῆς ἐργασταμένης χειρὸς, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναθείτης φρονὸς τὴν εὐσέθειαν. Διότι, ὡς οἱ ἀρχαῖοι Ἰστων ἀνδριάντας εἰς Ὀλυμπιονίκας καὶ λοιποὺς ἀθλητάς, οὕτω καὶ αὐτὸς ἀνήγειρε ταύτην τὴν στήλην εἰς τὸν καταγωνισάμενον τὴν ἀμάθειαν, εἰς τὸν ἀθλητὴν τῆς φιλογενείας. Ἀπὸ τοῦ μνημείου τοῦτου θέλουσιν αἰωνίως ἀναπηρᾶ σπινθηρῆς ἠλεκτριζόντες τὸν πατριωτικὸν ἐνθουσιασμὸν, καὶ περὶ αὐτὸ ἡ ὀλβία τοῦ Δούκα ψυχῆ θέλει περινοσθεῖ, τὴν Ἑλλάδα ἐπισκοποῦσα, καὶ κηδομένη περὶ τῆς τύχης τῆς. Ἐδῶ, ὡ ψυχῆ ἱερά, κατηρῶς πλανωμένη, θέλεις ἴσως ἀκούεσθαι θρηνοῦσα μετὰ τοῦ χειμερίου βορῶα, ὁσάκις βλέπεις τῶν Ἑλλήνων τὰ τέκνα ἀποσκιρτῶντα ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδόν, τῆς παιδείας μικρὸν λόγον ποιούμενα, ἢ ἀλλήλομαχα καθ' ἑαυτῶν καὶ τῆς πατρίδος ὄπλα κινῶντα, ἢ βλέπεις ἐγωῖσμὸν καὶ ἀγενῆ φιλογορηματίαν καταλυμαινομένην τὴν δημοσίαν εὐτυλίαν, ἢ τὰς φαρτίας λυσσώσας, ἢ τὰς ἀρχὰς ἐν προπετείᾳ θρασυνομένας, ἢ τὴν ὀβλιγωσίαν ὡς παρονοῦσαν Μαινάδα ἀφρημάζουσαν· τὸ δὲ ἔθνος, τὸ ἄλλοτε πρώτον μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, τὸ βεῖθεν τὰ μέγιστα τῶν ὠρῶν λαθόν, ἀνδρίαν, ἀγχινοίαν, ἐμφυτον χαρακτήρος χρηστότητα, αὐτὸ φθίνον καὶ ἀπολλύμενον. Θέλεις δὲ χαίρει ἐξ ἐναντίας, καὶ ἀγαλλομένη θέλεις ἐπευφημεῖ, ὅταν βλέπῃς νεολαίαν ἐνθουσιῶσαν πρὸς τὰ καλὰ, τὴν ἀρετὴν διέπουσαν τὰ τε δημόσια καὶ τὰ ἰδιωτικά, τοὺς ἀρχόντας ἐπιζητούντας τὰς ἀρχὰς ὅπως ὠφελῶσιν, οὐχὶ ὅπως ὠφελῶνται, πρὸς τὸ πηρόλιον τὴν χεῖρα ἐκτείνοντας μόνους τοὺς ἱκανοὺς νὰ πηροαλιουχισῶσιν τὴν πατρίδα εἰς σωτηρίας λιμένα, τὸν λαὸν πειθαρχοῦντα τῷ νόμῳ, τὴν ἐλευθερίαν σώζοντα καὶ σεμνήν, καὶ ἕκαστον πρόθυμον νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, οὐχὶ τὴν πατρίδα ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

Τότε δὲ, ψυχῆ μακαρία, θέλεις ἀναπτερωθῆ πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκπέμψασα θριάμβου φωνήν, ὅταν ἰδῆς ὅτι ἡ διακαὴς φιλογενεῖα, ἣτις ἦτον ἡ εὐγενῆς σου οὐσία, διαφλέσασα πάσας τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων, συνέδεσεν αὐτοὺς δι' ἡγιασμένου ὄσμου ἀπὸ τοῦ Ἰστροῦ μέχρι τῆς Ἰσθμῆς, καὶ ὁ κοινὸς φωτισμὸς, οὗ σὺ ἀνεβρίπιζες καὶ ἀνεῖγες τὴν ὁδόν, ἀπαρτίσῃ ἀφῶρητον εἰς αἰῶνας τὴν ἡλικίαν τοῦ ἐθνους ἐνότητά, ὅπερ, ὡς δι' ὄλου τοῦ βίου σου διηνεκῶς ἐπροσπάθησας καὶ ἠύχθης, γένοιτο, γένοιτο!

(1) Παῦλ. πρὸς Τιμόθ. Α'. 7. (2) πρὸς Ῥωμ. Γ'. 14. (3) Ἰωάν. ἐπ. Β'. 17. (4) Εὐαγγ. κ. Ματθ. ΣΤ', 21. (5) πρὸς Τιμόθ. Γ'. 6. (6) πρὸς Τιμόθ. Δ'. 8.

ΑΣΤΕΙΑ.

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΕΡΙΣ. Έβυστήθη πρό τινος καιρού εις τήν Γερμανίαν έταιρία κατά τών προσφερομένων άπηνώς προς τά ζώα. Δύω Γερμανοί έσχάτως έλογομάχουν. — Κύριε, είπεν έρευθισθεις ό εις προς τόν έτερον, άν δέν ήμην μέλος τής κατά τών προτρερομένων άπηνώς προς τά ζώα Έταιρίας, ήθελα σέ βράπισαι. — Εγώ, κύριε, δέν είμαι, άπεκρίθη ό έτερος, και έσπενδόνισεν εις τήν παρειάν του άξιόλογον βράπισμα.

ΑΥΣΤΡΙΑΚΟΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ — Ιωάννη, του είπεν ό στρατηγός του, αγοράσε μου θειαυρόζυλα· νά τά δοικμάτης όμως, νά ήναι καλά.

— Μάλιστα, Εξοχώτατε. — Ja, Euer gnaden.

Μετ'όλίγην ώρην, έρχεται ό Ιωάννης με τά θειαυρόζυλα.

— Είναι καλά; τόν ήρώτησεν ό στρατηγός.

— Ω! αποκρίνεται άταράχως ό Ιωάννης: μή σε μέλη δια τούτο, στρατηγέ μου· τά έδοικμάτα όλα.

Άλλοτε, ό Ιωάννης έφύλαττεν ώς σκοπός εις τήν γέφυραν τής Μαγουντίας· είχε δε δικταγή νά έμβάζη εις τό άτυνομικον γραχείον όλους ότοι έφεραν διαβατήριον προς επιθεώρησιν. Βλέπει τότε Έβραϊόν διαβαίνοντα, έρχόμενον από Φραγκρόρτ. — Έχεις διαβατήριον; τόν έρωτᾷ ό Ιωάννης. Ο Έβραϊός, δι'ένός και μόνου βλέμματός γνωρίζει τήν άξίαν του ανθρώπου, και αποκρίνεται θαύραλέως: Όχι.

— Καλά, είπεν ό Ιωάννης· αελοούθει τόν δρόμον σου· άν είχες, έπρεπε νά έμβάζης εκεί μέστω νά τό επιθεωρήσουν.

Ο Ιωάννης έγινε δεκανεύς· ώς τοιούτος φέρει βράβδον λεπτοκαρίας, σημειον δικαυτικόν του θάθμου του. Με αύτήν πρέπει νά βασιδίξη τους άπειθεις στρατιώτας. Η βράβδος εύρέθη μικρά δια τό άνάστημα του Ιωάννου· όθεν τήν έκοψεν από τήν κορυφήν. Είς τήν πρώτην επιθεώρησιν, ό ύπολοχαγός τόν προσκαλεί πλησίον του.

— Διατί έκοψες τήν βράβδον σου;

— Διότι ήτον μικρά δι' έμέ, Εξοχώτατε.

— Άλλά τότε, διατί τήν έκοψες απ' έπάνω, και όχι από κάτω;

— Δέν μου ήτον μικρά από κάτω, Εξοχώτατε, αποκρίνεται ό Ιωάννης, άλλ' απ' έπάνω.

Άρίνει μετ'αύτα ό Ιωάννης τό στρατιωτικόν ένδυμα, και γίνεται επιτηρητής όλων τών ύπηρετών τής οικίας. Κρατών μέγαν κώδιονα, προσκαλεί δι'αυτου μίαν τών ήμερών τόν μάγειρον, θέλων νά του όμιλήτῃ. Ο πονηρός μάγειρος δέν έρχεται, και ό Ιωάννης άναγκάζεται νά τρέξη ό ίδιος νά τόν ζητήση.

— Διατί δέν ήλθεις; τόν έρωτᾷ.

— Δέν ήκουσα τόν κώδιονα.

— Πώς δέν ήκουσες, αφού εκτύπησα τότον δυνατά;

— Δέν ακούεται ό κώδιον εις τό μαγειρείον· δοκίμασε και ό ά ιδής.

Ο Ιωάννης τότε, όστις θέλει νά βλέπη και ν' ακούη τά πάντα ό ίδιος, αρχίζει νά κτυπᾷ δυνατά με τās δύο του χείρας, πάντα λεπτά σχεδόν· άρίνει έπειτα τόν κώδιονα, και τρέχει εις τό μαγειρεί-

ον νά κρίνη ό ίδιος άν ακούεται ό κώδιον. — Μετ'ά δύο λεπτά, επιστρέφει λέγων με όλην τήν γερμανικην άπάθειαν· — Έχει δίκαιον, δέν ακούεται ό κώδιον εις τό μαγειρείον.

Ο Ιωάννης σέλλεται εις τήν Μαγουντίαν ώς επιτηρητής τών αυστριακών ήθών, διότι εις τήν Μαγουντίαν είναι φουρα άυστριακή. Φθάσαντα εκεί, τόν έμβάζουν οι συστρατιώται του εις ξενοδοχείον, όπου ήτον καλόν κρασίον του Ρήνου.

Εξέχρονται όλοι μεθυσμένοι τās δύο μετ'ά τό μεσονύκτιον. Είναι λακπρά πικσεληνος. — Εφεξε, λέγει εις εξ'αυτών· ιδού ό ήλιος. — Όχι, λέγει άλλος, είναι ή σελήνη. — Λογομαχοούν, δέρονται τέλος πάντων ήσυχάζουν, και εκλέγουν τόν Ιωάννην κριτήν· ό Ιωάννης πρέπει νά ειπῃ άν ήναι σελήνη ή ήλιος. Αφού έκούτταξεν ικανήν ώραν τόν ούρανόν, ειπε προς τους συστρατιώτας του· — Αυπούμαι, φίλοι μου, ότι δέν ήμπορώ νά σᾷς θεβαιώσω άν ήναι ήλιος ή σελήνη· δέν είμαι έντόπιος· μόλις ήλθα. Αν ήλην εις τήν Βιέννην, άλλο πράγμα· σᾷς τό έλεγα εύθύς. — Επέρχεται τότε ή νυκτοφυλακή, και παύει τās έριδας.

Ο Ιωάννης νυμφεύεται και γίνεται πατήρ οικογενείας. Μίαν τών ήμερών, παρουσιάζεται εις τόν ιατρόν του.

— Ιατρέ, δέν ήμπορώ νά κοιμηθῶ. — Κάμε λουτρά. — Καλά.

Μετ'όκτώ ήμέρας, επανέρχεται. — Ιατρέ, δέν ήμπορώ νά κοιμηθῶ.

— Εκμας λουτρά; — Μάλιστα, ιατρέ. — Νά του δώσω όπιον. — Καλά.

Μετ' άλλας όκτώ ήμέρας, επανέρχεται πάλιν.

— Ιατρέ, δέν ήμπορώ νά κοιμηθῶ.

— Εκμας λουτρά; — Μάλιστα. — Επῆρες όπιον; — Μάλιστα.

— Τι διάβολον έχεις λοιπόν;

— Καλέ, ιατρέ, έχω κορειούς!

ΔΟΚΤΩΡ ΣΟΙΓΙΦΤ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΤΗΣ. Ο περίφημος δόκτωρ Σοιγρτ ήγάπη πολύ τά όστρείδια. Είς τών φίλων του του έστειλεν όλίγα μίαν τών ήμερών, και ό ύπηρέτης, όστις και άλλοτε του είχε φέρει χωρίς νά λάδη κάμμιαν άκουσθην κατά τήν συνήθειαν, έμβήκεν άποτόμως εις τό δωμάτιον, απέθεσε τό καλάθιον καταγής, και ειπε δυνατά· — Ο κύριός μου σοι στέλλει αυτᾷ τά όστρείδια. Και, ταύτα ειπών, έστρεψε τά νῶτα. — Αἶ, αἶ, του φωνάζει ό Σοιγρτ, κατ' αὐτόν τόν τόπον εκτελεις τās παρχηγελίαις του κυρίου σου; — Πῶς νά τās εκτελέσω; — Εγώ νά σε μάθω. Κάθου εις τό θρονιον μου· άς αλλάξωμεν πρόσωπα. Ο ύπηρέτης εκάθησε, και ό Σοιγρτ, λαβών τό καλάθιον και εξελθών, εισήλθε πάλιν με πρόσωπον πλήρες σεβασμού, έπλησίασεν, έπροσκύνησεν έδαφιαίως και ειπε· — Κύριε δόκτωρ, προσκυνήματα πολλά από τόν κύριόν μου· έρωτᾷ περι τής υγείας σας, και σᾷς παρακαλεί νά δεχθῃτε τό μικρόν τουτο δῶρον. — Ευχαρισῶ, παιδί μου, άπεκρίθη ό ύπηρέτης· προσκυνήματα. Αἶθε και σύ μισήν κορώναν, φίλε μου, τόν κόπον σου. — Ο δόκτωρ έμεινε ξηρός, έπειτα έγέλασε, και του έδωκε μίαν κορώναν (5 σχελλινια).